EXPUNERE DE MOTIVE

Secţiunea 1
Titlul proiectului de act normativ

Proiect de Lege privind Codul penal

Secţiunea a 2-a
Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situaţiei actuale

Elaborarea şi adoptarea unui nou Cod penal reprezintă un moment crucial în evoluţia legislativă a oricărui stat. Decizia de a se trece la elaborarea unui nou Cod penal nu este o simplă manifestare a voinţei politice, ci reprezintă, în egală măsură, un corolar al evoluţiei economico-sociale, dar şi a doctrinei şi jurisprudenţei.

Profundele transformări în plan politic, social şi economic, care au avut loc în societatea românească în cele aproape patru decenii care au trecut de la adoptarea Codului penal în vigoare, şi mai ales în perioada de după 1989, nu lasă loc pentru nicio îndoială în privinţa necesităţii adoptării unui nou Cod penal.

Pornind de la aceste premise, pentru elaborarea proiectului noului Cod penal a fost constituită în cadrul Ministerului Justiţiei o comisie formată din cadre didactice universitare, judecători, procurori, cu participarea reprezentanţilor Consiliului Legislativ.

Decizia elaborării unui nou Cod penal are la bază o serie de neajunsuri existente în actuala reglementare, neajunsuri evidenţiate atât de practică, cât şi de doctrină.

Astfel, actualul regim sancţionator penal reglementat de Codul penal în vigoare, supus unor frecvente intervenţii legislative asupra diferitelor instituţii, a condus la o aplicare şi interpretare neunitară, lipsită de coerenţă, a legii penale, cu repercusiuni asupra eficienţei şi finalităţii actului de justiţie.

De asemenea, decizia elaborării unui nou Cod penal a avut la bază neajunsurile Legii nr. 301/2004, semnalate de doctrină în intervalul de timp care a urmat publicării sale, dintre care cele mai importante sunt următoarele:

- în privinţa modelelor care au stat la baza reglementării, legiuitorul nostru s-a limitat la două modele principale - codul penal în vigoare şi codul penal francez, îndepărtându-se astfel de tradiţia de inspiraţie italo-austriacă dezvoltată sub imperiul Codului penal anterior;

- diferenţierea infracţiunilor în crime şi delicte, deşi corectă din punct de vedere ştiinţific, a fost reglementată într-un mod defectuos, astfel încât ea creează probleme a căror soluţie nu poate fi găsită în cuprinsul codului. Aşa se întâmplă, de exemplu, cu privire la calificarea tentativei de crimă ca fiind crimă sau delict. Mai trebuie remarcat faptul că, în prezent, noţiunile de crimă şi delict nu mai au o semnificaţie juridică nici pentru specialişti şi, evident, nici pentru opinia publică. Reintroducerea lor în aceste condiţii ar reprezenta doar o sursă de confuzie. Pentru a avea sens, distincţia în plan penal ar trebui corelată cu adoptarea unor instituţii corespunzătoare în plan procedural. Sistemele de drept în care există împărţirea în crime şi delicte cunosc şi instituţii procedurale specifice care dau substanţă acestei împărţiri, cum ar fi, spre exemplu, Curtea cu juraţi. O astfel de instituţie are ca fundament tradiţia, experienţa acumulată în timp şi o anumită cultură juridică în spaţiul civic. În lipsa acestora, instituţia ar fi artificială, ineficace;

- Legea nr. 301/2004 reia o serie de prevederi deja declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională, așa cum este cazul obligației reparării prejudiciului pentru dispunerea anumitor măsuri de individualizare a executării pedepsei - art. 108, 109 din Lege, al regimului plângerii prealabile în cazul infracțiunilor contra bunurilor aflate în proprietatea privată a statului - art. 266 alin. (6) din Lege etc. În plus, numeroase alte prevederi pun probleme serioase de constituționalitate (de pildă, imunitatea penală a tuturor instituțiilor publice);

- reglementarea ierarhiei pedepselor principale în materia delictelor, prevăzută în art. 58 alin. (4) din Legea nr. 301/2004, nu își găsește reflectare în conținutul altor instituții. Astfel, din enumerarea legală rezultă că amenda este o sancțiune mai severă decât munca în folosul comunității. Pe această bază, și prin aplicarea dispozițiilor art. 35 alin.(2) din Lege, se ajunge la concluzia că tentativa la o infracțiune sancționată doar cu amendă va fi pedepsită cu munca în folosul comunității. Art. 69 din Lege prevede, însă, că în caz de sustragere cu rea-credință de la plata amenzii se poate aplica munca în folosul comunității;

- unele dintre instituțiile nou-introduse suprapuse reglementării regimului sancționator al minorilor, care a rămas clădită pe vechile principii, conduc la crearea unui regim sancționator mai sever în cazul minorului decât al majorului (de exemplu, în cazul amânării aplicării pedepsei sau al suspendării executării pedepsei aplicate minorului, dacă se aplică și obligația de a presta o muncă neremunerată);

- răspunderea penală a persoanei juridice a fost preluată din varianta inițială a Codului penal francez din 1994, variantă ce nu s-a dovedit viabilă și la care legiuitorul francez a renunțat parțial ulterior (de exemplu, sub aspectul clauzei speciale de răspundere a persoanei juridice);

- în privința părții speciale, se remarcă introducerea în textul Codului a numeroase prevederi din legislația specială, demers pe deplin justificat, însă acestea au fost în cea mai mare parte luate ca atare, fără a fi supuse unei selecții riguroase și cu atât mai puțin unei ameliorări a reglementării. Așa se face că paralelismele de reglementare existente actualmente între Cod și legislația penală specială au fost uneori transferate în interiorul Codului. În același timp, unele texte din legislația specială aduse în Codul penal au fost între timp abrogate sau modificate.

Elaborarea unui nou Cod penal este cerută și de necesitatea reașezării în limite normale a tratamentului sancționator. În acest sens, practica ultimului deceniu a demonstrat că nu mărirea exagerată a limitelor de pedeapsă este soluția eficientă pentru combaterea criminalității. Astfel, deși pedeapsa pentru furtul calificat este în legea în vigoare închisoarea de la 3 la 15 ani, această sancțiune legală - nemaiîntâlnită în niciun alt sistem de drept din Uniunea Europeană - nu a dus la o scădere semnificativă a numărului acestor fapte. De altfel, în perioada anilor 2004-2006, aproximativ 80% dintre pedepsele aflate în curs de executare prin privare de libertate pentru furt și furt calificat erau de cel mult 5 ani închisoare, ceea ce indică faptul că instanțele de judecată nu au simțit nevoia să aplice sancțiuni spre limita superioară maximă prevăzută de lege (12 ani în cazul furtului simplu, respectiv 15 ani, 18 ani și 20 de ani în cazul furtului calificat). Pe de altă parte, intervalul extrem de larg dintre limita minimă și cea maximă a pedepsei (de la 1 la 12 ani, de la 3 la 15 ani, de la 4 la 18 ani) a dus în practică la soluții mult diferite în ceea ce privește pedepsele concret aplicate pentru fapte asemănătoare ori la pedepse mari pentru infracțiuni cu o periculozitate scăzută, fapt care nu asigură caracterul previzibil al actului de justiție. Soluția de dorit nu este deci o majorare dusă la absurd a limitelor de pedeapsă, care nu face altceva decât să nesocotească ierarhia valorilor sociale într-o societate democratică (de exemplu, furtul unui autoturism ce valorează mai mult de 200.000 lei este sancționat de legea astăzi în vigoare la fel ca omorul). Într-un stat de drept, întinderea și intensitatea represiunii penale trebuie să rămână în limite determinate, în primul rând, prin raportare la importanța valorii sociale lezate pentru cei care înfrâng pentru prima oară legea penală, urmând să crească progresiv pentru cei care comit mai multe infracțiuni înainte de a fi definitiv condamnați și cu atât mai mult pentru cei aflați în stare de recidivă. De aceea, limitele de pedeapsă prevăzute în partea specială trebuie corelate cu dispozițiile părții generale, care vor permite o agravare proporțională a regimului sancționator prevăzut pentru pluralitatea de infracțiuni.

Analiza Codului penal în vigoare pune în evidență un alt imperativ al noilor reglementări din partea specială, și anume simplificarea pe cât posibil a textelor de incriminare, evitarea suprapunerilor între diferitele incriminări și evitarea suprapunerilor cu textele părții generale. Astfel, în cazul în care o

circumstanță este prevăzută în partea generală ca și circumstanță agravantă generală, ea nu mai trebuie reluată în conținutul incriminărilor din partea specială, urmând a se aplica textul general.

Pentru asigurarea unității în reglementarea infracțiunilor este necesară includerea în conținutul proiectului Codului penal a unor infracțiuni prevăzute în prezent în legi penale speciale și care au o mai mare frecvență în practica judiciară (infracțiuni la regimul circulației rutiere, infracțiuni informatice, infracțiuni de corupție etc.).

Astfel, în proiectul Codului penal trebuie introduse toate acele fapte incriminate în legi speciale, care merită în mod real o sancțiune penală, iar în aceste cazuri textul incriminator trebuie conceput astfel încât să se integreze organic în structura proiectului.

2. Schimbări preconizate

Răspunzând cerințelor procesului de monitorizare al Comisiei Europene, proiectul are ca punct de plecare necesitatea elaborării unui nou Cod penal, care să preia elementele ce pot fi menținute din Codul în vigoare și din Legea nr. 301/2004 și să le integreze pe baza unei concepții unitare alături de elemente preluate din alte sisteme de referință dar și din reglementările adoptate la nivelul Uniunii Europene pentru realizarea spațiului de libertate, securitate și justiție.

Proiectul noului Cod penal urmărește îndeplinirea următoarelor obiective:

1. crearea unui cadru legislativ coerent în materie penală, cu evitarea suprapunerilor inutile de norme în vigoare existente în actualul Cod penal și în legile speciale;

2. simplificarea reglementărilor de drept substanțial, menită să faciliteze aplicarea lor unitară și cu celeritate în activitatea organelor judiciare;

3. asigurarea satisfacerii exigențelor decurgând din principiile fundamentale ale dreptului penal consacrate de Constituție și de pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte;

4. transpunerea în cadrul legislativ penal național a reglementărilor adoptate la nivelul Uniunii Europene;

5. armonizarea dreptului penal material român cu sistemele celorlalte state membre ale Uniunii Europene, ca o premisă a cooperării judiciare în materie penală bazată pe recunoaștere și încredere reciprocă.

Prin atingerea obiectivelor menționate se va realiza racordarea legislației penale naționale la exigențele contemporane ale principiilor fundamentale ale dreptului penal.

De asemenea, în plan social, simplificarea reglementărilor de drept substanțial, coroborată cu modificările preconizate în proiectul Codului de procedură penală, ar trebui să conducă la asigurarea previzibilității legii penale, precum și la creșterea încrederii generale în actul de justiție penală.

În elaborarea proiectului s-a urmărit pe de o parte, valorificarea tradiției legislației penale române, iar pe de altă parte racordarea la curentele de reglementare actuale ale unor sisteme juridice de referință în dreptul penal european. Aceste două direcții avute în vedere la elaborarea proiectului au putut fi conciliate tocmai prin analiza atentă a evoluției legislației penale române. Astfel, în valorificarea tradiției legislației noastre penale s-a pornit de la prevederile Codului penal din 1936, multe dintre ele menținute și de Codul penal în vigoare. Așa cum este cunoscut, codul din 1936 a avut două surse de inspirație principale – codul penal italian și codul penal din Transilvania (în esență, de inspirație austriacă). În același timp, este o realitate că, în prezent, reglementările penale cu cea mai largă influență în dreptul european aparțin în continuare spațiului german și italian. Convergența reglementărilor propuse de proiect cu cele din aceste legislații, și cu cele pe care ele le-au inspirat (dreptul spaniol, elvețian, portughez), a permis valorificarea creativă a tradiției naționale concomitent cu realizarea unor reglementări racordate la tendințele actuale ale dreptului penal european. Fidelitatea față de tradiția italo-germană nu presupune însă preluarea unor dispoziții din aceste legislații în forma în care ele se regăseau la momentul elaborării Codului penal din 1936, ci, dimpotrivă,

luarea în considerare a evoluțiilor intervenite în aceste sisteme, a teoriilor şi reglementărilor moderne dezvoltate între timp.

Pentru toate aceste considerente, membrii comisiei nu s-au raliat opțiunii comisiei de elaborare a Legii nr. 301/2004, care a adoptat modelul francez (abandonat de legiuitorul nostru penal în 1936) ca principală sursă de inspirație pentru reglementările nou introduse. Această orientare a comisiei de elaborare a proiectului nu a presupus însă în nici un caz ignorarea soluțiilor adoptate de alte sisteme europene, cum este cazul dreptului francez, belgian, olandez sau cel al unora dintre țările scandinave.

Au fost, în egală măsură, păstrate o serie de instituții specifice legislației penale române, unele introduse prin Codul penal în vigoare, care şi-au dovedit funcționalitatea (spre exemplu, a fost menținută participația improprie, deşi majoritatea legislațiilor operează în aceste ipoteze cu instituția autorului mediat). Nu în ultimul rând, au fost preluate din Legea nr. 301/2004, dar mai ales din anteproiectul întocmit de Institutul de Cercetări Juridice care a stat la baza elaborării proiectului respectivei legi, o serie de elemente în acord cu tendințele actuale ale legislațiilor penale europene (renunțarea la instituția pericolului social, consimțământul victimei etc.).

Proiectul noului Codului penal cuprinde, urmându-se structura consacrată, două părți: partea generală şi partea specială.

Partea generală reuneşte regulile aplicabile ansamblului infracțiunilor reglementate de legislația penală, indiferent de natura acestora, delimitând cadrul general de aplicare a legii penale, definind infracțiunea, stabilind trăsăturile sale generale şi elementele constitutive, reglementând totodată condițiile generale de tragere la răspundere penală, sancțiunile şi modul lor de aplicare.

Partea specială, care cuprinde principalele infracțiuni, grupate în funcție de valorile sociale a căror ocrotire se realizează prin incriminare. Au fost avute în vedere, spre a fi incluse în partea specială a Codului, categoriile de infracțiuni cu care practica judiciară se confruntă în mod frecvent, cele prin care se aduce atingere unor valori sociale fundamentale pentru o societate democratică, dar şi faptele a căror incriminare este impusă de dezvoltarea societății contemporane.

În ceea ce priveşte **partea specială**, sub aspectul sistematizării, s-a renunțat la structura codurilor penale anterioare, fiind reglementate mai întâi infracțiunile care aduc atingere persoanei şi drepturilor acesteia şi abia după aceea infracțiunile care aduc atingere atributelor statului. Această structură se regăseşte la majoritatea codurilor europene recente Austria, Spania, Franța, Portugalia, etc. şi reflectă concepția actuală privind locul individului şi al drepturilor şi libertăților acestuia în ierarhia valorilor care se bucură de protecție, inclusiv prin mijloace penale.

Prezentăm, în cele ce urmează, schimbările preconizate, aduse de reglementările cuprinse în partea generală, respectiv în partea specială a codului.

PARTEA GENERALĂ

TITLUL I al părții generale este consacrat legii penale şi limitelor ei de aplicare.

2.1. Comisia, urmând modelul codurilor penale europene, şi împărtăşind şi argumentele autorilor anteproiectului redactat de Institutul de Cercetări Juridice, a decis renunțarea la definirea scopului legii penale, definiție întâlnită doar în codurile penale din statele aflate în sfera de influență sovietică şi justificată de imperative care nu îşi mai găsesc locul într-un stat democratic.

În acelaşi timp, codul acordă importanța cuvenită principiului legalității incriminării (art.1) şi principiului legalității pedepsei (art. 2), devenite principii constituționale odată cu adoptarea Constituției din 1991. Pentru a atrage atenția asupra consecințelor ce decurg, atât pentru legiuitor cât şi pentru practicieni, din fiecare dintre aceste principii – cu precădere interzicerea aplicării retroactive – s-a apreciat că este preferabilă reglementarea lor în două texte de lege distincte.

2.2. În privința **aplicării în timp a legii penale**, s-a impus completarea dispozițiilor privind aplicarea legii penale mai favorabile în cursul procesului cu prevederea din art. 5 alin.(2), referitoare la situația actelor

normative neconstituționale, respectiv a ordonanțelor de urgență respinse sau aprobate cu modificări, dat fiind că aceste acte, deşi îşi încetează – în tot sau în parte, după caz – activitatea, continuă să se aplice situațiilor juridice aflate la un moment dat sub imperiul lor, în măsura în care sunt mai favorabile. O reglementare a acestui gen de situații, se regăseşte şi în art. 2 alin. final din Codul penal italian (soluția legiuitorului italian fiind însă diferită, pentru că are la bază o reglementare constituțională diferită).

În contextul consacrării explicite în Constituție a principiului separației puterilor în stat, o altă problemă care s-a cerut soluționată a fost stabilirea relației între principiul autorității de lucru judecat şi aplicarea legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive. În mod cert, principiul constituțional enunțat impune reducerea la minimul necesar a atingerilor aduse autorității de lucru judecat, astfel că o restrângere a acestei autorități se justifică doar în măsura în care ea are la bază tot un principiu de natură constituțională, cum este cazul principiului legalității pedepsei. În consecință, s-a optat pentru menținerea reglementării aplicării obligatorii a legii penale mai favorabile (art. 6) şi renunțarea la aplicarea facultativă a acestei legi în cazul pedepselor definitive, aceasta din urmă neputând fi justificată prin raportare la principiul legalității.

În reglementarea aplicării obligatorii a legii penale mai favorabile au fost aduse o serie de modificări față de reglementarea actuală, menite a înlătura dificultățile de aplicare a textului. În acest sens, ipoteza măsurilor educative a primit o reglementare distinctă (art.6 alin.4), ele fiind sancțiuni principale şi neputând fi asimilate pedepselor complementare. De asemenea, s-a avut în vedere că legea mai favorabilă intervenită după condamnarea definitivă se apreciază în primul rând prin raportare la sancțiunea principală, chiar dacă pedeapsa complementară sau măsura de siguranță ar fi mai severă, astfel că pedepsele complementare din legea veche care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul şi limitele prevăzute de aceasta [alin.(5)]. Dacă însă legea nouă nu modifică pedeapsa principală, pedepsele complementare şi măsurile de siguranță, prevăzute de ambele legi, se execută în limitele legii noi, dacă acestea din urmă sunt mai favorabile (alin.6).

2.3. În privința **aplicării în spațiu a legii penale** române (art. 8 – 14) s-a impus, de asemenea, operarea unor modificări. Astfel, în reglementarea principiului personalității, a fost introdusă cerința dublei incriminări, cerută de majoritatea doctrinei române şi urmând unui model acceptat de majoritatea legislațiilor europene (§7 alin.2 C. pen. german, art.6 C. pen. elvețian, art. 5 alin.(1) pct.2 C. pen. olandez, art. 23 alin.(2) din Legea de organizare judecătorească din Spania), dar s-a considerat oportună limitarea acesteia la situația infracțiunilor de gravitate mică şi medie, sancționate de lege cu închisoarea de cel mult 10 ani (o dispoziție similară conține şi art. 113-6 alin.(2) C. pen. francez). De asemenea, pentru a evita încărcarea inutilă a organelor judiciare române cu cauze care nu vor putea fi soluționate niciodată datorită imposibilității instrumentării lor, s-a prevăzut ca o condiție de punere în mişcare a acțiunii penale autorizarea procurorului general al parchetului de pe lângă Curtea de apel. Cât priveşte principiul realității legii penale române, s-a decis aducerea în sfera sa de incidență a oricărei infracțiuni comise în străinătate contra Statului român, a unui cetățean român sau a unei persoane juridice române, pentru a evita situațiile în care s-ar impune intervenția legii penale române, dar aceasta nu este posibilă datorită neîncadrării infracțiunii în categoriile restrictive reglementate de legea în vigoare. S-au avut în vedere în acest context mai ales infracțiunile de criminalitate organizată care sunt comise în străinătate contra unui cetățean român ori contra statului român, fără a viza însă viața sau integritatea corporală a cetățeanului, respectiv siguranța națională (lipsire de libertate, trafic de minori, fraude informatice etc.). Noua reglementare nu va duce însă în practică, aşa cum s-ar putea crede, la o extindere nejustificată a competenței legii penale române, căci punerea în mişcare a acțiunii penale rămâne condiționată de autorizarea procurorului general, care va aprecia oportunitatea unei proceduri în astfel de situații.

Cât priveşte principiul universalității, textul a fost complet reformulat, având în vedere că reglementarea din Codul penal în vigoare, deşi pare a conferi o competență extrem de largă organelor judiciare române, nu a fost aplicată în practică în cele aproape patru decenii de la intrarea în vigoare a codului. Noua formulare a principiului universalității circumscrie mai exact sfera sa de incidență, limitând-o la situațiile în care intervenția legii penale române se impune în considerarea unor angajamente asumate în

plan internațional. Astfel, competența universală a legii penale române va interveni în două ipoteze: cazul infracțiunilor pe care România s-a angajat să le reprime în temeiul unei convenții internaționale; cazul în care s-a refuzat extrădarea, când principiul *aut dedere aut judicare* impune statului solicitat să instrumenteze cauza. O formulare similară a principiului universalității întâlnim și în alte legislații, cum este cazul: § 6-7 C. pen. german, art. 7 alin.(2) C. pen. elvețian (forma în vigoare de la data de 1 ianuarie 2007), art. 5 alin.(1) lit. e) și alin.(2) C. pen. portughez).

În fine, au fort aduse modificări importante și în ceea ce privește reglementarea în materia extrădării (art. 14). Sub aspect terminologic, în noua reglementare s-a renunțat la folosirea termenului de „convenție" în favoarea celui de „tratat" pentru a se realiza punerea de acord atât cu Convenția de la Viena din 1969 pentru dreptul tratatelor cât și cu Legea nr. 590/2003 privind tratatele, acte în cuprinsul cărora termenul de „tratat" reprezintă denumirea generică pentru actele juridice internaționale interstatale indiferent de denumirea dată acestora (convenție, acord etc.). Pe de altă parte textul a fost completat pentru a reglementa predarea către sau de către statul român a unei persoane în relațiile cu statele membre ale Uniunii Europene dar și predarea unei persoane către un tribunal penal internațional. În primul caz completarea se impune având în vedere Decizia – cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene, prin care s-a materializat hotărârea luată în cadrul Consiliului European de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, de înlocuire, între statele membre ale Uniunii Europene, a procedurii formale de extrădare, în cazul persoanelor care se sustrag executării unei pedepse privative de libertate, aplicată printr-o hotărâre de condamnare rămasă definitivă, cu o procedură de predare simplificată, respectiv, de a se accelera procedura formală de extrădare.

Decizia – cadru a Consiliului nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre UE este transpusă în dreptul român prin Titlul III din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, cu modificările și completările ulterioare, titlu care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2007.

Cât privește predarea către un tribunal internațional, această procedură se deosebește fundamental de extrădare întrucât predarea unei persoane nu mai este acordată la cererea unui alt stat suveran, ci la cererea unui tribunal internațional, organizație la care, prin ratificarea statutului acesteia, statul solicitat este parte, cu toate drepturile și obligațiile aferente, inclusiv obligația de predare, iar România, prin Legea nr. 111/2002, a ratificat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.

TITLUL II este consacrat instituției infracțiunii.

2.4. Reglementarea dată acesteia reprezintă unul dintre principalele elemente de noutate aduse de prezentul proiect.

Având în vedere tradiția instaurată de codul penal în vigoare privind includerea unei definiții a infracțiunii într-un text al codului – deși în majoritatea legislațiilor o astfel de definiție nu există, ea fiind considerată ca intrând în competența doctrinei – s-a decis menținerea acestui model de reglementare și formularea definiției infracțiunii în art. 15.

Definiția propusă este însă substanțial modificată față de cea conținută în art. 17 din Codul penal în vigoare. Astfel, s-a renunțat la pericolul social ca trăsătură generală a infracțiunii, trăsătură specifică legislațiilor de inspirație sovietică, fără legătură cu tradițiile dreptului nostru penal. Renunțarea la reglementarea pericolului social – și implicit la categoria faptelor care nu prezintă pericolul social al infracțiunii – nu atrage după sine aducerea în sfera infracțiunii pedepsibile a unor fapte vădit lipsite de gravitate, căci situația acestora se va rezolva, în contextul reglementărilor unui nou Cod de procedură penală, pe baza principiului oportunității urmăririi penale, o asemenea soluție fiind tradițională în legislațiile europene occidentale.

Definiția infracțiunii propusă în art. 15 a ținut cont atât de tradiția dreptului penal român interbelic, cât și de reglementări europene care consacră o asemenea definiție în codul penal. În acest sens, este de subliniat că încă în 1923, profesorul Traian Pop definea infracțiunea ca o faptă antijuridică, imputabilă și sancționată de legea penală. Textul propus de proiect pornește de la această definiție doctrinară și, având în vedere și reglementarea din art. 14 al Codului penal grec, reține trei trăsături generale ale infracțiunii,

acceptate de majoritatea sistemelor penale europene: prevederea în legea penală, caracterul nejustificat (antijuridic) şi caracterul imputabil.

Prevederea faptei în legea penală presupune cerinţa ca fapta concret săvârşită, ce urmează a fi calificată ca infracţiune, să corespundă întru-totul descrierii pe care legiuitorul o face în norma de incriminare. Această corespondenţă se realizează atât în planul elementelor de factură obiectivă (acţiune, urmare, calitatea subiectului activ sau pasiv etc.) cât şi al elementelor de factură subiectivă (forma de vinovăţie). Aşa de pildă, dacă se comite din culpă luarea unui bun al altuia, se va decide, prin raportare la infracţiunea de furt, că fapta comisă nu este prevăzută de legea penală, căci legiuitorul a incriminat luarea unui bun al altuia numai atunci când este săvârşită cu intenţie.

Caracterul nejustificat al faptei prevăzute de legea penală presupune că aceasta nu este permisă de ordinea juridică, cu alte cuvinte are un caracter ilicit. Astfel, este posibil ca o faptă deşi prevăzută de legea penală, să nu fie ilicită, întrucât săvârşirea ei este permisă de o normă legală. Spre exemplu, uciderea unei persoane în legitimă apărare corespunde întru-totul descrierii realizate de legiuitor în textul care incriminează omorul, dar fapta nu are caracter ilicit pentru că legea autorizează săvârşirea ei în condiţiile date. Împrejurările care înlătură caracterul nejustificat al faptei sunt reglementate – sub denumirea de cauze justificative – într-un capitol distinct.

Ultima trăsătură generală a infracţiunii este caracterul imputabil. Pentru ca o faptă să atragă răspunderea penală, nu este suficient ca ea să corespundă descrierii realizate de legiuitor în norma de incriminare şi să fie nejustificată, ci trebuie să poată fi imputată făptuitorului, adică acestuia să îi poată fi reproşată săvârşirea ei. Pentru ca această imputabilitate să poată fi adusă în discuţie, sunt necesare anumite premise, şi anume: făptuitorul să fi avut reprezentarea acţiunilor sau inacţiunilor sale şi să poată fi stăpân pe ele (să nu fi acţionat în condiţiile iresponsabilităţii, intoxicaţiei sau minorităţii); făptuitorul să fi avut posibilitatea să acţioneze în conformitate cu cerinţele legale (să nu fi fost constrâns la comiterea faptei prevăzute de legea penală); făptuitorul să fi avut reprezentarea caracterului ilicit al faptei (să nu se fi aflat în eroare). Cauzele care înlătură premisele imputabilităţii sunt reglementate distinct, sub denumirea de cauze de neimputabilitate.

Faptul că vinovăţia nu mai apare menţionată explicit în cuprinsul definiţiei infracţiunii nu înseamnă însă că aceasta şi-a pierdut în vreun fel din importanţă, ci doar că s-a dorit o clarificare a funcţiilor pe care ea le îndeplineşte în cadrul infracţiunii. De altfel în prezent este unanim admis că noţiunea de vinovăţie are o dublă accepţiune: ea reprezintă în primul rând un sub-element al laturii subiective a infracţiunii, context în care se înfăţişează sub forma intenţiei, a intenţiei depăşite (praeterintenţiei) şi a culpei; într-o a doua accepţiune, vinovăţia apare ca trăsătură generală a infracţiunii. În noua reglementare, vinovăţia, în prima sa accepţiune, joacă acelaşi rol, ca element în structura internă a faptei prevăzute de legea penală, prin prisma căruia se analizează concordanţa faptei concret comise cu modelul descris de legiuitor în norma de incriminare. Cât priveşte a doua accepţiune, s-a considerat preferabilă consacrarea unui termen distinct – imputabilitate – pentru a o defini, din mai multe raţiuni: a) evitarea unei confuzii terminologice cu vinovăţia ca sub-element al laturii subiective, confuzie nefericită în condiţiile în care, vinovăţia privită ca trăsătură generală a infracţiunii, fie există, fie nu există, astfel încât nu prezintă nicio importanţă delimitarea între intenţie şi culpă. Astfel, sub aspectul trăsăturii generale, o persoană, după cum este sau nu responsabilă penal, va acţiona cu sau fără vinovăţie, nefiind posibilă o diferenţiere între intenţie şi culpă pe acest plan. Distincţia intenţie/culpă prezintă relevanţă doar în planul încadrării juridice, adică doar sub aspectul de sub-element al laturii subiective. b) deplasarea abordării vinovăţiei ca trăsătură generală a infracţiunii, dinspre teoria psihologică înspre teoria normativă, îmbrăţişată astăzi de majoritatea sistemelor penale europene (dreptul german, austriac, elveţian, spaniol, portughez, olandez etc.). Aşa cum s-a mai menţionat, potrivit teoriei normative, vinovăţia ca trăsătură generală este privită ca un reproş, ca o imputare făcută infractorului pentru că a acţionat altfel decât îi cerea legea deşi a avut reprezentarea clară a faptei sale şi deplină libertate în manifestarea voinţei, ea neconfundându-se cu sub-elementul laturii subiective.

2.5. Pe baza acestei concepţii privind trăsăturile esenţiale ale infracţiunii a fost concepută şi sistematizarea articolelor în Titlul II. Astfel, după enunţarea trăsăturilor esenţiale ale infracţiunii, următoarele

două articole (art. 16 şi 17) sunt consacrate unor elemente care ţin de prima trăsătură generală – prevederea faptei în legea penală. Este vorba de o reglementare ce priveşte elementul material al infracţiunii (reglementarea comisiunii prin omisiune) şi respectiv de definirea elementului subiectiv (vinovăţia). Aşa cum am arătat, ambele sunt elemente prin prisma cărora se analizează concordanţa între modelul descris de legiuitor în norma de incriminare şi fapta concret săvârşită.

În ceea ce priveşte infracţiunea comisivă prin omisiune (art. 16), ea este recunoscută ca atare de doctrina şi practica judiciară română, dar până în prezent nu există un text de lege care să o consacre. Asimilarea inacţiunii cu acţiunea, în absenţa unui text de lege, constituie o analogie în defavoarea inculpatului. Acesta este motivul pentru care unele sisteme juridice, cum este cazul *dreptului francez şi belgian*, resping de principiu admiterea acestor infracţiuni. Majoritatea legislaţiilor europene admit însă infracţiunile comisive prin omisiune, dar includ în partea generală un text care precizează în ce condiţii inacţiunea poate fi asimilată acţiunii. Aşa se întâmplă în dreptul german (§ 13 C. pen.), spaniol (art. 11 C. pen.), portughez (art. 10 C. pen.), italian [art. 40 alin.(2)] etc. Este de menţionat că şi dreptul elveţian, aflat printre foarte puţinele sisteme în aceeaşi situaţie cu dreptul român – în sensul că practica judiciară recunoştea existenţa *infracţiunii comisive prin omisiune în absenţa unui text legal* – a consacrat de dată recentă o reglementare legală acestei instituţii (art. 11 C. pen., în vigoare de la 1 ianuarie 2007).

Reglementarea propusă de proiect este inspirată de art. 11 C. pen. spaniol, şi are în vedere cele două principale ipoteze în care inacţiunea poate fi asimilată acţiunii:

a) existenţa unei obligaţii legale sau contractuale de a acţiona (spre exemplu, mama care refuză să îl mai alăpteze pe noul-născut în scopul de a-l ucide, iar victima decedează, sau funcţionarul dintr-un penitenciar care refuză să ia măsurile necesare pentru a asigura tratamentul medical unui deţinut ce suferă de o afecţiune gravă, iar deţinutul decedează, vor răspunde pentru o infracţiune de omor sau omor calificat, după caz; la fel şi persoana care are în întreţinere contractuală o persoană imobilizată la pat şi îi suprimă viaţa prin neacordare de hrană);

b) o acţiune anterioară a autorului, care a creat o stare de pericol pentru valoarea ocrotită şi lezată ulterior ca efect al inacţiunii (proprietarul care lasă liber un animal periculos într-un parc, comite o acţiune prin care este pusă în pericol integritatea persoanelor aflate în acel spaţiu public; dacă ulterior animalul răneşte o persoană, proprietarul acestuia va răspunde pentru o infracţiune de vătămare corporală, în forma faptei comisive prin omisiune).

În ceea ce priveşte vinovăţia, s-a introdus dispoziţia din alin.(1) al art. 17 în scopul de a se sublinia faptul că intenţia şi culpa se analizează în contextul faptei prevăzute de legea penală, ca elemente prin prisma cărora se evaluează concordanţa între fapta concretă şi modelul descris de legiuitor în norma de incriminare. De asemenea, a fost consacrată explicit intenţia depăşită (praeterintenţia) ca formă de vinovăţie, ea fiind general acceptată de practică şi de doctrină. În fine, a fost unificat regimul sancţionator prevăzut pentru acţiunea şi inacţiunea comisă cu aceeaşi formă de vinovăţie [alin. (3) şi (4)].

2.6. *Capitolul al II- lea* este consacrat **cauzelor justificative**, împrejurări care înlătură cea de-a doua dintre trăsăturile esenţiale ale infracţiunii – caracterul nejustificat. Este vorba de împrejurări care operează *in rem*, efectele lor fiind extinse şi asupra participanţilor.

În privinţa legitimei apărări, au fost avute în vedere atât opiniile exprimate în doctrină cât şi experienţa altor legislaţii (art. 15 C. pen. elveţian, art. 20 C. pen. spaniol, art. 122-5 C. pen. francez) şi s-a renunţat la condiţia pericolului *grav* generat de atac, gravitatea acestuia şi a acţiunilor comise pentru înlăturarea sa fiind apreciate pe terenul proporţionalităţii.

Exercitarea unui drept şi îndeplinirea unei obligaţii are aceeaşi sferă de cuprindere ca şi „ordinul sau autorizarea legii şi comanda autorităţii legitime" consacrată de codul penal din 1936, reprezentând însă o formulare modernă a acestei cauze justificative, pentru care a optat majoritatea legislaţiilor (art. 20 pct.7 C. pen. spaniol, art. 51 C. pen. italian, art. 36 C. pen. portughez etc.).

În fine, consimţământul persoanei vătămate a fost prevăzut ca o cauză justificativă, după modelul altor legislaţii (art. 50 C. pen. italian, art. 38 C. pen. portughez etc.). Consimţământul nu va opera însă ca o cauză justificativă în cazul acelor valori sociale de care persoana nu poate dispune, fie pentru că nu îi aparţin

(spre exemplu, consimțământul unui soț dat pentru ca celălalt să încheie o nouă căsătorie nu este valabil, pentru că valoarea lezată nu îi aparține), fie pentru că ar duce la o pierdere totală și ireversibilă a valorii sociale (spre exemplu, consimțământul dat de victimă ca autorul să îi amputeze un picior, fără a exista o necesitate medicală în acest sens). De asemenea, consimțământul nu va produce efecte în cazul infracțiunilor contra vieții, atunci când legea îi exclude valoarea justificativă (spre exemplu, în cazul traficului de persoane).

2.7. *Capitolul al III- lea* este consacrat **cauzelor de neimputabilitate**, care înlătură cea de-a treia trăsătură esențială a infracțiunii – imputabilitatea. Cauzele de neimputablitate sunt cauze personale, care nu se răsfrâng asupra participanților, de ele urmând a beneficia doar persoana care a acționat sub imperiul lor. Principalele modificări în această materie sunt:

a) Introducerea în această categorie – și nu în cea a cauzelor justificative – a excesului justificat de legitimă apărare sau stare de necesitate. Această abordare, acceptată de numeroase sisteme europene – § 33 și 35 C. pen. german, art. 16 alin.(2) și art.18 alin.(2) C. pen elvețian (forma în vigoare de la 1 ianuarie 2007), art. 33 și 35 C. pen. portughez – se justifică prin aceea că în respectivele situații suntem în prezența unor cauze cu caracter personal, care nu se răsfrâng asupra participanților, spre deosebire de cauzele justificative. Dacă spre exemplu, două persoane aflate împreună comit o faptă în legitimă apărare depășind limitele unei apărări proporționale, însă numai una a acționat sub imperiul unei stări de tulburare, doar aceasta va beneficia de efectele excesului neimputabil, nu și cea care a depășit limitele apărării în deplină cunoștință de cauză.

b) înlocuirea termenului de „beție" utilizat în codul în vigoare cu cel de „intoxicație", acesta din urmă redând mai fidel și mai corect din punct de vedere medico-legal conținutul respectivei cauze. Termenul este folosit și de alte legislații (art. 20 pct.2 C. pen. spaniol).

c) reglementarea erorii, pe baza clasificării moderne care distinge între eroarea asupra elementelor constitutive ale infracțiunii și eroarea asupra caracterului interzis al actului. Această abordare este astăzi promovată de numeroase legislații europene (§ 16-17 C. pen. german, art. 14 C. pen. spaniol, art. 16-17 C. pen. portughez, art. 13 și 21 C. pen. elvețian, § 8 și 9 C. pen. austriac) și este în concordanță cu concepția proiectului privind trăsăturile esențiale ale infracțiunii. Dispozițiile alin.(1), (2) și (4) ale art. 30 privesc eroarea asupra elementelor constitutive ale infracțiunii, eroare care înlătură intenția, ca sub-element al laturii subiective. Această eroare înlătură și culpa dacă este invincibilă, respectiv lasă să subziste răspunderea penală pentru o faptă din culpă dacă eroarea este culpabilă, iar fapta este incriminată și în modalitatea respectivă. Spre exemplu, dacă o persoană, dorind să facă o glumă, îndreaptă spre o altă persoană o armă pe care o știa neîncărcată, deși în realitate nu era așa, și ucide victima, autorul nu va răspunde pentru o faptă intenționată de omor datorită erorii, dar va răspunde pentru o ucidere din culpă datorită faptului că această eroare îi este imputabilă.

Eroarea asupra caracterului ilicit al faptei este cea care înlătură imputabilitatea. Ea poate fi o eroare de fapt – autorul crede că se află în fața unui atac ce ar legitima o apărare, deși în realitate nu este așa (legitimă apărare putativă), considerând astfel că poate comite fapta în mod licit – ori o eroare de drept extrapenal (autorul crede că o anumită normă din dreptul civil referitoare la transferul dreptului de proprietate îi conferă dreptul de a vinde un anumit bun, el comițând în realitate un abuz de încredere) sau penal. Eroarea asupra caracterului ilicit înlătură imputabilitatea doar atunci când este invincibilă. În situațiile în care această eroare este culpabilă ea poate fi valorificată doar ca o circumstanță atenuantă judiciară.

Din aceste considerente, alin.(1) al art.30 precizează că „nu constituie infracțiune fapta (...)", nefiind folosită formularea „nu este imputabilă fapta (...)",ca în cazul celorlalte cauze reglementate în acest capitol, căci eroarea asupra elementelor constitutive ale infracțiunii nu înlătură imputabilitatea, ci intenția (eventual și culpa) ca sub-element al laturii subiective. Din considerente legate de o mai bună sistematizare, s-a optat pentru reglementarea celor două forme ale erorii în cuprinsul aceluiași articol (după modelul art. 14 C. pen. spaniol).

d) renunțarea la reglementarea cazului fortuit. Într-adevăr, reglementarea legală a cazului fortuit nu se justifică, în condițiile în care pentru a înlătura existența infracțiunii este suficientă imposibilitatea subiectivă de prevedere. Astfel, dacă existența infracțiunii este exclusă în condițiile în care autorul nu a putut prevedea

rezultatul (ceea ce înseamnă că nu există nici măcar o culpă fără prevedere, lipsind deci vinovăția), ce importanță mai are să constatăm că nici o altă persoană nu ar fi avut această posibilitate? Este de semnalat şi faptul că nici dreptul francez, german, elvețian, portughez, sau olandez nu cunoaşte o reglementare în materie, iar legiuitorul spaniol a renunțat în 1995 la dispozițiile anterioare din codul penal privitoare la cazul fortuit.

2.8. *Capitolul al IV- lea* este consacrat reglementării **tentativei** ca formă atipică a infracțiunii.

În această materie proiectul propune mai multe modificări, dintre care unele se referă la definiția legală a tentativei, iar altele la pedepsirea acesteia.

În alin.(1) al art. 31 din proiectul noului Cod penal se defineşte tentativa ca fiind „punerea în executare a intenției de a săvârşi infracțiunea", spre deosebire de Codul penal de la 1968 [art. 20 alin.(1)], în concepția căruia tentativa constă în „punerea în executare a hotărârii de a săvârşi infracțiunea". Această din urmă soluție promovată de legiuitor a ridicat ample discuții în doctrina şi practica judiciară, deoarece prin „hotărârea de a săvârşi infracțiunea", unii autori au înțeles că tentativa se poate săvârşi numai cu intenție directă, pe când alții au considerat că tentativa poate fi comisă şi cu intenție indirectă. Pe aceleaşi poziții contradictorii s-au situat şi instanțele de judecată în hotărârile pe care le-au pronunțat.

Formularea propusă de proiect înlătură această controversă şi conduce la consacrarea fără echivoc a soluției conform căreia, în cazul tentativei, intenția poate fi directă sau indirectă.

A doua modificare vizează renunțarea la dispozițiile art. 20 alin.(2) Cod penal în vigoare. S-a considerat că aceste prevederi nu se justifică atâta vreme cât nu au relevanță motivele neproducerii rezultatului în cazul tentativei, ele putând fi de orice natură, dar independente de voința făptuitorului pentru a angaja răspunderea penală a acestuia. Reglementarea tentativei relativ improprii a fost socotită oportună de către redactorii Codului penal Carol II (de unde a fost preluată ulterior în Codul penal în vigoare), pentru a pune capăt discuțiilor referitoare la sancționarea sau nesancționarea aşa-numitei *infracțiuni imposibile*. În prezent aceste chestiuni au fost definitiv tranşate, astfel încât nu se mai justifică menținerea textului în discuție. Tentativa relativ improprie nu este reglementată expres nici în legislațiile penale străine (Codul penal francez, Codul penal italian, Codul penal suedez, Codul penal german, Codul penal spaniol etc.).

În privința pedepsirii tentativei, au fost păstrate prevederile Codului penal în vigoare care reduce limitele speciale ale pedepsei cu 1/2 față de cele prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată.

2.9. *Capitolul al V –lea*, intitulat **Unitatea şi pluralitatea de infracțiuni**, conține mai multe modificări în raport cu reglementările cuprinse în Codul penal în vigoare. O primă modificare vizează denumirea capitolului. În Codul penal în vigoare acest capitol este denumit „Pluralitatea de infracțiuni", în conținutul căruia se reglementează formele pluralității de infracțiuni, infracțiunea continuată şi cea complexă, în această ordine. În proiect se modifică denumirea capitolului din „Pluralitatea de infracțiuni" în „Unitatea şi pluralitatea de infracțiuni" pentru că în realitate se reglementează ambele instituții, dându-se prioritate infracțiunii continuate şi acelei complexe în raport cu pluralitatea de infracțiuni.

2.10. În materia **unității de infracțiune** o primă modificare se referă la definiția legală a infracțiunii continuate în care a fost introdusă o nouă condiție şi anume unitatea de subiect pasiv. Dreptul comparat oferă trei soluții în privința compatibilității unității infracțiunii continuate cu pluralitatea de subiecți pasivi – incompatibilitate totală, compatibilitate totală şi respectiv compatibilitate limitată la categoria infracțiunilor contra patrimoniului. Este preferabilă prima dintre aceste soluții, la care se raliază şi proiectul, căci infracțiunea continuată a fost creată ca o excepție de la aplicarea tratamentului sancționator prevăzut pentru concursul de infracțiuni, şi trebuie să rămână o excepție. Acceptarea compatibilității infracțiunii continuate cu pluralitatea subiecților pasivi deschide calea extinderii nejustificate a domeniului de incidență al acesteia în cazuri în care este în mod vădit vorba despre un concurs de infracțiuni, aşa cum se întâmplă în prezent. O astfel de tentație va fi cu atât mai mare în viitor, în condițiile înăspririi tratamentului sancționator prevăzut de lege pentru concursul de infracțiuni, astfel că soluția propusă de proiect îşi găseşte pe deplin justificarea.

A doua modificare are în vedere definiția infracțiunii complexe la care expresia „ca element sau circumstanță agravantă", se înlocuiește cu expresia „ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravat", modificare cerută de doctrina penală.

A treia modificare vizează stabilirea pedepsei în cazul infracțiunii continuate. Dacă potrivit Codului penal în vigoare [art. 42 alin.(1)] infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa principală prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, la care se poate adăuga un spor similar cu cel de la concursul de infracțiuni, în proiect se prevede că pedeapsa pentru infracțiunea continuată săvârșită se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii. Se justifică un asemenea mod de a raționa întrucât la infracțiunea continuată chiar dacă există o pluralitate de acte similare, toate au la bază o rezoluție unică, pe când la concurs de infracțiuni identificăm mai multe hotărâri infracționale. În privința pedepsei în cazul infracțiunii complexe praeterintenționate, s-a instituit regula că „dacă s-a produs numai rezultatul mai grav al acțiunii secundare, se aplică pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată. Această soluție legislativă vine să confirme, ceea ce practica judiciară și doctrina penală au promovat, în urma unui efort de interpretare a normei de incriminare a unor astfel de fapte.

2.11. Referitor la formele **pluralității de infracțiuni**, spre deosebire de Codul penal în vigoare, proiectul reglementează trei forme ale pluralității de infracțiuni reținute în doctrina penală și confirmate de practica judiciară și anume: concursul, recidiva și pluralitatea intermediară de infracțiuni.

În art. 37 din proiect se definește concursul real de infracțiuni făcându-se precizarea că infracțiunile concurente sunt săvârșite „prin acțiuni sau inacțiuni distincte", aceasta pentru a răspunde precizărilor făcute în doctrina penală în materia concursului real de infracțiuni.

În privința pedepsei principale, în caz de concurs de infracțiuni, s-a optat pentru sistemul absorbției în ipoteza în care pentru una dintre infracțiunile concurente s-a aplicat pedeapsa detențiunii pe viață, respectiv cumulul juridic în cazul în care pentru infracțiunile concurente s-au aplicat numai pedepse cu amenda ori o pedeapsă cu închisoarea și alta cu amenda.

Dacă s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea operează cumulul juridic, la fel ca în Codul penal în vigoare, cu deosebirea că la pedeapsa cea mai grea se adaugă un spor care nu poate fi mai mare de 1/2 din totalul celorlalte pedepse stabilite, cu condiția ca pedeapsa astfel rezultată să nu depășească maximul general al pedepsei închisorii.

Nu în ultimul rând, în materia sancționării concursului a fost introdusă o dispoziție de excepție, care permite ca în situația comiterii mai multor fapte deosebit de grave, instanța să poată aplica pedeapsa detențiunii pe viață, chiar dacă aceasta nu a fost stabilită pentru niciuna dintre infracțiunile concurente. Spre exemplu, autorul a comis 4 fapte de viol sau tâlhărie urmate de moartea victimei și pentru fiecare instanța a stabilit câte o pedeapsă de 20 de ani. Aplicând sistemul clasic de sancționare a concursului, s-ar putea adăuga la pedeapsa cea mai grea un spor de cel mult 10 ani, cu toate că față de numărul și gravitatea infracțiunilor comise se justifică aplicarea detențiunii pe viață. De aceea, art. 38 alin.(2) oferă judecătorului această posibilitate, urmând a se aprecia de la caz la caz dacă o asemenea opțiune este sau nu justificată.

În reglementarea recidivei identificăm, în proiect, elemente noi atât în ceea ce privește definirea și termenii recidivei, cât și referitor la pedeapsă.

Caracterul temporar al recidivei este evidențiat chiar în definirea acestei forme a pluralității de infracțiuni. Termenii recidivei au fost modificați (limitele acestora au crescut) pentru a califica drept recidivist numai acea persoană condamnată care a săvârșit noi infracțiuni de un anumit grad de pericol social..

În materia tratamentului sancționator reglementarea a fost simplificată, recurgându-se la un cumul aritmetic în cazul recidivei postcondamnatorii, respectiv la majorarea legală a limitelor speciale de pedeapsă cu jumătate în cazul recidivei postexecutorii.

Pentru ipoteza în care termenul al doilea al recidivei este alcătuit dintr-un concurs de infracțiuni, a fost stabilit un algoritm de aplicare a pedepsei diferit de cel existent astăzi, aplicându-se mai întâi dispozițiile referitoare la concurs și apoi cele incidente în cazul recidivei. Acest tratament este aplicabil chiar dacă numai

una dintre infracțiunile concurente se află în stare de recidivă, restul fiind în pluralitate intermediară, deoarece calitatea de recidivist trebuie să atragă tratamentul specific acestei forme de pluralitate. În același timp, tratamentul sancționator propus este mai puțin sever decât cel care ar rezulta din aplicarea mai întâi a dispozițiilor privind recidiva sau pluralitatea intermediară pentru fiecare infracțiune în parte și apoi regulile referitoare la concursul de infracțiuni.

A fost consacrată și în materia recidivei postcondamnatorii, cu titlu de excepție, posibilitatea aplicării detențiunii pe viață chiar dacă pedepsele stabilite constau în închisoare, atunci când numărul și gravitatea faptelor comise ar justifica acest lucru.

2.12. În *Capitolul al VI- lea* – **Autorul și participanții** – proiectul corectează greșeala din Codul penal în vigoare care enumără pe autor, alături de instigatori și complici, ca participant la infracțiune, deși între aceștia există o deosebire calitativă; autorul comite în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, iar instigatorii și complicii săvârșesc fapta în mod mijlocit prin autor.

Proiectul, ca și Codul penal în vigoare, reglementează participația penală prin referire la „fapta prevăzută de legea penală" și nu prin raportarea activității autorului, instigatorilor și complicilor la infracțiune, așa cum apreciază unii autori de drept penal.

Proiectul aduce o reglementare explicită a coautoratului, cerută de doctrină și practică și întâlnită și în alte legislații (spre exemplu, art. 28 C. pen. spaniol). De asemenea, proiectul păstrează instituția participației improprii, devenită tradițională în dreptul nostru și care s-a dovedit funcțională fără dificultăți în practică, în detrimentul teoriei autorului mediat. Reglementarea participației improprii a fost însă completată cu prevederile referitoare la coautorat.

TITLUL III al părții generale reglementează **pedepsele.**

2.13. În reglementarea sistemului pedepselor principala preocupare a fost aceea de a crea un mecanism care, prin flexibilitate și diversitate, să permită alegerea și aplicarea celor mai adecvate măsuri, pentru a putea asigura în acest fel atât o constrângere proporțională în raport cu gravitate infracțiunii săvârșite și periculozitatea infractorului cât și o modalitate eficientă de recuperare socială a infractorului.

O asemenea abordare este susținută pe de o parte de reglementările similare din majoritatea codurilor penale europene (a se vedea noua parte generală a Codului penal elvețian, în vigoare de la 1 ianuarie 2007, Codul penal spaniol, Codul penal francez), care în ultimul deceniu au manifestat o preocupare constantă în acest sens, dar și de realitățile practicii judiciare care, deși a evidențiat în perioada postdecembristă o infracționalitate din ce în ce mai variată sub aspectul modalităților faptice de comitere, a motivelor ori a scopurilor urmărite, nu a avut la dispoziție un sistem sancționator adaptat acestor noi realități.

Sistemul pedepselor este reglementat în Titlul III și este structurat pe capitole și secțiuni:

a) *Capitolul I* Categoriile pedepselor (art. 53 - art. 55);
b) *Capitolul al II- lea* Pedepsele principale:
   - Secțiunea 1 - Detențiunea pe viață (art. 56 - art. 59);
   - Secțiunea a 2-a - Închisoarea (art. 60);
   - Secțiunea a 3-a - Amenda (art. 61 - art. 64);
c) *Capitolul al III- lea* Pedeapsa accesorie și Pedepsele complementare:
   - Secțiunea 1 -Pedeapsa accesorie (art. 65),
   - Secțiunea a 2-a - Pedepsele complementare (art. 66 - art. 70);
d) *Capitolul al IV* – lea Calculul duratei pedepselor (art. 71 - art. 73);
e) *Capitolul al V- lea* Individualizarea pedepselor:
   - Secțiunea 1 - Dispoziții generale (art. 74);
   - Secțiunea a 2-a - Circumstanțele atenuante și agravante (art. 75 - art. 79);
   - Secțiunea a 3-a - Renunțarea la aplicarea pedepsei (art. 80 - art. 82);
   - Secțiunea a 4-a - Amânarea aplicării pedepsei (art. 83 - art. 90);
   - Secțiunea a 5-a - Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere (art. 91 - art. 98);
   - Secțiunea a 6-a - Liberarea condiționată (art. 99 - art. 106).

2.14. În ceea ce priveşte **categoriile pedepselor,** proiectul le menţine pe cele din codul penal în vigoare însă procedează la o altă sistematizare folosind drept criteriu ordinea în care acestea, odată aplicate, urmează să se execute. De aceea, noua reglementare a categoriilor de pedeapsă începe cu pedepsele principale, continuă cu pedepsele accesorii şi se încheie cu pedepsele complementare, iar ca elemente de noutate, în categoria pedepselor complementare a fost diversificat conţinutul pedepsei interzicerii unor drepturi şi a fost introdusă o nouă pedeapsă constând în afişarea sau publicarea hotărârii definitive de condamnare.

2.15. În materia **pedepselor principale**, pentru consecvenţă, proiectul defineşte fiecare dintre cele trei pedepse principale şi nu doar pedeapsa amenzii aşa cum se întâmplă în codul penal în vigoare.

De asemenea, s-a renunţat la dispoziţiile actuale din codul penal privitoare la regimul general al executării pedepselor privative de libertate, la regimul de detenţie şi cele privitoare la regimul de muncă, întrucât acestea fac obiectul legii de executare a pedepselor unde de altfel sunt deja reglementate.

Instituţia liberării condiţionate nu mai este reglementată în capitolul privitor la pedepsele principale, ci în capitolul privind individualizarea pedepsei, raţiunea noii sistematizării fiind aceea că liberarea condiţionată reprezintă o formă de individualizare a executării pedepsei.

2.16. Reglementarea pedepsei detenţiunii pe viaţă nu a suferit modificări semnificative faţă de codul penal în vigoare, însă s-a renunţat la interdicţia absolută a neaplicării acestei pedepse în cazul inculpaţilor care au împlinit vârsta de 60 de ani până la pronunţarea hotărârii de condamnare. Pentru a asigura posibilitatea unei cât mai bune individualizări în raport de particularităţile diferitelor situaţii concrete care pot apărea în practică s-a dat posibilitatea instanţei de judecată să aprecieze, ţinând seama de criteriile generale de individualizare a pedepsei - unul dintre aceste criterii fiind personalitatea, nivelul de educaţie, vârsta şi starea de sănătate - dacă într-un caz concret se impune sau nu aplicarea pedepsei detenţiunii pe viaţă. O modificare în acelaşi sens şi având la bază aceleaşi raţiuni priveşte renunţarea la înlocuirea obligatorie a pedepsei detenţiunii pe viaţă cu pedeapsa închisorii când condamnatul a împlinit vârsta de 60 de ani.

Obligativitatea înlocuirii detenţiunii pe viaţă cu închisoarea, din actuala reglementare, condiţionată exclusiv de vârsta condamnatului este criticabilă întrucât nu se ţine seama în nici un fel de conduita condamnatului în timpul executării pedepsei şi în plus, dacă partea din detenţiune executată este cel puţin egală cu durata închisorii cu care s-a făcut înlocuirea, este obligatorie eliberarea condamnatului pentru executarea pedepsei închisorii la termen, deşi este evident că nu aceasta a fost intenţia legiuitorului. Potrivit Codului penal în vigoare, o persoană în vârstă de 35 de ani condamnată la pedeapsa detenţiunii pe viaţă ar trebui eliberată în mod obligatoriu în momentul împlinirii vârstei de 60 de ani întrucât pedeapsa închisorii de 25 de ani, cu care s-a înlocuit detenţiunea pe viaţă, se constată ca fiind executată.

2.17. În proiectul codului penal **pedeapsa amenzii** cunoaşte o nouă reglementare dar şi o sferă de aplicare semnificativ lărgită faţă de codul penal în vigoare, prin creşterea numărului infracţiunilor ori a variantelor acestora pentru care amenda poate fi aplicată ca pedeapsă unică dar mai cu seamă ca pedeapsă alternativă la pedeapsa închisorii (aproximativ 60 în codul actual – aproximativ 175 în proiect).

Un prim element de noutate constă în calcularea amenzii prin sistemul zilelor amendă, care, prin mecanismul de determinare a cuantumului, asigură o mai bună individualizare a pedepsei concret aplicate atât sub aspectul proporţionalităţii, exprimat în numărul zilelor-amendă, cât şi al eficienţei, prin determinarea valorii unei zile-amendă ţinând seama de situaţia patrimonială a condamnatului. Acest sistem foloseşte două elemente esenţiale pentru determinarea cuantumului amenzii şi anume: numărul zilelor-amendă, care exprimă gravitatea infracţiunii săvârşite şi periculozitatea infractorului, considerent pentru care numărul acestora se stabileşte pe baza criteriilor generale de individualizare a pedepsei, şi valoarea unei zile-amendă, care reprezintă suma de bani corespunzătoare unei zile-amendă ce se determină ţinând seama de situaţia materială a condamnatului şi de obligaţiile legale ale acestuia faţă de persoanele aflate în grija sa. Odată

stabilite, numărul zilelor-amendă se înmulţeşte cu valoarea unei zile-amendă iar rezultatul obţinut reprezintă suma pe care condamnatul a fost obligat să o plătească cu titlul de amendă. Acest sistem de aplicare a pedepsei amenzii este întâlnit în codurile penale din Germania (§ 40), Spania (art. 50), Franţa (art. 131-5), Portugalia (art. 47), Elveţia (art. 34, în vigoare de la 1 ianuarie 2007), Suedia (cap. 25, secţiunea 1), Finlanda (cap. 2 secţiunea 4) şi a fost preluat şi de Legea nr. 301/2004.

Proiectul stabileşte limitele generale ale numărului zilelor-amendă între 15 zile şi 400 de zile iar cele ale valorii unei zile-amendă între 10 lei şi 500 lei. În privinţa limitelor speciale, variabile progresiv sunt doar limitele numărului zilelor-amendă care, ca şi în actualul cod penal, se determină în raport de modul în care norma de încriminare prevede amenda ca pedeapsă unică ori alternativ cu pedeapsa închisorii de o anumită durată.

Al doilea element de noutate constă în posibilitatea fie de a majora limitele speciale ale pedepsei amenzii, fie de a aplica amenda cumulativ cu pedeapsa închisorii, atunci când prin infracţiunea săvârşită s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial. Raţiunea introducerii acestei reglementări este explicată de necesitatea de a consacra mijloace de constrângere penală eficiente care să nu presupună majorarea duratei pedepsei închisorii. În ultimul deceniu şi jumătate fenomenul infracţional s-a amplificat ca urmare a creşterii considerabile a numărului infracţiunilor contra patrimoniului ori a celor susceptibile de a aduce beneficii patrimoniale infractorilor iar în faţa acestei realităţi până acum, în planul politicii penale, s-a considerat ca fiind oportună şi suficientă majorarea semnificativă a pedepsei închisorii pentru aceste infracţiuni efectul nefiind nici pe departe cel scontat. Reversul unei asemenea abordări a dus la apariţia unor pedepse cu închisoarea disproporţionate în raport cu importanţa valorii sociale protejate de legea penală şi locul acesteia în cadrul ierarhiei valorilor ocrotite penal, ajungându-se astfel la cazuri în care pedeapsa pentru anumite infracţiuni contra patrimoniului să fie egală cu cea prevăzută pentru unele infracţiuni contra vieţii.

Pentru a asigura mijloacele juridice necesare şi eficiente în prevenirea şi sancţionarea acestei categorii de infracţiuni prin care s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial, pe fondul diminuării semnificative a duratei pedepsei cu închisoarea aşa cum se observă în partea specială a proiectului, s-a optat pentru soluţia introducerii posibilităţii aplicării şi a unei constrângeri de ordin patrimonial, atunci când instanţa apreciază că o asemenea sancţiune este necesară şi contribuie la o mai bună individualizare a pedepsei. Astfel, în cazul în care pentru infracţiunea săvârşită, prin care s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial, legea prevede numai pedeapsa amenzii, sau pedeapsa amenzii este prevăzută alternativ cu pedeapsa închisorii dar instanţa optează pentru aplicarea amenzii, limitele speciale ale acesteia se pot majora cu o treime. Dacă în schimb legea prevede pentru infracţiunea comisă numai pedeapsa cu închisoarea, sau pedeapsa închisorii alternativ cu pedeapsa amenzii dar instanţa optează pentru aplicarea pedepsei cu închisoarea, instanţa va putea aplica pe lângă pedeapsa închisorii, atunci când va considera necesar, şi pedeapsa amenzii care va însoţi astfel pedeapsa închisorii. Durata pedepsei închisorii şi cuantumul pedepsei amenzii vor fi stabilite pe baza criteriilor de individualizare a celor două pedepse între limitele speciale prevăzute de lege pentru infracţiunea săvârşită.

Posibilitatea aplicării unei amenzi alături de pedeapsa închisorii pentru aceeaşi faptă nu reprezintă o premieră pentru legislaţia noastră penală, fiind întâlnită în Codul penal din 1936 [art. 25 pct.5 şi art. 52 alin.(1)] iar în prezent este consacrată şi în dreptul francez (art. 131-2, 131-5 C. pen.), olandez [art. 9 alin.(3) C. pen.], italian [art. 24 alin.(2)], elveţian (art. 50), german (§ 41), reglementarea propusă fiind inspirată de prevederile codului german.

Un alt element de noutate apare în reglementarea înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii ori a executării pedepsei amenzii prin prestarea unei munci în folosul comunităţii. Reglementarea în vigoare prevede că sustragerea cu rea-credinţă a condamnatului de la plata amenzii conduce la înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea, dar acest lucru este posibil numai dacă infracţiunea pentru care s-a pronunţat condamnarea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii. În cazul în care infracţiunea săvârşită este sancţionată numai cu amenda sau nu se face dovada sustragerii cu rea-credinţă de la plata amenzii la care a fost condamnat, instituţia înlocuirii amenzii devine inoperabilă. De asemenea, dacă cel condamnat, deşi de bună-credinţă, nu poate executa pedeapsa amenzii şi nici nu are bunuri care să poată fi executate silit nu va suporta în final nici un fel de constrângere ca efect al infracţiunii comise.

Pentru a înlătura aceste neajunsuri ale reglementării actuale, în cazul neexecutării amenzii cu rea-credință, se trece mai întâi la executarea silită a condamnatului şi dacă nici în acest fel nu se poate obține contravaloarea amenzii, din cauza relei credințe a condamnatului, care şi-a diminuat ori înstrăinat bunurile care puteau fi executate silit, instanța procedează la înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii prin transformarea zilelor de amendă stabilite prin hotărârea inițială de condamnare în zile de închisoare. În acest fel dispare inconvenientul din reglementarea actuală care permitea înlocuirea amenzii cu închisoarea numai dacă aceasta din urmă era prevăzută de norma de încriminare. O dispoziție similară regăsim, spre exemplu, în art. 36 alin.(1) C. pen. elvețian (forma în vigoare de la 1 ianuarie 2007) sau art. 49 C. pen. portughez.

În ipoteza în care condamnatul este de bună credință însă se află în imposibilitatea de a executa în tot sau în parte pedeapsa amenzii şi nici nu poate fi executat silit din motive neimputabile, instanța, cu consimțământul prealabil al condamnatului, înlocuieşte zilele de amendă cu un număr corespunzător de zile de muncă în folosul comunității. Reglementată în acest fel munca în folosul comunității apare, sub aspectul naturii juridice, ca o formă substitutivă de executare a pedepsei amenzii în cazul persoanelor de bună credință insolvabile care consimt la executarea pedepsei amenzii în această modalitate. Până la executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității aceasta poate înceta, dacă persoana condamnată achită suma de bani corespunzătoare zilelor de amendă rămase neexecutate, ori poate fi transformată în privare de libertate prin înlocuirea zilelor de amendă neexecutate în zile de închisoare, dacă persoana condamnată fie nu execută munca în folosul comunității în condițiile stabilite de instanță fie săvârşeşte o nouă infracțiune. Dispoziții similare conțin art. 36 alin.(3) lit. c) C. pen. elvețian, art. 53 C. pen. spaniol, art. 48 C. pen. portughez.

2.18. În materia **pedepsei accesorii şi a pedepselor complementare**, proiectul codului penal urmăreşte să asigure judecătorului o paletă largă de măsuri care, prin flexibilitate şi diversitate, să permit o cât mai bună individualizare judiciară. În acest sens, în legătură cu interzicerea exercitării unor drepturi, noua reglementare, pe de o parte, extinde considerabil libertatea judecătorului în alegerea acestora, iar pe de altă parte, lărgeşte sfera drepturilor a căror exercitare poate fi interzisă cu titlu de pedeapsă accesorie sau complementară.

În plus, în categoria pedepselor complementare este introdusă o nouă specie de pedeapsă, respectiv publicarea hotărârii definitive de condamnare.

2.19. Pedeapsa accesorie cunoaşte o reglementare diferită față cea actuală, atât sub aspectul modului de aplicare cât şi sub aspectul conținutului, după cum aceasta însoțeşte pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii.

Pedeapsa accesorie în cazul pedepsei detențiunii pe viață este reglementată similar cu dispozițiile în vigoare şi se aplică de drept, prin efectul legii, iar sub aspectul conținutului poartă asupra a 6 drepturi expres prevăzute (dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice; dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat; dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României; dreptul de a alege; drepturile părinteşti; dreptul de a fi tutore sau curator).

Pedeapsa accesorie în cazul pedepsei închisorii îşi păstrează caracteristicile esențiale din reglementarea în vigoare însă sfera pedepsei accesorii obligatorii, constând în interzicerea exercitării unor drepturi ca urmare a aplicării unei pedepse privative de libertate, a fost redusă, în timp ce sfera pedepsei accesorii facultative, constând în interzicerea exercitării unor drepturi atunci când instanța consideră necesar, a fost semnificativ extinsă.

2.20. Pedeapsa accesorie obligatorie constă în interzicerea exercitării drepturilor de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice, ori de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, iar rațiunea pentru care s-a menținut îngrădirea acestora prin efectul legii se explică prin vădita incompatibilitate dintre starea de persoană condamnată aflată în executarea unei pedepse privative de libertate şi exigențele cerute pentru reprezentarea sau slujirea interesului public.

Acest temei nu mai este la fel de convingător în cazul dreptului de a alege, drepturilor părinteşti ori a dreptului de a fi tutore sau curator, fapt pentru care acestea au fost excluse din conținutul pedepsei accesorii

obligatorii rămânând instanţei posibilitatea de a interzice exercitarea acestora ca pedeapsă accesorie facultativă.

Un argument în plus a reprezentat şi practica Curţii Europene a Drepturilor Omului care, prin decizii de speţă, a subliniat anumite exigenţe privitoare la condiţiile de restrângere a exercitării drepturilor părinteşti ori a dreptului de a alege, drepturi aflate sub protecţia Convenţiei pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale.

În legătură cu interzicerea exercitării drepturilor părinteşti legiuitorul, în urma hotărârii pronunţată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Sabou şi Pîrcălab contra România, a intervenit operând modificările necesare în materie prin Legea nr. 278/2006, stabilind că interzicerea nu mai operează de drept ci rămâne instanţei sarcina de a aprecia necesitatea acestei sancţiuni, reglementări ce au fost preluate, sub o altă formă şi de proiect.

În ceea ce priveşte însă interzicerea exercitării dreptului de a alege, care în prezent se aplică de drept cu titlu de pedeapsă accesorie pe durata executării oricărei pedepse privative de libertate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis, prin hotărârea pronunţată de Marea Cameră la 6 octombrie 2005 în cauza Hirst împotriva Marii Britanii (nr. 2), că interzicerea generală şi nediferenţiată a dreptului de vot al deţinuţilor, dacă este aplicabilă de drept tuturor deţinuţilor condamnaţi ce se află în executarea pedepsei, indiferent de durata pedepsei principale şi independent de natura sau de gravitatea infracţiunii pe care au comis-o şi de situaţia lor personală, este incompatibilă cu articolul 3 din Protocolul 1 la Convenţia pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale. Ţinând seama de argumentele Curţii, ca şi în cazul interzicerii drepturilor părinteşti, reglementarea din proiect introduce dreptul de a alege în sfera pedepsei accesorii facultative lăsând astfel instanţei libertatea de a aprecia dacă, faţă de natura şi gravitatea infracţiunii, împrejurările cauzei şi persoana infractorului, această pedeapsă este necesară.

2.21. Pedeapsa accesorie facultativă constă în interzicerea exercitării, pe durata executării unei pedepse privative de libertate, a acelor drepturi pe care judecătorul a considerat necesar să le interzică persoanei condamnate cu titlu de pedeapsă complementară. De la această regulă sunt exceptate: dreptul de a fi ales în autorităţile publice sau în orice alte funcţii publice; dreptul de a ocupa o funcţie care implică exerciţiul autorităţii de stat, care intră în conţinutul pedepsei accesorii obligatorii şi care se execută chiar dacă nu au fost interzise cu titlul de pedeapsă complementară; dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României, întrucât această sancţiune, prin natura sa, poate fi pusă în executare numai după executarea pedepsei principale şi nu concomitent cu aceasta. O reglementare similară întâlnim în art. 131-29 C. pen. francez.

Pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi se execută, din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare şi până când pedeapsa principală a fost executată sau considerată ca executată. O situaţie particulară, care reprezintă o excepţie de la regulă, se întâlneşte în cazul interzicerii exercitării dreptului de a se afla pe teritoriul României unui străin, condamnat la pedeapsa detenţiunii pe viaţă, caz în care pedeapsa accesorie se va executa sub acest aspect de la data liberării condiţionate sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată.

2.22. Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi a suferit modificări atât sub aspectul duratei, prin reducerea limitei maxime de la 10 ani la 5 ani, cât şi sub aspectul conţinutului, prin creşterea numărului drepturilor care intră în conţinutul acestei pedepse. Prin reducerea duratei interzicerii exercitării unor drepturi se urmăreşte o motivare suplimentară a condamnatului pentru respectarea legalităţii prin stabilirea unui orizont de timp rezonabil la împlinirea căruia vor înceta aceste restricţii.

Sub aspectul conţinutului, pedeapsa complementară dă posibilitatea interzicerii exercitării următoarelor drepturi:

a) dreptul de a fi ales în autorităţile publice sau în orice alte funcţii publice;
b) dreptul de a ocupa o funcţie care implică exerciţiul autorităţii de stat;
c) dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;
d) dreptul de a alege;
e) drepturile părinteşti;

f) dreptul de a fi tutore sau curator;

g) dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;

h) dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme;

i) dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule, stabilite de instanță;

j) dreptul de a părăsi teritoriul României;

k) dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;

l) dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;

m) dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;

n) dreptul de a comunica cu victima sau cu membrii familiei acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță ori de a se apropia de acestea.

Prin diversificarea conținutului acestei pedepse se realizează o mai bună adecvare a sancțiunii în raport cu împrejurările concrete ale cauzei sporindu-i în acest fel considerabil eficiența. Totodată, au fost introduse în conținutul pedepsei complementare o parte din sancțiunile care în prezent se regăsesc în materia măsurilor de siguranță, respectiv interzicerea de a se afla în anumite localități, expulzarea străinilor și interdicția de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată, întrucât prin natura lor acestea au un pronunțat caracter punitiv urmărind în principal restrângerea libertății de mișcare și numai indirect, datorită acestui efect, se realizează înlăturarea stării de pericol și prevenirea comiterii de noi infracțiuni. Reglementarea propusă este în acord și cu viziunea majorității sistemelor europene asupra acestor sancțiuni (art. 131-30 C. pen. francez, art. 39 C. pen. spaniol, art. 39 C. pen. polonez).

Un alt element de noutate privește lărgirea domeniului de aplicare a acestei pedepse realizată prin extinderea sferei pedepselor principale pe lângă care aceasta poate fi dispusă, astfel, interzicerea exercitării unor drepturi fiind posibilă atât pe lângă pedeapsa închisorii, indiferent de durata acesteia, cât și pe lângă pedeapsa amenzii. Concepția codului penal în vigoare, care condiționează posibilitatea aplicării pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi de săvârșirea unei infracțiuni de o anumită gravitate exprimată în aplicarea pedepsei închisorii de cel puțin 2 ani, a fost abandonată în favoarea unei reglementări mai flexibile, care permite evaluarea necesității aplicării pedepsei complementare ținând seama de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, fără a mai interesa natura sau durata pedepsei principale aplicate. O reglementare similară conține și art. 131-7 C. pen. francez.

Modificări au fost aduse și în legătură cu momentul începerii executării pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi, prin instituirea a două excepții de la regula executării acestei pedepse după ce pedeapsa închisorii a fost executată sau considerată ca executată. Aceste excepții sunt întâlnite în cazul condamnării la pedeapsa amenzii sau al suspendării condiționate a executării pedepsei sub supraveghere, situații în care executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi începe de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

În materia pedepselor complementare a fost introdusă o nouă pedeapsă, publicarea hotărârii definitive de condamnare, cu scopul de a crește eficiența mesajului actului de justiție dar și pentru a asigura o reparație de ordin moral persoanei vătămate. Această pedeapsă, ce a fost reglementată anterior în Codul Penal din 1936 (art. 61 - 62), se regăsește în prezent în categoria pedepselor aplicabile persoanei juridice, iar în legislațiile penale europene este întâlnită în Olanda (art. 36 C. pen.), Italia (art. 19 C. pen.), Franța (art. 131-35 C. pen.) și Polonia (art. 39 C. pen.).

2.23. Individualizarea pedepsei reprezintă una dintre cele mai importante și sensibile operațiuni juridice de a cărei acuratețe depinde în mod direct reușita procesului de îndreptare și recuperare a condamnatului întrucât aceasta presupune, prin evaluarea gravității infracțiunii comise și a periculozității infractorului, determinarea gradului de răspundere penală a inculpatului în raport cu care urmează să se stabilească pedeapsa și modul de executare a acesteia.

În scopul realizării unei cât mai bune evaluări a gravității infracțiunii comise și a periculozității infractorului, pornind de la reglementările în aceeași materie ale codurilor penale italian (art. 133), german

[art. 46 alin.(2)] şi portughez (art. 71), au fost reglementate mai multe criterii generale de individualizare a pedepsei pe baza cărora judecătorul să poată obţine o imagine clară asupra semnificaţiei sociale a infracţiunii comise şi a persoanei infractorului. În plus, se instituie obligativitatea prezentării motivelor de fapt avute în vedere în procesul de individualizare pentru a se putea observa modul în care acestea se reflectă în rezultatul evaluării.

În proiect s-a renunţat la menţionarea explicită drept criterii de individualizare a dispoziţiilor părţii generale şi ale părţii speciale a codului, respectiv la cauzele care atenuează şi agravează răspunderea penală, deoarece acestea conduc la stabilirea limitelor între care se va face individualizarea judiciară şi cunosc reglementări specifice. Ceea ce interesează în acest context, sunt doar elementele ce urmează a fi avute în vedere la stabilirea pedepsei între limitele speciale aşa cum au fost ele determinate prin aplicarea tuturor prevederilor legale incidente.

2.24. În materia **circumstanţelor atenuante** elementele de noutate privesc conţinutul circumstanţelor atenuante judiciare şi efectele circumstanţelor atenuante. Sub aspectul conţinutului, a fost înlăturată circumstanţa privitoare la conduita bună a infractorului anterior săvârşirii infracţiunii, rămânând ca o asemenea împrejurare să fie avută în vedere în cadrul criteriilor generale de individualizare a pedepsei.

De asemenea, a fost regândită reglementarea efectelor circumstanţelor atenuante, sub aspectul întinderii şi a modului de determinare al acestor efecte. Existenţa circumstanţelor atenuante conduce la reducerea cu 1/3 a limitei speciale maxime şi minime ale pedepsei prevăzute de lege. Reducerea atât a limitei speciale minime cât şi a celei maxime a pedepsei conferă judecătorului o mai mare libertate de apreciere în stabilirea concretă a pedepsei prin aceea că nu mai este obligat să aplice, de drept, o pedeapsă sub minimul special al pedepsei dar păstrează această posibilitate în măsura în care operaţiunea de individualizare conduce la o asemenea concluzie. În acelaşi timp, prin reducerea limitelor speciale ale pedepsei cu o fracţie (1/3) se realizează o determinare proporţională a efectului atenuant ţinând cont de gradul de pericol abstract stabilit de legiuitor pentru o anumită infracţiune.

2.25. În privinţa **circumstanţelor agravante,** principala modificare constă în renunţarea la categoria circumstanţelor agravante judiciare întrucât, ţinând seama de modul imprecis al reglementării şi de efectul asupra răspunderii penale, textul se situează la limita principiului previzibilităţii legii, lăsând posibilitatea agravării răspunderii penale a unei persoane, căreia i se reproşează adoptarea unei conduite periculoase, în condiţiile în care fapta ce atrage acest efect nu este descrisă de lege cu claritate pentru se putea înţelege fără echivoc în ce constă împrejurarea care imprimă faptei un caracter mai grav. Modul în care aceste circumstanţe funcţionează astăzi în practica judiciară oferă adeseori exemple tipice de analogie în defavoarea inculpatului, procedeu prohibit în dreptul penal şi sancţionat de jurisprudenţa CEDO pe terenul art. 7 din Convenţie. Mai trebuie menţionat şi faptul că niciunul dintre sistemele legislative de referinţă (german, italian, spaniol, portughez, olandez, elveţian, belgian, francez etc.) nu conţine o reglementare a unor circumstanţe agravante judiciare.

Sub aspectul **conţinutului circumstanţelor agravante** s-a procedat la o reevaluare a împrejurărilor care au aptitudinea de a evidenţia un grad de pericol ridicat astfel încât să justifice reţinerea acestora ca circumstanţe legale.

Astfel, s-a extins şi sfera de aplicare a circumstanţei privind comiterea infracţiunii de către o persoană în stare de intoxicaţie preordinată, la cauzele care determină această stare fiind adăugate, pe lângă alcool, şi alte substanţe psihoactive, a căror consumare reprezintă o încălcare a unei interdicţii legale sau medicale. Introducea acestei circumstanţe este determinată de constatările practicii judiciare din ultimii ani conform cărora numeroase infracţiuni contra persoanei şi contra patrimoniului, dar nu numai, se comit pe fondul consumului de alcool, de droguri sau de alte substanţe interzise ori cu regim special.

S-a renunţat la agravarea răspunderii în cazul comiterii infracţiunii din motive josnice deoarece, prin forţa lucrurilor, în majoritatea covârşitoare a cazurilor comiterea infracţiunilor nu este animată de resorturi care pot stârni admiraţie sau pot reprezenta repere morale. În măsura în care, într-un caz concret, mobilul comiterii infracţiunii evidenţiază în mod flagrant nivelul scăzut de conştiinţă al infractorului, această

împrejurare poate fi avută în vedere în procesul de individualizare al pedepsei. În plus, conținutul acestei circumstanțe nu a fost niciodată delimitat cu precizie de doctrină și jurisprudență.

Totodată a fost introdusă o nouă circumstanță agravantă, constând în săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze, întrucât o asemenea împrejurare evidențiază o periculozitate ridicată a infracțiunii dar și a infractorului.

În privința efectelor circumstanțelor agravante acestea se determină prin aplicarea unei fracții de o treime asupra limitelor speciale ale pedepsei amenzii prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă, iar în cazul pedepsei închisorii prin aplicarea facultativă a unui spor de până la 2 ani.

2.26. Tot în materia individualizării judiciare au fost reglementate și soluțiile în cazul existenței unui **concurs de cauze de atenuare și/sau de agravare a pedepsei** aplicabile aceleiași infracțiuni, cauze ale căror efecte se determină fără excepție prin aplicarea unor fracții asupra limitelor speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită.

În cazul cauzelor de atenuare, înțelegând aici tentativa, circumstanțele atenuante și cazurile speciale de reducere a pedepsei prevăzute în partea specială a codului ori în legile speciale, acestea își produc efectele succesiv asupra limitelor speciale ale aceleiași infracțiuni, fiind valorificate fără excepție în procesul de individualizare.

Existența mai multor cauze de agravare în cazul aceleiași infracțiuni, respectiv circumstanțe agravante, infracțiune continuată sau recidivă, va atrage aplicarea succesivă a tratamentului sancționator prevăzut pentru aceste cauze.

Când în cazul aceleiași infracțiuni sunt incidente atât cauze de atenuare cât și de agravare, după regulile deja arătate, se va da efect mai întâi cauzelor de atenuare și apoi cauzelor de agravare, în acest fel fiind valorificate corespunzător ambele categorii în procesul de individualizare a pedepsei.

2.27. Individualizarea judiciară a sancțiunilor reprezintă, la rândul ei, una dintre instituțiile fundamental revizuite prin prevederile proiectului.

În scopul de a realiza mecanisme juridice care să permită instanței alegerea celei mai potrivite forme de tragere la răspundere penală, proiectul codului penal propune o nouă reglementare în această materie. Această formă de individualizare are ca principală preocupare stabilirea modului în care condamnatul va suporta coerciția aplicată ca urmare a infracțiunii săvârșite, operațiune de asemenea sensibilă deoarece are aptitudinea de a influența direct și într-o proporție semnificativă procesul de recuperare socială a infractorului. Caracterul proporțional al pedepsei în raport cu gravitatea infracțiunii și periculozitatea infractorului nu trebuie să se reflecte doar în natura, durata sau cuantumul acesteia ci și în modul de executare, pentru că altfel există riscul ca efortul depus pentru reintegrarea infractorului să producă efecte contrare scopului urmărit.

Reintegrarea socială a infractorului prin mijloace alternative la executarea pedepsei este condiționată în același timp de evaluarea conduitei acestuia pe parcursul procesului penal și de atitudinea față de actul de justiție. Astfel, infractorul care s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicirea aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților, nu poate beneficia de renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei ori de suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, întrucât între conduita acestuia pe parcursul procesului penal și natura și scopul acestor măsuri există o vădită incompatibilitate.

Pentru aceste considerente au fost reglementate două instituții noi, respectiv renunțarea la pedeapsă și amânarea aplicării pedepsei, și a fost regândită instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere, care sunt concepute într-o succesiune progresivă determinată de gravitatea infracțiunii comise, periculozitatea infractorului, gradul de intervenție pentru îndreptarea condamnatului și consecințele asupra acestuia.

2.28. Renunțarea la aplicarea pedepsei constă în dreptul recunoscut instanței de judecată de a renunța definitiv la stabilirea și aplicarea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni, pentru îndreptarea căreia, ținând seama de infracțiunea săvârșită, de persoana infractorului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii faptei, este suficientă aplicarea unui avertisment, deoarece stabilirea, aplicarea sau executarea unei pedepse ar risca să producă mai mult rău decât să ajute la recuperarea inculpatului. Instituția este reglementată și în legislația germană (§ 60 C. pen.), portugheză (art. 60 și 74 C. pen.), franceză (art. 132-58 C. pen.), elvețiană (art. 53 - 54).

2.29. Amânarea aplicării pedepsei constă în stabilirea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni și amânarea temporară a aplicării acesteia, atunci când pedeapsa concret stabilită este amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani iar instanța apreciază, ținând seama de persoana infractorului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii infracțiunii, că în raport cu situația personală a inculpatului, aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supravegherea conduitei sale pentru o perioadă fixă de 2 ani.

Pe parcursul acestui termen de supraveghere persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei este supusă unui proces de supraveghere, cu un conținut flexibil și variat, care să permită atât verificarea conduitei persoanei (putând fi obligată să nu se deplaseze în anumite locuri, la anumite manifestări sportive ori culturale, sau la alte adunări publice, stabilite de instanță, să nu comunice cu victima sau cu membrii familiei acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, sau să nu se apropie de acestea etc.) cât și sprijinirea acesteia pentru a conștientiza riscurile la care se expune prin comiterea de infracțiuni ori de a-i înlesni integrarea socială (putând fi obligat să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională, să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile în condițiile stabilite de instanță, să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială, să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală etc.)

Sistemul de obligații pe durata termenului de supraveghere este de asemenea unul flexibil, permițând instanței de judecată să-l adapteze în raport de conduita persoanei supravegheate fie prin impunerea unor noi obligații, fie prin sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, ori chiar prin încetarea executării unora din obligațiile pe care le-a impus inițial, pentru a asigura persoanei supravegheate șanse sporite de îndreptare.

Pentru a avea mai multe șanse de reușită în procesul de recuperare a persoanei aflată în termenul de supraveghere s-a acordat o atenție sporită rolului consilierilor de probațiune, persoane specializate tocmai în acest gen de activități, pentru a contribui într-un mod calificat la procesul de reintegrare socială. În acest sens, pe durata termenului de supraveghere serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța dacă:

a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;

b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile care îi revin;

c) persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu trei luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

Sub aspectul efectelor, la împlinirea termenului de supraveghere persoanei față de care s-a dispus amânarea nu i se mai aplică pedeapsa și pe cale de consecință nu este supusă nici unei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită dacă aceasta a avut o conduită care să justifice opțiunea instanței de a nu-i aplica o pedeapsă. Pentru a spori eficiența mijloacelor de protecție a intereselor victimei, producerea efectelor este condiționată, printre altele, de îndeplinirea integrală a obligațiilor stabilite prin hotărâre, în ipoteza neexecutării acestora fiind obligatorie revocarea amânării și dispunerea executării pedepsei, afară de cazul când infractorul dovedește că nu a avut nici o posibilitate să le îndeplinească.

Amânarea aplicării pedepsei se regăsește într-o reglementare similară în dreptul german (§ 59 și urm. C. pen.), și într-o reglementare parțial diferită în dreptul francez (art. 132-60 C. pen.).

2.30. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere constă în stabilirea şi aplicarea unei pedepse cu închisoarea de cel mult 3 ani, inclusiv în caz de concurs de infracţiuni, dacă instanţa apreciază că, ţinând seama de persoana infractorului şi de conduita avută de acesta anterior şi ulterior comiterii infracţiunii, aplicarea pedepsei este suficientă, şi chiar fără executarea acesteia, condamnatul nu va mai comite alte infracţiuni, însă este necesară supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.

Termenul de supraveghere în cazul suspendării este unul variabil, fiind cuprins între 2 şi 4 ani, dar nu mai mic decât durata pedepsei aplicate, iar sistemul de supraveghere la care este supus condamnatul este asemănător cu cel prevăzut în cazul amânării aplicării pedepsei. Sub aspectul conţinutului, sistemul de supraveghere în cazul suspendării este mai redus întrucât o parte din obligaţiile întâlnite în cazul amânării aplicării pedepsei sunt executate în cazul suspendării cu titlu de pedeapsă complementară.

În reglementarea proiectului, prestarea unei munci neremunerate în folosul comunităţii este o caracteristică ce ţine de esenţa acestei instituţii, întrucât prin suspendarea executării pedepsei sub supraveghere se instituie în sarcina condamnatului, cu acordul acestuia, obligaţia executării unei asemenea activităţi.

Un alt element de noutate costă în faptul că executarea pedepsei amenzii, aplicată fie ca pedeapsă principală unică fie ca pedeapsă principală pe lângă pedeapsa închisorii atunci când prin infracţiunea comisă s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial iar instanţa optează pentru o pedeapsă cumulativă, nu este susceptibilă de suspendare.

În privinţa efectelor, suspendarea executării pedepsei sub supraveghere nu mai are ca efect intervenirea reabilitării de drept la expirarea termenului de supraveghere. Condamnarea va fi susceptibilă de reabilitare conform dreptului comun, al cărei termen va curge de la împlinirea termenului de supraveghere. Ca şi în cazul amânării aplicării pedepsei, producerea efectelor suspendării este condiţionată de executarea integrală a obligaţiilor civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când persoana dovedeşte că nu a avut nici o posibilitate să le îndeplinească.

Instituţia suspendării executării pedepsei sub supraveghere este cunoscută în majoritatea legislaţiilor penale europene, reglementarea din proiect fiind rezultatul analizei dispoziţiilor similare din legislaţiile germană (§56 - §56g C. pen.), italiană (art. 163 – art. 168), spaniolă (art. 80 - art. 87), portugheză (art. 50 - art. 57) şi franceză (art. 132-40 – art. 132-53).

2.31. Instituţia **liberării condiţionate** cunoaşte modificări semnificative atât sub aspectul condiţiilor de acordare cât şi al procesului de reintegrare socială a condamnatului prin implicarea activă şi calificată a statului, în acest sens un rol esenţial revenind consilierilor de probaţiune.

În privinţa condiţiilor de acordare, nu s-au menţinut dispoziţiile care creau regimuri diferenţiate de acordare a liberării între condamnaţii femei şi bărbaţi ori între condamnaţii pentru infracţiuni comise cu intenţie sau din culpă. În primul caz, raţiunea modificării urmăreşte reglementarea unui regim unic în care criteriul relevant să-l reprezinte durata pedepsei executate. În al doilea caz, forma de vinovăţie cu care s-a săvârşit infracţiunea nu mai poate constitui un temei pentru fundamentarea unor regimuri diferenţiate de acordare a liberării condiţionate deoarece forma de vinovăţie, a fost valorificată în operaţiunea de individualizare a pedepsei, care se reflectă în natura, durata şi modul de executare a pedepsei aşa cum au fost aplicate prin hotărârea de condamnare. Orientarea europeană în această materie dar şi a Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor, pe deplin justificată, este de a reglementa acordarea liberării condiţionate ţinând cont exclusiv de conduita condamnatului pe durata executării pedepsei, pentru că numai în acest fel poate fi influenţată şi modelată mai eficient conduita condamnatului care dobândeşte astfel o motivare în plus cunoscând că o bună conduită îl aduce mai aproape punerea în libertate. Acordarea liberării ţinând seama de stări de fapt anterioare începerii executării, precum natura sau gravitatea infracţiunii comise, forma de vinovăţie, conduita pe parcursul procesului, constituie o cauză de descurajare a condamnatului în procesul de reintegrare deoarece acesta realizează că liberarea nu depinde de conduita sa pe durata executării, ci de faptele sale anterioare, pe care oricum nu le mai poate influenţa în nici un fel.

În acelaşi timp, prin modul de reglementare a condiţiilor de acordare se evidenţiază mai clar rolul şi raţiunile liberării condiţionate. Practica judiciară din ultimul deceniu a transformat liberarea condiţionată,

este adevărat şi din cauza majorării drastice a limitelor de pedeapsă, într-un drept al condamnatului de a fi liberat după executarea fracţiei de pedeapsă prevăzută de lege. De asemenea, s-a observat că în ceea ce priveşte condiţia existenţei dovezilor temeinice de îndreptare, aceasta a fost socotită ca fiind îndeplinită atâta timp cât condamnatul nu a fost sancţionat disciplinar pentru abateri comise în perioada încarcerării.

Liberarea condiţionată nu reprezintă un drept recunoscut condamnatului de a nu executa pedeapsa până la termen ci un instrument juridic prin care instanţa de judecată constată că nu mai este necesară continuarea executării pedepsei în regim de detenţie până la împlinirea integrală a duratei stabilite cu ocazia condamnării întrucât condamnatul, prin conduita avută pe toată durata executării, dovedeşte că a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale şi convinge astfel instanţa că nu va mai comite infracţiuni iar liberarea sa anticipată nu prezintă nici un pericol pentru colectivitate. Pornind de la aceste considerente proiectul reglementează următoarele condiţii în raport cu care este evaluată conduita condamnatului pentru acordarea liberării condiţionate:

a) a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a dovedit interes constant în cadrul programelor de recuperare şi a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale;

b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;

c) a îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedeşte că nu a avut nici o posibilitate să le îndeplinească;

d) instanţa are convingerea că acesta s-a îndreptat şi că nu va mai săvârşi alte infracţiuni.

Referitor la procesul de recuperare după liberare, pe parcursul termenului de supraveghere condamnatului îi revine nu numai obligaţia generală negativă de a nu mai comite alte infracţiuni, verificarea respectării acestei obligaţii fiind supusă unui regim de supraveghere, dar şi o serie de obligaţii prin care se urmăreşte reacomodarea acestuia cu viaţa în colectivitate pentru înlesnirea reintegrării sale sociale.

În acest sens, pe durata termenului de supraveghere, condamnatul este obligat să respecte anumite măsuri de supraveghere (să se prezinte la serviciul de probaţiune, la datele fixate de acesta; să primească vizitele persoanei desemnate cu supravegherea sa; să anunţe, în prealabil, orice schimbare a locuinţei şi orice deplasare care depăşeşte 5 zile, precum şi întoarcerea etc.) ori poate fi obligat să îndeplinească anumite activităţi utile procesului de reintegrare (să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională; să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială organizate sau coordonate de serviciul de probaţiune, să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanţă etc.)

În legătură cu obligaţiile ce pot fi impuse condamnatului pe durata liberării condiţionate se observă că acestea sunt similare sub aspectul conţinutului cu pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi, care de asemenea se execută pe durata liberării, însă acestea nu se vor suprapune deoarece legea interzice impunea unor obligaţii ce au acelaşi conţinut cu o interdicţie aplicată deja cu titlu de pedeapsă accesorie. Numai în măsura în care anumite interdicţii nu au fost stabilite cu titlu de pedeapsă accesorie iar la data liberării instanţa apreciază ca utilă aplicarea unora dintre acestea, o poate face numai în măsura în care aceste interdicţii sunt prevăzute în cadrul obligaţiilor ce pot fi impuse condamnatului liberat şi numai cu acest titlu.

Noua reglementare a instituţiei liberării condiţionate, prin care condamnatul este supus pe durata termenului de supraveghere unui proces de supraveghere şi reacomodare cu viaţa în colectivitate, a fost inspirată de dispoziţiile similare din legislaţia penală germană (§ 57-§ 58), spaniolă (art. 90) şi portugheză (art. 61- art. 63).

TITLUL IV reglementează **măsurile de siguranţă.**

2.32. Prin reglementarea propusă s-a urmărit consolidarea caracterului preponderent preventiv al acestor sancţiuni de drept penal care pot fi luate numai dacă s-a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală şi nejustificată, ce relevă existenţa unei stări de pericol. Nu este însă necesar ca această faptă să fie şi imputabilă, astfel că masurile de siguranţă pot fi dispuse în prezenţa unei cauze de neimputabilitate (spre exemplu iresponsabilitate), dar nu şi în prezenţa unei cauze justificative.

Având în vedere caracterul şi scopul măsurilor de siguranţă s-a apreciat oportună trecerea unora dintre acestea cum sunt: interzicerea de a se afla în anumite localităţi; interzicerea de a reveni în locuinţa familiei şi

expulzarea străinilor, în categoria pedepselor complementare, într-o formulare relativ modificată. Aceasta întrucât, asemenea sancțiuni de drept penal devin incidente în cazul săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală iar datorită naturii specifice a acestora este necesară completarea represiunii directe, exprimată prin pedeapsa principală, cu represiunea secundară diferită, exprimată în aceste pedepse complementare.

2.33. Conținutul măsurilor de siguranță cu caracter medical (obligarea la tratament medical și internarea medicală) a fost modificat și completat.

Dacă în Codul penal în vigoare cauza generării stării de pericol, în cazul obligării la tratament medical (art. 109), o constituie "o boală ori intoxicarea cronică prin alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe", în proiect această cauză are la bază "o boală sau o tulburare psihică, inclusiv cea produsă de consumul cronic de alcool sau de alte substanțe psihoactive". În cazul internării medicale, cauza generatoare a stării de pericol pentru societate în legea penală în vigoare o reprezintă toxicomania sau boala mintală, însă în proiect această măsură poate fi luată numai dacă făptuitorul este "bolnav mintal sau consumator cronic de substanțe psihoactive". Aceste modificări au fost operate și în urma consultării Institutului Național de Medicină Legală "Mina Minovici".

De asemenea, din reglementarea acestor măsuri de siguranță cu caracter medical, au fost înlăturate dispozițiile care prevedeau că ele pot fi luate în mod provizoriu în cursul urmăririi penale sau al judecății, rezolvarea acestor situații fiind de domeniul procedurii penale.

2.34. În privința confiscării speciale, în proiect sunt menținute dispozițiile cuprinse în art. 118 C. pen. în vigoare, așa cum acest text a fost modificat și completat prin Legea nr. 278/2006, cu unele îmbunătățiri.

În primul rând, la lit. b) a art. 112 din proiect, s-a prevăzut că sunt supuse confiscării speciale și bunurile care "au fost destinate a fi folosite la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor". Distincția poate fi relevată "obiectiv" atunci când bunul a fost anume "produs sau adaptat" pentru a servi ca mijloc sau instrument la săvârșirea infracțiunii, dar poate fi relevată și "subiectiv" în sensul că făptuitorul și-a procurat un anumit lucru care într-adevăr, i-ar fi putut fi, eventual, util la săvârșirea faptei, dar la comiterea faptei nu s-a ivit necesitatea de a servi de acel bun.

În legătură cu ipoteza în care bunul ar aparține altei persoane, dacă aceasta a cunoscut scopul folosirii lui, s-ar putea susține că nu și-ar găsi justificarea întrucât o asemenea persoană ar avea calitatea de complice la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, situație acoperită de prima ipoteză. S-a apreciat că nu se justifică o astfel de susținere atâta timp cât pot fi situații în care proprietarul, din diferite motive, mai ales de ordin subiectiv să nu răspundă penal.

Potrivit dispozițiilor art. 112 lit. c) din proiect sunt supuse confiscării speciale "bunurile folosite, imediat după săvârșirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului obținut dacă sunt ale infractorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor". Includerea acestei categorii de bunuri în sfera celor supuse confiscării speciale este reclamată de practica judiciară și de necesitatea combaterii fenomenului criminalității prin lărgirea sferei bunurilor supuse confiscării speciale cu referire specială la cele care au fost folosite pentru împiedicarea sau îngreunarea descoperirii infracțiunilor și a asigurării folosului infracțiunii. Astfel se pune capăt practicii neunitare în ceea ce privește folosirea vehiculului pentru transportul bunurilor sustrase și ascunse în afara unității sau a vehiculului folosit pentru a transporta la domiciliul făptuitorului bunurile sustrase.

De asemenea, prin transpunerea Deciziei-cadru nr. 2005/212/JAI privind confiscarea produselor, instrumentelor și altor bunuri aflate în legătură cu criminalitatea, a fost reglementată pentru prima oară în legislația noastră măsura confiscării extinse, fără a contraveni dispozițiilor constituționale în materie (art.113).

TITLUL V este rezervat reglementărilor privind **minoritatea**.

2.35. Aceste reglementări constituie unul dintre punctele centrale ale reformei propuse de proiectul noului Cod penal.

În primul rând, proiectul propune reducerea limitei de vârstă de la care este posibilă angajarea răspunderii penale a minorului de la 14 la 13 ani.

Modificarea propusă are la bază două elemente importante:

a) creşterea continuă în ultimii ani a numărului faptelor penale săvârşite de minori cu vârsta sub 14 ani, aceştia ajungând nu de puţine ori să comită fapte foarte grave sau să fie atraşi în activitatea grupurilor de criminalitate organizată tocmai în considerarea imposibilităţii tragerii lor la răspundere penală;

b) datele statistice privind expertizele efectuate cu privire la existenţa discernământului în cazul minorilor cu vârsta cuprinsă între 14 şi 16 ani, arată că în peste 90% dintre cazuri s-a stabilit existenţa acestui discernământ, ceea ce înseamnă că, de regulă, discernământul există anterior vârstei de 14 ani. Acest lucru este firesc, progresul tehnologic şi mediul social contemporan favorizând o maturizare mai rapidă a adolescenţilor în raport cu perioada de acum patru decenii.

În acelaşi timp, modificarea se înscrie într-o tendinţă generală în dreptul european al minorilor, căci limita de vârstă de la care minorul răspunde penal este de 10 ani în Franţa (art. 2 din Ordonanţa din 2 februarie 1945, modificată în 2002), Marea Britanie (art. 34 *Crime and Disorder Act 1998*) şi Elveţia (art. 3 din Legea din 20 iunie 2003, în vigoare de la 1 ianuarie 2007), de 12 ani în Grecia (art. 126 C. pen.) şi Olanda (art. 77b C. pen.), iar în Spania vârsta este stabilită în prezent la 14 ani dar un proiect de lege aflat în curs de dezbatere parlamentară prevede coborârea acestei vârste la 12 ani.

A doua modificare majoră adusă de proiect în această privinţă, este renunţarea completă la pedepsele aplicabile minorilor care răspund penal, în favoarea măsurilor educative. Modelul care a inspirat reglementarea actuală este Legea Organică nr. 5/2000 privind reglementarea răspunderii penale a minorilor în Spania (modificată prin Legea Organică nr. 8/2006), dar s-au avut în vedere şi reglementări din dreptul francez (Ordonanţa din 2 februarie 1945 cu modificările ulterioare), dreptul german (Legea tribunalelor pentru minori din 1953 cu modificările ulterioare) şi dreptul austriac (Legea privind justiţia juvenilă din 1988).

Proiectul stabileşte ca regulă aplicarea în cazul minorilor a măsurilor educative neprivative de libertate [art. 116 alin.(1)], măsurile privative de libertate constituind excepţia şi fiind rezervate ipotezelor de infracţiuni grave sau de minori care au comis multiple infracţiuni [art. 116 alin.(2)].

2.36. Măsurile educative neprivative de libertate sunt, în ordinea crescătoare a gravităţii lor: stagiul de formare civică [într-o reglementare apropiată de cea a art.15-1 alin.91) pct.6 din Ordonanţa franceză din 2 februarie 1945]; supravegherea; consemnarea la sfârşit de săptămână; asistarea zilnică. Ultimele trei măsuri cunosc o reglementare apropiată de cea dată de art. 7 lit. g), h) din Legea spaniolă nr. 5/2000. Sub aspectul conţinutului acestor măsuri, se impune o explicaţie legată de supraveghere şi respectiv asistarea zilnică. Prima dintre aceste măsuri nu presupune o implicare directă a serviciului de probaţiune în realizarea activităţilor din programul minorului, rolul acestui serviciu fiind doar acela de a monitoriza modul în care minorul îşi respectă programul obişnuit (frecventarea cursurilor, activităţi sportive, recreative etc.). În schimb, asistarea zilnică, presupune o intervenţie activă a serviciului de probaţiune, care întocmeşte programul zilnic al minorului, incluzând în acest program – alături de elementele obişnuite în raport de vârsta şi situaţia şcolară sau profesională a minorului (spre exemplu, frecventarea cursurilor şcolare) şi pe cele impuse de instanţă potrivit art. 122 – orice activitate necesară realizării scopului măsurii educative (spre exemplu, participarea la acţiuni social-educative, menite a facilita integrarea socială a minorului).

Obligaţiile pe care instanţa le poate impune minorului concomitent cu una dintre măsurile educative neprivative de libertate (art. 122) acoperă, în linii generale o arie similară cu cea a obligaţiilor impuse majorului infractor ce beneficiază de o modalitate de individualizare a pedepsei neprivativă de libertate, dar conţinutul lor va fi adaptat în funcţie de persoana şi conduita minorului şi de specificul infracţiunii comise.

2.37. Proiectul propune două **măsuri educative privative de libertate** – internarea într-un centru educativ pe o durată de la unu la 3 ani şi respectiv internarea într-un centru de detenţie, pe o durată de la 2 la 5 ani sau, în mod excepţional, de la 5 la 15 ani. Măsura internării într-un centru de detenţie se dispune pe o perioadă de la 5 la 15 ani doar în ipoteza comiterii unor infracţiuni foarte grave, pentru care legea prevede

pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau pedeapsa închisorii de cel puţin 20 de ani. Durata măsurii este compatibilă cu reglementările şi practicile internaţionale (spre exemplu, Rezoluţia Congresului Asociaţiei Internaţionale de Drept Penal adoptată la Beijing în 2004 recomandă statelor să nu prevadă în cazul minorilor sancţiuni privative de libertate care să depăşească 15 ani).

Renunţarea la pedepse în cazul minorilor şi executarea – în cele mai multe cazuri – a acestor măsuri privative de libertate în instituţii specializate, oferă premisele obţinerii unor rezultate optime în activitatea educativă şi de reintegrare socială a minorilor. Într-adevăr, existenţa unor instituţii specializate permite organizarea unor programe educative şi de formare profesională adecvate vârstei acestor infractori, permite încadrarea centrului cu personal având o formaţie specială pentru a lucra cu minori, evită contactul minorilor cu infractorii majori în timpul executării etc.

Regimul prevăzut pentru executarea acestor măsuri este astfel conceput încât să ofere largi posibilităţi de individualizare, permiţând adaptarea sa în funcţie de conduita fiecărui minor pe durata executării. Astfel, atunci când minorul dovedeşte că a făcut progrese semnificative în direcţia reintegrării sociale, după executarea a cel puţin jumătate din durata măsurii, se poate dispune, fie înlocuirea acestei măsuri cu măsura asistării zilnice, dacă nu a împlinit vârsta de 18 ani, fie liberarea, atunci când a împlinit această vârstă. În ambele ipoteze, instanţa va impune respectarea uneia sau mai multor obligaţii, dintre cele prevăzute la art. 122. Se asigură astfel o supraveghere minorului în perioada imediat consecutivă repunerii în libertate, ştiut fiind că riscul comiterii de noi infracţiuni este mai mare în această perioadă.

În cazul în care minorul nu are un comportament care să permită repunerea sa în libertate înainte de împlinirea duratei măsurii, el va rămâne în centrul specializat până la executarea integrală a acesteia. În fine, atunci când cel internat a împlinit vârsta de 18 ani şi are un comportament prin care influenţează negativ sau împiedică procesul de recuperare şi reintegrare a celorlalte persoane internate, instanţa poate dispune continuarea executării măsurii educative într-un penitenciar. O dispoziţie asemănătoare conţine, în dreptul spaniol, art. 15 alin.(2) din Legea nr. 5/2000 [art. 14 alin.(3) în urma modificării prin L.O. nr. 8/2006]. În acest caz, sancţiunea iniţială nu se transformă într-o pedeapsă, ea îşi păstrează aceeaşi natură juridică – de măsură educativă – modificându-se doar instituţia de executare. Pe cale de consecinţă, regimul de executare al măsurii educative în penitenciar va fi diferit de regimul de executare al pedepsei închisorii, el urmând a fi detaliat de legea privind executarea măsurilor educative.

Sunt, de asemenea, reglementate ipotezele de pluralitate de infracţiuni comise în timpul minorităţii, precum şi cele în care pentru unele dintre infracţiuni s-a stabilit o măsură educativă, iar pentru altele s-au aplicat pedepse (art. 130). În această din urmă situaţie, s-a renunţat la ficţiunea consacrată de codul penal în vigoare, potrivit căreia o măsură educativă este întotdeauna mai uşoară decât o pedeapsă şi care conducea la a considera că o internare de câţiva ani într-un centru de reeducare este mai uşoară decât o amendă cu suspendarea executării. În consecinţă, în reglementarea cumulului juridic s-a avut în vedere în principal natura privativă sau neprivativă de libertate a sancţiunilor aplicate. Având în vedere că măsurile educative privative de libertate nu sunt susceptibile de amânarea pronunţării sau de suspendarea executării, sunt excluse de la aceste modalităţi de individualizare şi pedepsele cu închisoarea rezultate din aplicarea cumulului juridic al unei pedepse cu o măsură educativă privativă de libertate [art. 130 alin.(5)].

În fine, au fost prevăzute termene speciale de prescripţie a executării măsurilor educative (art. 133), fiind, în acelaşi timp, menţinută reglementarea actuală în ceea ce priveşte calculul termenelor de prescripţie a răspunderii penale (art. 132).

TITLUL VI este consacrat **răspunderii penale a persoanei juridice.**

2.38. Având în vedere că este vorba de o instituţie recent introdusă în dreptul penal român, s-a optat pentru consacrarea unui titlu special acesteia (după modelul Codului penal finlandez – capitolul 9). Cu toate acestea, unele prevederi referitoare la răspunderea penală a persoanei juridice rămân în mod necesar în afara acestui titlu, aşa cum este cazul dispoziţiei privind aplicarea legii penale române în baza principiului personalităţii şi cu referire la persoanele juridice (art. 9).

În reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice au fost păstrate principiile pe care se fundamentează această răspundere în concepţia Codului penal în vigoare, astfel cum a fost modificat prin

Legea nr. 278/2006. Astfel, s-a menținut opțiunea pentru modelul de răspundere directă a persoanei juridice, consacrat de dreptul belgian și olandez. În consecință, răspunderea penală a persoanei juridice poate fi antrenată de orice persoană fizică ce acționează în condițiile prevăzute de lege (art. 136) și nu doar de acțiunile organelor sau reprezentanților acesteia. În același timp, antrenarea răspunderii penale a persoanei fizice este condiționată de identificarea unui element subiectiv propriu acesteia și care poate fi diferit de cel constatat în cazul autorului material persoană fizică. De asemenea, a fost menținută cerința existenței personalității juridice ca premisă pentru angajarea răspunderii penale a entităților colective. Ca modificare față de reglementarea în vigoare poate fi menționată restrângerea imunității penale a instituțiilor publice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat, imunitatea nemaifiind una generală, ci privind, în reglementarea propusă, doar infracțiunile comise în desfășurarea unor asemenea activități.

Au intervenit câteva modificări în privința individualizării sancțiunilor aplicabile persoanei juridice, determinate de modificările aduse prin proiect sistemului pedepselor. Astfel, pedeapsa amenzii se va aplica și în cazul persoanei juridice pe baza sistemului zilelor-amendă. În același timp, au fost introduse cinci plaje de individualizare legală a pedepsei amenzii [art. 138 alin.(4)], în funcție de limitele pedepsei închisorii prevăzute de lege pentru persoana fizică.

În privința termenelor de prescripție speciale pentru răspunderea penală în cazul persoanei juridice acestea sunt similare cu cele prevăzute de lege pentru persoana fizică.

Nu în ultimul rând, având în vedere faptul că datorită naturii dar și modului lor specific de organizare și funcționare persoanele juridice sunt susceptibile de a dispărea din punct de vedere juridic fără însă a-și înceta existența reală, ca efect al unor proceduri de fuziune, absorbție, divizare etc., s-a impus o reglementare a efectelor acestor operațiuni juridice în planul răspunderii penale (art. 152). Textul a fost inspirat de prevederile art. 11 alin.(8) C. pen. portughez în forma propusă de proiectul de modificare adoptat de guvern în noiembrie 2006, dar și de art. 29-32 din reglementarea italiană (Decretul-lege nr. 231/2001) privind răspunderea administrativ-penală a persoanelor juridice.

TITLUL VII regrupează **cauzele care înlătură răspunderea penală.**

2.39. Titlul VII din Codul penal în vigoare, cu denumirea "Cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării", a fost reorganizat de proiect în cadrul a trei titluri: Titlul VII "Cauzele care înlătură răspunderea penală"; Titlul VIII "Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei" și Titlul IX "Cauzele care înlătură consecințele condamnării". Această nouă sistematizare răspunde, pe de o parte opiniilor exprimate în doctrina penală, iar pe de altă parte, naturii diferite a acestor cauze, cât și a temeiurilor care stau la baza incidenței lor.

În principiu, în proiect sunt menținute reglementările în vigoare privind cauzele care înlătură răspunderea penală, cu următoarele modificări:

a) în textul privind amnistia [art. 153 alin.(1)], expresia "înlătură răspunderea penală pentru fapta săvârșită" este înlocuită cu expresia "înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită". Într-adevăr, pentru a înlătura răspunderea penală este necesar ca fapta să fie infracțiune, în caz contrar, amnistia nu poate opera, nu poate avea obiect;

b) termenele prescripției răspunderii penale sunt aceleași ca în Codul penal în vigoare cu deosebirea că termenul este de "15 ani", când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani – și nu mai mare de 15 ani –, motivația este determinată de faptul că limita maximă generală a închisorii este de 30 de ani – nu de 25 de ani, cum era la adoptarea Codului penal în vigoare;

c) s-a prevăzut data de la care curge termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunii de obicei și al celei progresive. În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitive produs. În acest fel se consacră legal soluția propusă de doctrina majoritară și se asigură premisele pentru o practică judiciară unitară în materie (a se vedea și art. 119 C. pen. portughez). În același timp s-a prevăzut că în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major,

pentru a se crea astfel posibilitatea urmăririi acestor infracțiuni chiar dacă au fost descoperite la un interval de timp mai mare de la comiterea lor [în acelaşi sens, art. 71 alin.(3) C. pen. olandez, art. 132 C. pen. Spaniol];

d) s-a renunțat la paralelismul între cauzele de înlăturare a răspunderii penale determinat astăzi de existența retragerii plângerii prealabile, respectiv a împăcării părților. De aceea, proiectul a optat pentru una dintre cele două, respectiv pentru instituția împăcării;

e) în proiect se propune ca în cazul în care acțiunea penală a fost pusă în mişcare din oficiu împăcare părților să poată interveni numai până la terminarea urmăririi penale, astfel încât, odată litigiul dedus judecății, continuarea procedurile judiciare nu mai depinde de voința persoanei vătămate. În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mişcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mişcare din oficiu în condițiile legii (de exemplu dacă cel vătămat este o persoană fără capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă), împăcarea produce efecte numai dacă este însuşită de procuror. Rațiunea constă în aceea că este necesară verificarea exercitării unei voinței libere de orice constrângeri a persoanei vătămate pentru protejarea intereselor acesteia.

TITLUL VIII reglementează **cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepselor.**

2.40. În proiect, cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei au acelaşi conținut ca în Codul penal în vigoare cu două deosebiri. Prima deosebire vizează excluderea de la grațiere a pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere, afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere. Aceasta întrucât grațierea trebuie, în principiu, să opereze asupra pedepselor care se execută efectiv şi nu a acelora a căror executare este suspendată sub supraveghere.

A doua deosebire se referă la întreruperea prescripției executării pedepsei amenzii în cazul în care obligația de plată a amenzii se înlocuieşte cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității.

TITLUL IX este consacrat **cauzelor care înlătură consecințele condamnării.**

2.41. În proiect, reglementarea cauzelor care înlătură consecințele condamnării au o altă structură decât cea cuprinsă în Codul penal în vigoare. Se începe cu reabilitarea de drept, se continuă cu reabilitarea judecătorească, efectele celor două forme ale reabilitării, condițiile în care se poate reînnoi cererea de reabilitare judecătorească şi cele în care poate opera anularea reabilitării judecătoreşti.

Potrivit prevederilor proiectului, reabilitarea de drept operează, în cazul pedepsei amenzii, a pedepsei închisorii care nu depăşeşte 2 ani sau a pedepsei închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârşit o altă infracțiune.

Rațiunea de a mări limita pedepsei închisorii la 2 ani este aceea de a stimula condamnații la pedeapsa închisorii de până la 2 ani să se reintegreze social într-un timp cât mai scurt pentru a putea beneficia de înlăturarea consecințelor condamnării.

Reabilitarea de drept nu mai operează în cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere odată cu împlinirea termenului de încercare deoarece, acesta, în proiectul Codului penal este mai mic decât în Codul penal în vigoare şi, în plus, pe durata acestui termen cel condamnat este supravegheat de consilieri ai serviciului de probațiune, iar pentru a dovedi integrarea lui socială este nevoie să curgă un termen de 3 ani de la împlinirea termenului de încercare.

În proiect termenele de reabilitare judecătorească au fost reduse în raport cu cele prevăzute în Codul penal în vigoare. Modul de a raționa a fost acela de a stimula reintegrarea socială a condamnaților şi de a-i încuraja la aceasta, cunoscând că buna conduită într-o perioadă rezonabilă poate conduce la înlăturarea consecințelor condamnării.

TITLUL X este consacrat **înțelesului unor termeni şi expresii.**

2.42. Față de reglementarea în vigoare, proiectul aduce câteva modificări şi completări. Astfel, în ceea ce priveşte înțelesul noțiunii de lege penală, acesta a fost pus de acord cu reglementările constituționale în vigoare, incluzând legea organică şi ordonanța de urgență, dar şi acte adoptate anterior actualei Constituții,

care la data intrării în vigoare constituiau izvoare de drept penal (legi, decrete ale fostului Consiliu de Stat, Decrete-legi etc.).

O modificare importantă a fost adusă şi în privinţa conţinutului noţiunii de funcţionar. În reglementarea propusă, în acord cu soluţiile în materie din alte legislaţii, noţiunea de funcţionar va desemna persoana care exercită, permanent sau temporar, atribuţii care îi permit să ia decizii, să participe la luarea deciziilor sau să influenţeze luarea acestora, în cadrul unei persoane juridice care desfăşoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat. În acelaşi timp, proiectul a optat pentru asimilarea cu funcţionarii a persoanelor fizice care exercită o profesie de interes public, pentru care este necesară o abilitare specială a autorităţilor publice şi care este supusă controlului acestora (notari, executori judecătoreşti etc.). Deşi aceste persoane nu sunt propriu-zis funcţionari, ele exercită atribute de autoritate publică, ce le-au fost delegate printr-un act al autorităţii statale competente şi sunt supuse controlului acesteia, ceea ce justifică asimilarea lor cu funcţionarii. Aşa cum rezultă din cuprinsul părţii speciale, atunci când anumite incriminări nu sunt compatibile cu statutul acestor persoane, ori nu s-a dorit aducerea lor sub incidenţa unui anumit text de incriminare, a fost prevăzută în mod expres neaplicarea textului cu privire la persoanele menţionate.

Noţiunea de membru de familie a fost în egală măsură vizată de o modificare, în condiţiile renunţării la paralelismul de reglementare din codul în vigoare, care operează atât cu noţiunea de *rude apropiate* cât şi cu cea de *membri de familie*. Sensul dat de proiect noţiunii de membru de familie vine să absoarbă integral în conţinutul său noţiunea de rude apropiate, dar cuprinde în egală măsură şi persoanele care au stabilit legături asemănătoare acelora dinte soţi sau dintre părinţi şi copii, cu condiţia convieţuirii. Soluţia este pe deplin justificată în condiţiile numărului mare de cupluri care trăiesc astăzi în uniune liberă, neexistând niciun temei pentru a refuza acestora o protecţie penală similară cu cea acordată cuplurilor căsătorite. În acest fel, noţiunea de membru de familie folosită de codul penal este armonizată cu cea deja consacrată de Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie, dar şi cu reglementări existente în alte coduri penale europene [a se vedea art. 173 alin.(2) C. pen. spaniol, art. 152 alin.(2) C. pen. portughez].

De asemenea, au fost definite o serie de noţiuni ce nu se regăsesc în codul în vigoare şi care sunt utilizate în reglementarea unor infracţiuni preluate din legislaţia specială (sistem informatic, mijloc de plată electronică etc.).

În fine, reglementarea calculului timpului a fost completată cu câteva precizări suplimentare, cerute datorită faptului că, atât în partea generală cât şi în partea specială, există numeroase norme care prevăd majorarea ori reducerea limitelor speciale ale pedepsei cu o anumită fracţie. În absenţa unei precizări legale referitoare la modul de calcul al termenelor în ipoteza în care prin aplicarea unei fracţii de reducere sau majorare s-ar fi obţinut un rest, practica judiciară ar fi fost în mod cert confruntată cu soluţii neunitare.

PARTEA SPECIALĂ

TITLUL I al părţii speciale este consacrat **infracţiunilor contra persoanei**, grupate în mai multe capitole.

2.43. *Capitolul I* cuprinde *infracţiunile contra vieţii*, aducând o serie de modificări faţă de textele actualmente în vigoare.

În primul rând, după modelul majorităţii legislaţiilor europene (§ 211 C. pen. german, § 75 C. pen. austriac, art. 139 C. pen. spaniol, art. 132 C. pen. portughez, art. 112 C. pen. elveţian) s-a prevăzut o singură formă agravată a infracţiunii de omor – omorul calificat – care regrupează atât elemente circumstanţiale agravante ale omorului deosebit de grav din actuala reglementare, cât şi o parte din cele ale omorului calificat. S-a renunţat însă la o parte a elementelor circumstanţiale agravante specifice omorului calificat din reglementarea actuală, fie datorită faptului că ele se regăsesc în conţinutul agravantelor generale (omorul asupra unei persoane în neputinţă de a se apăra), fie datorită reglementării lor în alte texte (omorul asupra soţului sau a unei rude apropiate), fie pentru că nu se justifică (omorul comis în public). În acest din urmă caz s-a apreciat că nu este în mod necesar mai periculos cel care ucide victima în public (spre exemplu, în cadrul unui conflict spontan într-un bar) faţă de cel care ucide victima în locuinţa acesteia, motiv pentru care este preferabil ca evaluarea periculozităţii să fie făcută de judecător cu ocazia individualizării judiciare.

Au fost aşadar păstrate în conţinutul art. 187 doar acele împrejurări care justifică – cel puţin *in abstracto* – posibilitatea de a aplica pedeapsa detenţiunii pe viaţă. De asemenea, au fost reformulate unele dintre agravantele omorului calificat, astfel încât sfera de incidenţă a acestora să fie mai corect delimitată.

A fost de asemenea expres reglementată infracţiunea de *ucidere la cererea victimei*, ca o formă atenuată a omorului, reînscriind astfel reglementarea nu doar pe linia tradiţiei existente în dreptul nostru (art. 468 C. pen. din 1936), ci şi în tradiţia majorităţii codurilor europene (§ 216 C. pen. german, § 77 C. pen. austriac, art. 143 alin.(4) C. pen. spaniol, art. 134 C. pen. portughez, art. 114 C. pen. elveţian, § 235 C. pen. norvegian). Reintroducerea acestui text se impunea însă, înainte de toate, ca urmare a noului regim al circumstanţelor atenuante consacrat de partea generală. Într-adevăr, dacă în reglementarea actuală, împrejurarea avută în vedere în art.188 poate fi valorificată ca o circumstanţă atenuantă judiciară, ducând astfel la aplicarea unei pedepse sub minimul special, în noua reglementare, chiar reţinând o atenuantă judiciară, pedeapsa aplicată nu se va mai situa obligatoriu sub acest minim. De aceea, pentru a permite aplicarea unei pedepse care să corespundă gradului de pericol social al acestei fapte, era necesară o reglementare legală distinctă. În fine, a fost preferată denumirea marginală de *ucidere la cererea victimei* şi nu cea de omor la cererea victimei, pentru a exclude această faptă dintre antecedentele omorului calificat prevăzut de art.187 lit. e).

În ceea ce priveşte *determinarea sau înlesnirea sinuciderii*, au fost introduse o serie de diferenţieri în planul reglementării. Astfel, s-a consacrat o reglementare distinctă între fapta care a fost urmată doar de o încercare de sinucidere şi cea care a condus la sinuciderea victimei. În egală măsură, s-a prevăzut un tratament sancţionator diferenţiat după cum faptele au fost comise cu privire la o persoană cu discernământ nealterat, cu privire la o persoană cu discernământ diminuat sau la o persoană lipsită de discernământ, în acest ultim caz neputând fi vorba de o hotărâre luată de cel în cauză, iar fapta fiind sancţionată la fel ca şi infracţiunea de omor. Reglementarea este apropiată de cea întâlnită în (art. 580 C. pen. italian, art. 135 C. pen. portughez, § 235 C. pen. norvegian).

Reglementarea *uciderii din culpă* a fost simplificată, renunţându-se la o parte dintre formele agravate care pot fi suplinite fără probleme prin aplicarea regulilor de sancţionare a concursului de infracţiuni. Ca urmare, în cazul comiterii unei uciderii din culpă de către un conducător de vehicul cu tracţiune mecanică având în sânge o îmbibaţie alcoolică ce depăşeşte limita legală, se va reţine în concurs uciderea din culpă şi infracţiunea la regimul circulaţiei pe drumurile publice. O reglementare similară în cazul uciderii din culpă întâlnim în art.589 C. pen. italian în vreme ce majoritatea legislaţiilor europene nu consacră forme agravate ale acestei infracţiuni (§ 222 C. pen. german, art. 142 C. pen. spaniol, art. 117 C. pen. elveţian, § 239 C. pen. norvegian).

2.44. *Capitolul al II- lea* este consacrat infracţiunilor contra integrităţii corporale sau sănătăţii.

Şi în acest context proiectul propune o simplificare a reglementării, în sensul regrupării faptelor de violenţă regăsite în art. 180 - 182 din legea în vigoare în conţinutul a doar două articole (art. 191 şi 192). Criteriul de distincţie între diferitele forme ale infracţiunii de violenţă este în acest caz natura urmărilor produse. Astfel, dacă fapta nu a produs decât suferinţe fizice, se va încadra potrivit art. 191 alin.(1), dacă a cauzat leziuni va fi încadrată potrivit art. 191 alin.(2), iar dacă a avut o urmare mai gravă, dintre cele arătate în art. 192, se va încadra potrivit acestui text. Proiectul renunţă la criteriul zilelor de îngrijiri medicale în delimitarea formelor infracţiunii de violenţă, dat fiind că acest criteriu s-a dovedit imprecis şi s-a pretat la interpretări diferite în doctrină şi jurisprudenţă. De asemenea, în privinţa formelor agravate ale vătămării corporale, au fost eliminate suprapunerile din reglementarea actuală (infirmitate – pierderea unui simţ sau organ – încetarea funcţionării acestora). Mai trebuie precizat că forma intenţionată a vătămării corporale face trimitere doar la primele două ipoteze de agravare din alin.(1), în celelalte cazuri violenţele vor fi reţinute în concurs cu infracţiunea de avort [lit. c)], respectiv vor intra în conţinutul tentativei de omor [lit. d)]. Reglementarea este similară cu cea regăsită în art. 143 - 144 C. pen. portughez, art. 122 - 123 C. pen. elveţian, § 6 cap. 3 C. pen. suedez, § 226 C. pen. german.

Şi în cazul infracţiunii de vătămare corporală din culpă, s-a realizat o simplificare a reglementării, corespunzător cu cea efectuată în cazul uciderii din culpă, şi a fost introdusă o incriminare complexă,

incidentă atunci când două sau mai multe persoane au fost vătămate. S-a înlăturat astfel incoerența din legea în vigoare, care consacră o unitate de infracțiune atunci când au fost ucise din culpă două sau mai multe persoane şi o pluralitate de infracțiuni atunci când acestea au fost doar vătămate. Menținerea acestei inconsecvențe ar fi putut conduce la sancționarea mai severă a autorului vătămării din culpă a mai multor persoane față de situația autorului unei uciderii din culpă comise în condiții similare.

În acelaşi timp, infracțiunile de rele tratamente aplicate minorului şi încăierare au fost aduse în această secțiune, deoarece ele pun în pericol în primul rând integritatea fizică sau sănătatea persoanei şi abia în subsidiar relațiile de familie, respectiv convieţuirea socială. Dealtfel, în ceea ce priveşte infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului, aceasta nu a fost niciodată una cu subiect activ special, ea putând fi săvârşită nu doar de către ori față de un membru de familie, ci şi față de minorii internați în centre de plasament sau în alte forme de ocrotire. În plus, şi în alte legislații infracțiunea menționată apare, în aceeaşi formă sau într-o formă asemănătoare, în această categorie de infracțiuni (art. 152 C. pen. portughez, § 225 C. pen. german, § 92-93 C. pen. austriac) La rândul ei, încăierarea este reglementată de numeroase legislații în categoria infracțiunilor care aduc atingere sau pun în pericol integritatea corporală (§ 231 C. pen. german, § 91 C. pen. austriac, art. 154 C. pen. spaniol, art. 151 C. pen. portughez, art. 133 C. pen. elvețian).

2.45. *Capitolul al III-lea* cuprinde reglementarea unor infracțiuni comise asupra membrilor de familie.

Reglementarea distinctă a acestor infracțiuni, care nu constituie altceva decât forme agravate sau atenuate ale unor infracțiuni contra vieții sau integrității corporale, s-a impus în vederea eliminării lacunelor şi incoerențelor cauzate de modificările succesive ale codului penal în vigoare.

Astfel, săvârşirea unei infracțiuni prin violență asupra unui membru de familie apare în legea în vigoare ca o agravantă la infracțiunile de loviri sau alte violențe şi vătămare corporală, se regăseşte într-o formă apropiată la omor, dar nu există în cazul vătămării corporale grave şi al vătămărilor cauzatoare de moarte. De aceea, potrivit proiectului, comiterea infracțiunii prin violență asupra unui membru de familie atrage o agravare în cazul tuturor infracțiunilor pentru care acest lucru se justifică.

La rândul său, starea de tulburare pricinuită de naştere este astăzi valorificată doar în conținutul infracțiunii de pruncucidere, nu şi în cazul altor infracțiuni de violență ce s-ar putea comite de mama aflată într-o asemenea stare asupra copilului (spre exemplu, vătămarea corporală gravă). În plus, existența infracțiunii de pruncucidere ca incriminare distinctă a generat numeroase controverse şi soluții neunitare în materia participației penale. Nu în ultimul rând, majoritatea legislațiilor europene au renunțat la consacrarea pruncuciderii ca incriminare distinctă (dreptul francez, spaniol, iar de dată relativ recentă şi dreptul german prin abrogarea § 217 C. pen.).

De aceea, proiectul propune renunțarea la reglementarea actuală a infracțiunii de pruncucidere, starea de tulburare provocată de naştere fiind însă valorificată ca un caz special de reducere a pedepsei în cazul infracțiunilor de violență comise cu intenție sau intenție depăşită. Nu a fost prevăzută această atenuare în cazul faptelor comise din culpă, întrucât potrivit concepției tradiționale în dreptul nostru această stare este asociată cu intenția spontană. Dacă însă sub imperiul respectivei stări se comite o infracțiune de ucidere sau vătămare din culpă, ea va putea fi valorificată ca o circumstanță atenuantă judiciară, în condițiile art.75 alin.2 lit. b).

2.46. *Capitolul al IV- lea* cuprinde incriminările prin care se protejează fătul împotriva agresiunilor.

În privința infracțiunii de avort s-a precizat în mod explicit nepedepsirea femeii însărcinate care comite această faptă, punându-se astfel capăt discuțiilor din doctrină în jurul acestei probleme (a se vedea şi § 245 C. pen. norvegian). Prin urmare, fapta comisă de femeia însărcinată constituie infracțiune, cu toate consecințele ce decurg de aici în planul participației penale, renunțându-se doar la sancționarea acesteia.

Cadrul incriminărilor în această materie a fost completat însă cu dispoziția din art. 200, vătămarea fătului. Această incriminare vine să asigure protecția vieții în devenire, pe durata unei perioade rămasă neacoperită în reglementarea actuală. Este vorba despre intervalul cuprins între momentul declanşării procesului naşterii, moment din care nu se mai poate discuta despre o infracțiune de avort, şi momentul

încheierii acestui proces, moment de la care avem o persoană, ce poate fi subiect pasiv al infracțiunilor din capitolele precedente. Practica a demonstrat că în interiorul acestui interval se pot comite numeroase infracțiuni împotriva fătului, de la cazuri de culpă medicală în asistarea naşterii, soldate cu moartea sau vătămarea fătului şi până la fapte intenționate.

În acelaşi timp, au fost incriminate faptele de violență comise asupra mamei pe durata sarcinii, care nu au fost comise cu intenția de a provoca avortul şi nici nu au avut acest rezultat, dar au condus la lezarea fătului şi în final la vătămarea corporală sau chiar moartea copilului după naştere.

Redactarea textului a fost inspirată de dispozițiile art. 157 - 158 C. pen. spaniol.

2.47. În *Capitolul al V- lea,* referitor la asistența celor în primejdie, s-a renunțat la incriminarea din art. 314 din Codul în vigoare, deoarece aceasta este acoperită de definiția infracțiunii comisive prin omisiune, reglementată de art.16 din partea generală. Cadrul incriminărilor în materie a fost completat prin introducerea unui nou text – împiedicarea ajutorului – inspirat de prevederile art. 223-5 C. pen. francez, şi care îşi propune să sancționeze o serie de acte ce nu intră, la ora actuală, sub incidența niciunui text legal, deşi periculozitatea lor pentru viața sau integritatea corporală a unei persoane aflate în primejdie este evidentă.

2.48. *Capitolul al VI- lea,* consacrat infracțiunilor contra libertății persoanei, cuprinde doar incriminările prin care se ocroteşte în mod direct libertatea fizică şi psihică a persoanei.

În privința infracțiunii de *lipsire de libertate în mod ilegal* a fost restructurată reglementarea, prin eliminarea unor forme agravate sau elemente de agravare care nu se justificau, şi introducerea altora, menite a acoperi lacunele în reglementare. Astfel, spre exemplu, s-a renunțat la agravanta incidentă în cazul în care în schimbul eliberării se cere un folos, în acest caz urmând a opera regulile concursului de infracțiuni între lipsirea de libertate şi şantaj. Tot astfel, atunci când viața persoanei este pusă în pericol va exista un concurs de infracțiuni, fără a fi necesară menținerea unei agravante cu acest conținut. A fost în schimb introdusă agravanta de la alin.(2) – răpirea unei persoane aflată în imposibilitatea de a-şi exprima voința ori de a se apăra, căci în cazul acestor persoane doar printr-o analogie în defavoarea inculpatului se putea vorbi până acum de lipsire de libertate (spre exemplu, răpirea unui nou-născut dintr-o maternitate).

În cazul infracțiunii de *amenințare*, s-a optat pentru o sferă deschisă a persoanelor vizate de fapta cu care se amenință, astfel încât instanța să aibă posibilitatea de a aprecia în fiecare caz concret dacă fapta era de natură să alarmeze persoana amenințată. Realitatea a demonstrat că această stare de alarmare poate fi cauzată nu doar de un rău ce vizează soțul sau o rudă apropiată a celui amenințat, ci şi de o eventuală faptă îndreptată împotriva unui prieten, ori a altei persoane de care cel amenințat este legat afectiv.

De asemenea, proiectul propune introducerea în acest capitol a unei incriminări noi - hărțuirea - pentru a răspunde unor cazuri apărute în practică în care diferite persoane – în special femei – sunt aşteptate şi urmărite pe stradă sau în alte locuri publice, ori sunt tracasate prin intermediul unor mesaje telefonice sau similare, toate acestea fiind de natură a crea o stare de temere sau de îngrijorare persoanei în cauză. Incriminări similare există şi în alte legislații europene, textul din proiect fiind inspirat de dispozițiile art. 222-16 C. pen. francez, art. 179^{septies} C. pen. elvețian, § 390a C. pen. norvegian şi de cele din legislația engleză (în special Public Order Act 1986 şi Protection from Harasment Act 1997).

2.49. *Capitolul al VII- lea,* cuprinde infracțiunile de trafic şi exploatare a unor persoane vulnerabile, fiind aduse în acest capitol incriminări cuprinse în prezent în Legea nr. 678/2001 şi în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002. Textele de incriminare a traficului de persoane, de minori şi de migrați au fost sistematizate pentru o mai uşoară înțelegere şi o mai bună corelare cu alte texte de incriminare, fără a li se aduce însă modificări substanțiale. A fost introdusă o nouă formă agravată – săvârşirea infracțiunilor asupra a două sau mai multe persoane în aceeaşi împrejurare – incidentă în ipoteza în care faptele au fost săvârşite într-o unitate spațio-temporală, evitându-se astfel incertitudinile cu privire la existența unității sau pluralității de infracțiuni în cazul pluralității de victime. În redactarea textului au fost avute în vedere şi dispozițiile Deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene 2002/629/JAI privind lupta împotriva traficului de ființe

umane. Textele referitoare la traficul de persoane şi de minori sunt similare celor existente în art. 169 şi 176 C. pen. portughez, şi apropiate de dispoziţiile § 217 C. pen. austriac, în privinţa traficului de persoane.

În urma ratificării de către România a Convenţiei Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane (prin Legea nr. 300/2006), a fost introdusă şi o incriminare nouă, folosirea serviciilor care fac obiectul exploatării unei persoane traficate (incriminare cerută de art. 19 din Convenţie). Spre exemplu, textul va fi aplicabil în cazul persoanei care acceptă să primească prin transplant un organ, ştiind că este prelevat ilegal de la o victimă a traficului de persoane, sau al celui care acceptă să folosească munca forţată impusă acestor victime.

Proiectul renunţă la incriminarea infracţiunii de cerşetorie în forma consacrată de codul penal în vigoare, dar propune două incriminări noi, conexe cerşetoriei, menite să răspundă unor situaţii frecvente în ultimii ani. Este vorba de exploatarea cerşetoriei practicate de un minor sau o persoană cu dizabilităţi (determinarea la practicarea cerşetoriei sau obţinerea de foloase de pe urma acestei activităţi) şi respectiv de folosirea unui minor, de către majorul care are capacitatea de a munci, în scopul de a obţine astfel ajutor material din partea publicului. Această din urmă situaţie - spre exemplu, o femeie care merge la cerşit, iar pentru a inspira milă publicului ţine un copil, cu vârsta de câteva luni, în braţe – prezintă un evident pericol, nu doar prin aceea că lezează grav demnitatea umană, copilul ajungând să fie folosit ca un obiect de recuzită, dar periclitează sănătatea sau chiar viaţa minorului, date fiind condiţiile în care acesta este ţinut în timpul cerşitului (temperaturi foarte scăzute sau foarte ridicate, ploaie etc.). Cele două incriminări au fost propuse şi de Legea nr. 301/2004 într-o formă asemănătoare. În dreptul comparat, exploatarea minorilor sau altor persoane vulnerabile în scopul practicării cerşetoriei este incriminată de art. 671 C. pen. italian, art. 296 C. pen. portughez, art. 232 C. pen. spaniol, § 236 C. pen. german.

2.50. *Capitolul al VIII- lea*, consacrat infracţiunilor împotriva libertăţii şi integrităţii sexuale a fost complet revizuit, pe baza unei noi concepţii în acord cu soluţiile diferitelor coduri europene în materie, privind relaţiile dintre infracţiunile înscrise în aceasta categorie.

În primul rând, *violul* a fost reglementat pornind de la ideea de act de penetrare, astfel încât în conţinutul acestei infracţiuni se va include raportul sexual – în înţelesul pe care această sintagmă l-a cunoscut în mod tradiţional în dreptul nostru, acela de conjuncţie a organului sexual masculin cu cel feminin – actul sexual oral şi respectiv actul sexual anal, indiferent dacă în aceste ultime cazuri este vorba de un act heterosexual sau homosexual. De asemenea, se includ în conţinutul infracţiunii de viol şi actele de penetrare vaginală sau anală, realizate în alte modalităţi (prin introducere de obiecte, degete etc.). Astfel definit, violul acoperă toate actele de penetrare, indiferent dacă au fost comise de agresor asupra victimei sau dacă victima a fost obligată să facă acest lucru. Definiţia infracţiunii de viol a fost în acest mod concepută având în vedere reglementările din Codul penal spaniol (art. 179), portughez (art. 164), german (§ 177), austriac (§ 201), francez (art. 222-23), precum şi aspectele evidenţiate de doctrina şi jurisprudenţa din aceste state în aplicarea textelor citate.

În privinţa formelor agravate s-a realizat şi de această dată o simplificare a reglementării, renunţându-se la acele elemente de agravare care pot fi valorificate corespunzător în cadrul individualizării judiciare. De asemenea, unele dintre agravante au fost reformulate, aşa cum s-a întâmplat în cazul comiterii faptei asupra unei victime care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul, pentru a rezulta cu claritate că această faptă absoarbe incestul, punând astfel capăt incertitudinilor din practica judiciară cu privire la acest aspect.

În ceea ce priveşte infracţiunea de *agresiune sexuală*, aceasta va fi incidentă în cazul altor acte de natură sexuală decât cele prevăzute de art. 216, cu alte cuvinte acte care nu presupun penetrare sau act sexual oral (acte de masturbare etc.), săvârşite sub imperiul constrângerii sau al stărilor asimilate acesteia. În cazul în care astfel de acte sunt comise în aceeaşi împrejurare cu infracţiunea de viol aşa cum este ea reglementată de art. 216, nu se va reţine un concurs de infracţiuni, ci o singură încadrare, aceea de viol.

Criteriul de distincţie între viol şi agresiunea sexuală sub aspectul elementului material se regăseşte şi în cazul următoarelor două infracţiuni – *actul sexual cu un minor* şi respectiv *coruperea sexuală de minori*. Astfel, dacă actul presupune penetrare sau act sexual oral, vom fi în prezenţa actului sexual cu un minor, iar dacă este vorba de alte acte de natură sexuală fapta se va încadra ca şi corupere de minori.

În privința vârstei minorului, s-a considerat, la fel ca în alte legislații europene (a se vedea § 174, respectiv § 176 C. pen. german), că trebuie diferențiată vârsta subiectului pasiv după cum este vorba de protecția integrității sexuale a minorului în raporturile cu un major sau cu alt minor. Astfel, în privința actului sexual comis de un major cu un minor s-a păstrat limita actuală de vârstă (15 ani), fiind diferențiată și sancțiunea în raport de vârsta minorului, după cum acesta a împlinit sau nu 13 ani. În privința actelor sexuale între minori, acestea rămân în afara domeniului de incidență al legii penale, soluție în acord cu prevederile Convenției de la Lanzarote din 2007. Răspunzând obligației asumate prin semnarea acestei convenții a fost reglementată și infracțiunea de racolare a minorilor în scopuri sexuale (art. 220).

Coruperea sexuală de minori a fost completată cu noi ipoteze - alin.(4), prin preluarea, cu unele reformulări, a unei părți a textelor existente în Legea nr. 196/2003.

La rândul său, hărțuirea sexuală din legea în vigoare a cunoscut o nouă sistematizare, prin crearea a două texte. Primul, care cuprinde hărțuirea propriu-zisă, comisă prin acte repetate și care creează pentru victimă o situație intimidantă sau umilitoare, a fost inclus în acest capitol (art. 221). Celălalt text, referitor la faptele ce presupun așa-numita *hărțuire verticală*, prin abuz de autoritate, a fost inclus în categoria infracțiunilor de serviciu. În acest fel se pune capăt disputelor din doctrină și practică referitoare la caracterul de obicei al infracțiunii (caracter prezent, potrivit proiectului, în cazul art. 221 dar absent în cazul art. 299), precum și necorelărilor dintre textul care incriminează hărțuirea în legea în vigoare și alte infracțiuni (șantajul, spre exemplu).

2.51. *Capitolul al IX- lea* regrupează infracțiunile ce aduc atingere domiciliului, vieții private și corespondenței.

În această categorie, pe lângă incriminările tradiționale, au fost consacrate câteva infracțiuni noi, menite să acopere un vid de reglementare și să ofere un răspuns la noile forme de lezare sau periclitare a valorilor sociale care formează obiectul acestui capitol.

Astfel, a fost incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional, dat fiind că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, și sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție (a se vedea hotărârea *Niemietz c. Germania*, din 16 decembrie 1992). Ca urmare, incriminarea menționată se regăsește în majoritatea legislațiilor (art. 191 C. pen. portughez, art. 203 C. pen spaniol, § 123 C. pen. german, § 109 C. pen. austriac, § 6 cap. 4 C. pen. suedez, § 355 C. pen. norvegian), iar acolo unde nu se regăsește explicit, s-a ajuns la sancționarea acestei fapte prin interpretarea extensivă a textului referitor la violarea de domiciliu (a se vedea jurisprudența Curții de Casație italiene – spre exemplu, dec. nr. 5767 din 08.06.1981 – în aplicarea art. 614 C. pen.).

O altă incriminare nouă este violarea secretului vieții private (art. 225), reglementare necesară pentru a întregi cadrul protecției penale a valorilor garantate de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Reglementarea a fost concepută de așa manieră încât să nu pună obstacole în calea exercitării de către presă a rolului său într-o societate democratică și își găsește corespondent în majoritatea codurilor penale europene actuale (art. 226-1 C.pen. francez, art. 197 C.pen. spaniol, art. 192 C.pen. portughez, art. 615bis C.pen. italian, art. 179bis-179quinuies C.pen. elvețian, cap. 24 secț. 5-8 C.pen. finlandez etc.).

În fine, infracțiunea de divulgare a secretului profesional a fost reformulată, ea având pe viitor incidență doar cu privire la elemente de care cel ținut să păstreze secretul a luat cunoștință cu consimțământul persoanei vizate de aceste date, fie că i-au fost încredințare nemijlocit (spre exemplu, confesiunea făcută preotului, datele încredințate avocatului de către client etc.), fie că le-a constatat în virtutea profesiei sau funcției, cu consimțământul celui în cauză (așa cum se întâmplă în cazul medicului care efectuează investigații privind starea de sănătate a pacientului). Divulgarea datelor de altă natură (informații nepublice, secrete de serviciu etc.) face obiectul unor incriminări distincte, în capitolul privitor la infracțiunile de serviciu.

TITLUL II - Infracțiuni contra patrimoniului

2.52. În proiect normele de incriminare a faptelor contra patrimoniului au fost sistematizate în patru capitole, ținând seama de situațiile de fapt în care se pot găsi bunurile ca entități patrimoniale, cât și de caracterul sau natura acțiunilor ilicite prin care pot fi modificate aceste situații de fapt. De altfel această sistematizare nu reprezintă o premieră pentru legislația penală română, ci o revenire la tradiție: Codul penal de la 1864 sistematiza crimele și delictele proprietății pe 9 secțiuni; Codul penal de la 1936 prevedea crimele și delictele contra patrimoniului în Titlul XIV care cuprindea 4 capitole.

Soluția clasificării infracțiunilor contra patrimoniului în mai multe categorii este promovată și în codurile penale ale unor țări membre ale Uniunii Europene adoptate mai recent, cum este cazul codului penal francez (Cartea a III-a – crime și delicte contra bunurilor – cuprinde două titluri, fiecare structurate pe 4 capitole) sau al codului penal spaniol (Titlul XIII – infracțiuni contra patrimoniului și ordinii socio-economice – cuprinde nu mai puțin de 14 capitole), dar și al codurilor mai vechi (spre exemplu Codul penal italian, Codul penal german etc.).

Patrimoniul ca valoare socială este ocrotit prin normele de incriminare cuprinse în Titlul II din proiect, deopotrivă, indiferent de titular.

Așa cum s-a arătat deja în considerațiile generale, pedepsele prevăzute în normele de incriminare a faptelor contra patrimoniului, în proiect, sunt mult mai reduse decât în Codul penal în vigoare, reducere ce a avut în vedere:

a) pedepsele aplicate în concret de instanțe pentru această categorie de infracțiuni;

b) necesitatea corelării cu dispozițiile din partea generală referitoare la mecanismele de sancționare a pluralității de infracțiuni dar și la limitele de pedeapsă prevăzute pentru aplicarea modalităților alternative de individualizare a executării sancțiunilor;

c) necesitatea reflectării în limitele legale de pedeapsă a ierarhiei firești a valorilor sociale care fac obiect de ocrotire penală;

d) necesitatea revenirii la tradiția Codurilor penale în anterioare (Codul penal de la 1864, cel din 1936 și Codul penal în vigoare în forma avută la adoptarea sa în 1968).

2.53. În *Capitolul I*, reglementează faptele de furt prin descrierea conținuturilor următoarelor infracțiuni: *furtul, furtul calificat, furtul unui vehicul în scop de folosință, furtul cu consecințe deosebit de grave, furtul din casă și familie.*

Furtul simplu are, în principal, același conținut ca în Codul penal în vigoare. Furtul de folosință beneficiază de o reglementare distinctă, care include și o ipoteză nouă, potrivit căreia se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru furt "folosirea fără drept a unui terminal de comunicații electronice al altuia sau folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la rețea". Această ipoteză asimilată furtului de folosință vine să tranșeze în mod definitiv situațiile controversate încă în practica judiciară și doctrină referitoare la încadrarea juridică a faptei de racordare ilegală la o rețea de telefonie sau la o altă rețea de comunicații. În plus, textul vine să aducă în sfera ilicitului penal faptele de folosire fără drept a unui terminal de telecomunicații al altuia, fapte considerate periculoase și al căror număr a crescut în prezent (spre exemplu, fapta unei persoane care pătrunde în locuința alteia și efectuează convorbiri telefonice la numere cu supratașă, cauzând astfel uneori prejudicii importante). Redactarea textului a fost inspirată de dispozițiile art. 255 - 256 C. pen. spaniol.

Un element nou cuprins în norma de incriminare a furtului este condiționarea punerii în mișcare a acțiunii penale de plângere prealabilă a persoanei vătămate. S-a avut în vedere multitudinea de furturi cu pericol social redus, chiar bagatelare, mai ales în mediul rural, dar și faptul că drepturile patrimoniale sunt drepturi prin excelență disponibile, așa încât este pe deplin justificată condiționarea punerii în mișcare a acțiunii penale în raport de opțiunea persoanei vătămate.

La *furtul calificat*, în proiect, s-a renunțat la unele elemente circumstanțiale de agravare prevăzute în Codul penal în vigoare, referitoare la săvârșirea furtului de două sau mai multe persoane, asupra unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința sau a se apăra, într-un loc public, în timpul unei calamități, datorită faptului că aceste împrejurări sunt prevăzute, cu același conținut sau cu un conținut apropiat, ca circumstanțe agravate legale, ducând la majorarea limitelor de pedeapsă în temeiul art. 78.

În acelaşi timp, au fost introduse în conţinutul furtului calificat două noi elemente circumstanţiale de agravare şi anume săvârşirea furtului prin scoaterea din funcţiune a sistemului de alarmă sau supraveghere şi respectiv prin violarea de domiciliu. Primul element circumstanţial îşi găseşte justificarea în realitatea socială actuală, când tot mai multe proprietăţi sunt dotate cu sisteme de alarmă sau supraveghere şi nu de puţine ori infractorii recurg la anihilarea acestora pentru facilitarea comiterii infracţiunii. Introducerea celui de-al doilea element s-a impus pentru a rezolva legal situaţia în care furtul este săvârşit prin pătrunderea fără drept într-un domiciliu sau sediu profesional, situaţie în care continuă să se exprime opinii contradictorii în literatura de specialitate şi să se dea soluţii neunitare în practica judiciară.

Dacă *furtul unui vehicul în scop de folosinţă*, în Codul penal în vigoare, este sancţionat cu pedeapsa pentru furtul simplu sau calificat, în proiect se propune incriminarea acestuia ca faptă distinctă şi sancţionarea unui asemenea furt cu o pedeapsă mai redusă ţinând seama de diferenţa evidentă existentă între gradul de pericol social al celor două fapte. Soluţii similare regăsim şi în alte legislaţii, cum este cazul art. 244 C. pen. spaniol, art.208 C. pen. portughez, § 260 C. pen. norvegian, Cap. 8 secţiunea 7 C. pen. suedez.

Furtul din casă şi familie, prevăzut în proiect, reia într-o formă mai coerentă dispoziţiile privind furtul între soţi sau rude apropiate din Codul penal în vigoare.

2.54. În *Capitolul II* sunt incriminate *tâlhăria* în varianta tip, *tâlhăria calificată* şi *pirateria*, fiind păstrate în mare parte a dispoziţiilor din Codul penal în vigoare, cu precizarea că s-a renunţat la unele dintre elementele circumstanţiale de agravare prevăzute de legea în vigoare. Este vorba despre tâlhăria săvârşită de două sau mai multe persoane împreună, în timpul unei calamităţi sau într-o locuinţă ori în dependinţe ale acesteia. Raţiunea modificării rezidă în aceea că primele două împrejurări sunt prevăzute, cu un conţinut apropiat, ca şi circumstanţe agravate legale, iar ultima împrejurare a fost reformulată, din aceleaşi motive arătate în cazul furtului calificat.

De asemenea, au fost introduse noi ipoteze de agravare, incidente în ipoteza în care fapta se săvârşeşte "asupra unui mijloc de transport" sau prin simularea de "calităţi oficiale", în condiţiile în care practica judiciară a semnalat cazuri relativ frecvente în care infractorii recurg la asemenea procedee.

Urmarea praeterintenţionată constând în moartea victimei în cazul tâlhăriei şi pirateriei a fost prevăzută într-un text distinct şi comun.

2.55. În *Capitolul III* sunt incriminate faptele contra patrimoniului care se săvârşesc prin nesocotirea încrederii, categorie în care au fost incluse, în primul rând, faptele incriminate în Codul penal în vigoare cum sunt: abuzul de încredere, gestiunea frauduloasă, însuşirea bunului găsit şi înşelăciunea. În acelaşi timp, la acestea au fost adăugate şi alte fapte împotriva patrimoniului ale căror acţiuni ilicite se întemeiază pe nesocotirea încrederii şi anume: abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, înşelăciunea privind asigurările, deturnarea licitaţiilor publice şi exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile.

La prima categorie de fapte (cele prevăzute şi în Codul penal în vigoare), au fost operate şi unele modificări, menite a pune textele în situaţia de a răspunde mai bine necesităţii reprimării unor modalităţi de comitere a respectivelor fapte, evidenţiate de practica judiciară. Astfel, în cazul abuzului de încredere a fost consacrată o nouă modalitate de comitere a faptei, prin folosirea fără drept a unui bun încredinţat cu un anumit scop, de către cel care l-a primit. Textul are în vedere atât situaţia în care persoana nu avea dreptul de a folosi bunul (spre exemplu, un autovehicul este încredinţat de către proprietar mecanicului în vederea efectuării unei reparaţii, iar acesta din urmă îl foloseşte pentru a face curse în interes personal ori al unor terţi) dar şi situaţia în care cel ce a primit bunul are dreptul de a-l folosi, dar îl utilizează în alt scop decât cel pentru care i-a fost încredinţat (de pildă, autorului îi este încredinţat un autoturism pentru a face o plimbare, dar acesta îl foloseşte pentru a transporta bunuri a căror greutate depăşeşte limita admisă pentru vehiculul respectiv).

De asemenea, a fost introdusă o nouă incriminare, abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor. Infracţiunea se poate comise în două modalităţi, fie prin fapta debitorului de a înstrăina, ascunde, deteriora sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor, fie prin achiziţionarea de bunuri ori servicii, debitorul ştiind cu certitudine la

momentul încheierii tranzacției că nu va putea plăti și producând astfel o pagubă creditorului. Ambele modalități de comitere a faptei au fost semnalate de practica ultimilor ani, organele judiciare nedispunând însă de un text legal care să permită reprimarea acestor acțiuni. Incriminări similare regăsim și în art. 150 și 164 C. pen. elvețian, art. 313-5 și 314-7 C. pen. francez, 227 C. pen. portughez, 257-258 C. pen. spaniol, § 282 C. pen. norvegian etc.

Noile incriminări referitoare la înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice și exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile își găsesc justificarea în realitatea socială, căci ele vin să sancționeze fapte care au devenit din ce în ce mai frecvente în ultimii ani. Astfel, în condițiile dezvoltării susținute a pieței asigurărilor, a creșterii numărului și ponderii asigurărilor obligatorii, a crescut și tentația unor persoane de a frauda asigurătorii în scopul obținerii unor foloase patrimoniale injuste. Incriminări similare se găsesc și în art. 642 C. pen. italian, art. 219 C. pen. portughez, § 272 C. pen. norvegian etc. În ceea ce privește deturnarea licitațiilor publice, practica ultimilor ani a demonstrat că, nu în puține cazuri, participanții la o licitație publică au recurs a diferite manopere frauduloase, în scopul îndepărtării de la licitație a unor potențiali participanți, alterând astfel prețul de adjudecare. Faptele de această natură sunt incriminate și de alte legislații, cum este cazul art. 313-6 C. pen. francez, art. 230 C. pen. portughez, art. 262 C. pen. spaniol. În fine, prin incriminarea exploatării patrimoniale a unei persoane vulnerabile se dorește reprimarea unor fapte care au proliferat în ultimii ani și care au produs uneori consecințe sociale devastatoare pentru persoanele care le-au căzut victimă, fiind aproape zilnic semnalate în presă cazuri ale unor persoane în vârstă sau cu o stare de sănătate precară care au ajuns să își piardă locuințele în urma unor asemenea înțelegeri patrimoniale disproporționate. Acest gen de fapte sunt incriminate în majoritate legislațiilor europene. A se vedea art. 157 C. pen. elvețian, art. 226 C. pen. portughez, care au inspirat redactarea textului din proiect, dar și art. 644 C. pen. italian, art. 313-4 C. pen. francez, § 295 C. pen. norvegian.

Tot în acest capitol au fost aduse și infracțiunile bancrută simplă și bancrută frauduloasă preluate din legislația specială.

2.56. În *Capitolul IV* au fost incluse fraudele patrimoniale săvârșite prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice. Textele reiau fără modificări de esență prevederile în materie cuprinse în prezent în Legea nr. 161/2003 și Legea nr. 365/2002. Pedepsele prevăzute pentru aceste infracțiuni au fost corelate cu celelalte sancțiuni prevăzute în materia infracțiunilor contra patrimoniului, ținându-se însă seama și de periculozitatea sporită a acestor modalități de comitere.

2.57. În *Capitolul V* "Distrugerea și tulburarea de posesie" sunt cuprinse infracțiunile: distrugerea, distrugerea calificată, distrugerea din culpă și tulburarea de posesie.

Infracțiunea de distrugere, în proiect, are în principiu, același conținut ca și Codul penal în vigoare, cu precizarea că se introduce o nouă variantă agravată în art. 251 alin.(2) prin care se incriminează "distrugerea unui înscris sub semnătură privată, care aparține altei persoane și servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă". Incriminarea noii variante agravate a faptei de distrugere își găsește justificarea în realitatea socială, în condițiile în care un asemenea înscris poate fi unicul mijloc de probă pentru dovedirea unui drept de natură patrimonială de o valoare considerabilă (spre exemplu, un testament olograf). Obiectul material al acestei fapte de distrugere îl constituie un înscris sub semnătură privată, nu și un act autentic, întrucât dacă distrugerea privește un act autentic aflat în păstrarea unei autorități publice, fapta va constitui infracțiune potrivit art. 257 (sustragerea sau distrugerea de înscrisuri oficiale) și va fi pedepsită mai aspru. Dacă este distrus un înscris autentic aflat în posesia altei persoane, nu se justifică includerea faptei în cadrul agravantei, deoarece cel interesat poate obține oricând o copie de la autoritatea care a emis actul.

Celelalte variante agravate ale infracțiunii de distrugere prevăzute în Codul penal în vigoare, sunt menținute în proiect, cu anumite reformulări, necesare pentru a le pune de acord cu solicitările doctrinei și ale practicii judiciare.

Pentru infracțiunea de distrugere, varianta tip și prima variantă agravată (care constituie o incriminare nouă) punerea în mișcare a acțiunii penale se face la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

În proiect nu a mai fost reținută distrugerea din culpă în varianta descrisă în art. 217 alin.(4) din Codul penal în vigoare, deoarece o asemenea faptă constituie, în primul rând, o infracțiune de serviciu pentru că se săvârșește prin încălcarea unei atribuții de serviciu (părăsirea postului sau a oricărei alte fapte de către personalului de conducere al unui mijloc de transport în comun ori de către personalul care asigură direct securitatea unor asemenea transporturi), iar în al doilea rând, este greu de acceptat ca o asemenea faptă să fie săvârșită din culpă. De altfel practica nu a înregistrat cazuri de aplicare a textului respectiv.

Tulburarea de posesie este incriminată în proiect într-o formulare simplificată, în acord cu tradițiile legislației noastre penale dar și cu alte reglementări în materie.

Astfel, în primul rând, s-a renunțat la incriminarea tulburării de posesie atunci când aceasta nu s-a comis nici prin violențe sau amenințări și nici prin strămutarea sau desființare semnelor de hotar. Pentru acest gen de fapte, remediul oferit de legislația civilă – acțiunea posesorie – este suficient, nefiind justificată, potrivit principiului minimei intervenții, o sancționare penală a acestor fapte. Trebuie subliniat că aceasta a fost soluția legală și în Codul penal din 1936 (art. 556 - 558) dar și în Codul penal în vigoare, anterior modificării sale prin Legea nr. 140/1996 și se regăsește în prezent și în alte legislații (a se vedea art. 215 C. pen. portughez).

Diferitele variante agravate ale infracțiunii de tulburare de posesie prevăzute în Codul penal în vigoare nu se justifică, iar pedepsele prevăzute în cazul săvârșirii acestora sunt mult mai grave decât la furt sau distrugere, astfel încât s-a impus o reevaluare a acestora.

TITLUL III - Infracțiuni contra autorității

2.58. În cazul infracțiunilor contra autorității au fost menținute în linii mari incriminările din codul penal actual fără a fi aduse modificări semnificative conținutului acestora, s-a renunțat la incriminarea infracțiunii de ofensă adusă unor însemne și au fost aduse în cadrul acestui titlu două infracțiuni prevăzute în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, respectiv trecerea frauduloasă a frontierei și sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României.

Renunțarea la infracțiunea de ofensă adusă unor însemne reprezintă concluzia la care s-a ajuns în urma analizării necesității acestei incriminări dar și a proporționalității dintre natura și severitatea mijloacelor de constrângere pe de o parte, și importanța valorii sociale ocrotite prin aceste mijloace pe de altă parte. În ceea ce privește necesitatea incriminării unei asemenea fapte nu există argumente care să susțină în mod rezonabil menținerea acesteia în sfera de protecție penală în condițiile în care practica judiciară este aproape inexistentă în această materie. Sub aspectul proporționalității, în contextul reducerii semnificative a limitelor de pedeapsă pentru infracțiunile prevăzute în proiect, menținerea sancțiunilor actuale (închisoare de la 6 luni la 3 ani respectiv închisoare de la 3 luni la 1 an sau cu amendă) apărea ca excesivă însă chiar în cazul reducerii proporționale a acestora, consecințele ce decurg din pronunțarea unei condamnări apar ca fiind disproporționate în raport de gravitatea unei asemenea fapte.

În privința infracțiunii de ultraj au fost aduse unele modificări în ceea ce privește sfera persoanelor protejate prin această incriminare. Astfel, varianta agravată a actualei reglementări privitoare la magistrați nu se mai regăsește în conținutul infracțiunii de ultraj din cadrul infracțiunilor contra autorității, ci formează obiectul unei incriminări distincte în cadrul infracțiunilor contra înfăptuirii justiției (ultrajul judiciar art. 278), opțiunea acestei sistematizări fiind susținută de necesitatea grupării infracțiunilor îndreptate împotriva justiției în cadrul aceluiași titlu din codul penal. În același timp, actuala infracțiune denumită „cazuri speciale de pedepsire", prin care sunt sancționate faptele de violență psihică sau fizică îndreptate împotriva soțului, copiilor sau părinților anumitor categorii de funcționari (polițist, jandarm, etc.), în scop de intimidare sau răzbunare, a fost introdusă în conținutul infracțiunii de ultraj întrucât aceasta nu reprezintă în fapt altceva decât o formă specială de amenințare îndreptată împotriva funcționarului pentru fapte îndeplinite în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea. În plus noua reglementare sancționează violențele sau amenințările îndreptate nu numai împotriva soțului, părinților sau copiilor unui polițist, jandarm sau militar, ci a celor îndreptate împotriva unui membru de familie al oricărui funcționar care deține

o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii stat, când aceste fapte sunt comise în scop de intimidare sau răzbunare.

Cât priveşte infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale, aceasta a fost menţinută în forma actuală însă a fost redusă sfera calităţilor oficiale a căror uzurpare este sancţionată penal prin excluderea acelor funcţii care, deşi au caracter oficial, nu implică exercitarea autorităţii de stat, întrucât urmările unor asemenea fapte nu justifică menţinerea lor în sfera ilicitului penal (de exemplu calitatea de purtător de cuvânt al Ministerului Justiţiei este, fără îndoială, o calitate oficială în sensul legii penale, dar folosirea fără drept a unei asemenea calităţi urmată de transmiterea unui comunicat de presă în acest fel, nu justifică, din perspectiva gravităţii, recurgerea la mijloace de coerciţie de natură penală).

TITLUL IV - Infracţiuni contra înfăptuirii justiţiei

2.59. Reglementarea infracţiunilor contra înfăptuirii justiţiei cunoaşte modificări importante, justificate şi solicitate de noile realităţi ale unei societăţi democratice în cadrul căreia dreptatea este ridicată la rang de valoare supremă [art. 1 alin.(3) din Constituţie], şi are ca obiectiv asigurarea legalităţii, independenţei, imparţialităţii şi fermităţii în procesul de înfăptuire a actului de justiţie, prin sancţionarea penală a faptelor de natură să influenţeze grav, să ignore ori să submineze autoritatea justiţiei.

Pornind de la aceste raţiuni au fost identificate şi incriminate o serie de fapte evidenţiate şi în practica judiciară, care pot afecta semnificativ activitatea de înfăptuire a justiţiei precum: obstrucţionarea justiţiei, influenţarea declaraţiilor, vendeta, presiuni asupra justiţiei, compromiterea intereselor justiţiei, sfidarea instanţei, asistenţa şi reprezentarea neloială precum sau neexecutarea sancţiunilor penale.

Sub aspectul sistematizării, infracţiunile contra înfăptuirii justiţiei sunt prevăzute în Titlul IV al părţii speciale, după titlul consacrat infracţiunilor contra autorităţii. În primul rând se observă că, spre deosebire de reglementarea în vigoare, unde această categorie de infracţiuni este prevăzută în Capitolul II din Titlul IV intitulat „Infracţiuni care aduc atingere unor activităţi de interes public sau altor activităţi reglementate de lege", în noua reglementare infracţiunile contra înfăptuirii justiţiei sunt prevăzute într-un titlu distinct pentru a acorda importanţa cuvenită acestei autorităţi, care reprezintă una dintre cele 3 puteri ale statului şi nu doar o activitate de interes public.

În al doilea rând, sub aspect terminologic, a fost înlocuită denumirea de „Infracţiuni care împiedică înfăptuirea justiţiei" cu cea de „Infracţiuni contra înfăptuirii justiţiei" întrucât, aşa cum pe drept cuvânt s-a subliniat de altfel şi în literatura de specialitate, prin aceste infracţiuni nu este întotdeauna împiedicată efectiv înfăptuirea justiţiei, unele neavând nici măcar această aptitudine (denunţarea calomnioasă în forma de bază sau încercarea de a determina mărturia mincinoasă), dar pot produce o stare de pericol pentru realizarea actului de justiţie.

În continuare vor fi prezentate pe scurt principalele modificări aduse în reglementarea infracţiunilor contra înfăptuirii justiţiei, raţiunile avute în vedere şi, acolo unde este cazul, trimiteri la reglementările similare din diferite coduri penale europene.

2.60. *Nedenunţarea (art. 264).* Această infracţiune cunoaşte o nouă reglementare în raport de conţinutul său actual urmare modificărilor evidente ale raţiunilor avute în vedere de legiuitor la data incriminării acestei fapte. După cum se cunoaşte, la apariţia codului penal în vigoare prin infracţiunea de nedenunţare se urmărea determinarea oricărei persoane să sesizeze autorităţile cu privire la săvârşirea unor infracţiuni considerate de mare gravitate pentru societatea din acea vreme, precum unele infracţiuni contra avutului obştesc cum ar fi delapidarea, furtul, tâlhăria, pirateria, înşelăciunea sau distrugerea [art. 223 - art. 226, art. 229, şi art. 231 alin.(2)-(4)], care puteau atrage chiar pedeapsa cu moartea în cazul în care produceau consecinţe deosebit de grave. Ulterior anului 1989, deşi raţiunile ce justificau sancţionarea penală în cazul nedenunţării unor infracţiuni săvârşite contra patrimoniului au dispărut, legiuitorul, care prin Legea nr. 140/1996 a abrogat integral infracţiunile contra avutului obştesc, a înţeles să sancţioneze în continuare prin mijloace penale nedenunţarea unor infracţiuni contra patrimoniului public sau privat, precum tâlhăria, pirateria, delapidarea, distrugerea sau distrugerea calificată.

Sancționarea penală a oricărei persoane pentru nedenunțarea unor infracțiuni săvârșite contra patrimoniului nu mai este necesară în prezent, mai cu seamă în condițiile în care infracțiunea a fost deja comisă, așa cum prevede textul în vigoare. În majoritatea legislațiilor penale de referință ale statelor europene este incriminată nedenunțarea unei infracțiuni dar numai când cel care, având cunoștință despre pregătirea comiterii acesteia, nu sesizează autoritățile pentru a putea împiedica săvârșirea infracțiunii. Totodată obligația de denunțare nu subzistă decât în cazul unor infracțiuni de o gravitate deosebită pentru că numai în aceste condiții poate fi justificată aplicarea unei sancțiuni penale.

De aceea, a fost prevăzută doar dispoziția privitoare la sancționarea persoanei care, luând cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, după săvârșirea acesteia, nu înștiințează de îndată autoritățile. Se observă că în noua reglementare există obligația de denunțare pentru toate faptele prevăzute de legea penală contra vieții sau care au avut ca urmare moartea unei persoane și nu doar pentru faptele intenționate contra vieții, așa cum prevede textul în vigoare.

Textul propus aduce și unele modificări de natură terminologică prin instituirea unei obligații de denunțare a unei „fapte prevăzute de legea penală" și nu a unei „infracțiuni", rațiunea fiind aceea că pentru existența infracțiunii de nedenunțare interesează doar ținerea sub tăcere față de autorități a pregătirii sau comiterii unei fapte periculoase interzise de legea penală împotriva unei persoane, fiind fără relevanță că fapta respectivă nu a fost încă pusă în executare, că actele de executare deja comise se află în faza actelor premergătoare ori a unei tentative nepedepsite de lege sau că nu s-ar putea angaja răspunderea penală ca urmare a existenței unor cauze de neimputabilitate (de exemplu minoritatea sau iresponsabilitatea). Pentru aceste rațiuni a fost de asemenea modificată denumirea marginală a infracțiunii din „Nedenunțarea unor infracțiuni" în cea de „Nedenunțare".

În același timp textul instituie obligația de denunțare atât atunci când faptele menționate îmbracă forma autonomă a unor fapte prevăzute de legea penală (de exemplu omor sau omor calificat), dar și când acestea intră ca element constitutiv în conținutul unei infracțiuni complexe (de pildă atentatul care pune în pericol securitatea națională în conținutul căreia intră o faptă de omor).

În privința formei de vinovăție norma de incriminare prevede expres că nedenunțarea constituie infracțiune și atunci când este comisă din culpă, mențiunea fiind necesară ca urmare a modificării regulii generale de determinare a formei de vinovăție în raport de natura actului de conduită (acțiune sau inacțiune) din art. 17 alin.(6), potrivit căreia fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea prevede aceasta. În același timp se dă efect formei de vinovăție în procesul de individualizare legală a pedepsei prin stabilirea unor limite de pedeapsă mai reduse în cazul faptei din culpă în raport cu cele prevăzute în cazul faptei intenționate, înlăturându-se astfel și criticile aduse actualei reglementări care prevedea limite de pedeapsă identice atât pentru fapta intenționată cât și pentru cea din culpă.

Cât privește cauza de nepedepsire incidentă în cazul comiterii infracțiunii de soț sau de o rudă apropiată din reglementarea actuală aceasta a fost menținută însă și aici au fost operate unele modificări. Astfel, nedenunțarea nu va fi pedepsită dacă a fost comisă de un membru de familie (înțelesul dat acestei expresii fiind cel arătat în art. 176), deoarece proiectul nu mai operează cu expresia „rude apropiate" iar persoanele care intrau în această categorie sunt acum incluse în categoria membrilor de familie. Pe de altă parte extinderea cauzei de nepedepsire de la soț sau rudele apropiate la cea a membrilor de familie se explică prin însăși rațiunea care a determinat introducerea în legea penală a acestei categorii de persoane, respectiv recunoașterea de către legiuitor a existenței unor legături speciale, (afective, de încredere, de susținere etc.), între anumite categorii de persoane care conviețuiesc (concubini, părinte sau fiu vitreg etc.), legături la fel de importante cu cele determinate de rudenie sau căsătorie. Din această perspectivă, întrucât argumentele care justifică nepedepsirea soțului sunt la fel de valabile și în cazul concubinului cu care conviețuiește făptuitorul, extinderea efectelor cauzei de nepedepsire este una logică. În același sens este și art. 434-1 alin.(2) din codul penal francez.

2.61. *Inducerea în eroare a organelor judiciare (art. 266).* Infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare a fost reglementată pornind de la regândirea actualei infracțiuni de denunțare

calomnioasă, care nu se mai regăseşte în cuprinsul proiectului. Raţiunea acestei modificări are în vedere faptul că denunţarea calomnioasă în forma de bază, deşi reglementată ca o infracţiune contra înfăptuirii justiţiei, nu reprezintă altceva decât o formă specială a infracţiunii de calomnie, urmarea evidentă a acestei fapte fiind afectarea reputaţiei unei persoane căreia i se impută, în mod nereal, săvârşirea unei infracţiuni. În plus în cuprinsul proiectului nu se mai regăseşte incriminată infracţiunea de calomnie astfel că denumirea marginală nu mai putea fi menţinută.

În realitate sesizările mincinoase, fie că invocă săvârşirea unor fapte inexistente fie imputarea unor fapte reale unei persoane nevinovate, reprezintă mijloace insidioase prin care organele judiciare sunt determinate să efectueze investigaţii ori să desfăşoare anumite proceduri de verificare a veridicităţii acestora ceea ce presupune o risipă de timp, energie, personal şi resurse în instrumentarea unor cauze sortite din start eşecului (spre exemplu se reclamă uciderea unei persoane aflate în viaţă, sustragerea ori distrugerea unui bun inexistent etc. - fapte care în prezent nu sunt incriminate). Mai mult, ele pot determina chiar efectuarea unor acte procedurale care presupun restrângerea exercitării unor drepturi (de pildă o sesizare care reclamă în mod neadevărat existenţa unui cadavru într-o locuinţă, fără a imputa vreo faptă penală unei anume persoane, poate duce la efectuarea unei percheziţii în acea locuinţă - faptă de asemenea neincriminate în prezent).

Pornind de la aceste considerente, infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare reglementează atât sesizarea neadevărată cu privire la o faptă prevăzută de legea penală cât şi atribuirea pe nedrept a comiterii unei fapte reale unei persoane nevinovate.

O altă modificare adusă se referă la înlocuirea actualei cauze de reducere a pedepsei prevăzută în art. 266 alin.(3) cu o cauză de nepedepsire, în scopul de a încuraja persoanele care comit această infracţiune să comunice organelor judiciare dacă denunţul, plângerea sau probele produse sunt neadevărate pentru a nu mai continua investigaţiile şi a nu se produce vreo vătămare drepturilor ori intereselor unor persoane inocente, cauza de impunitate putând interveni numai până la reţinerea, arestarea sau punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva celui faţă de care s-a făcut denunţul sau plângerea ori s-au produs probele.

2.62. *Favorizarea făptuitorului (art.267).* Această infracţiune păstrează în linii generale reglementarea actuală însă au fost aduse unele modificări atât sub aspect terminologic dar şi de conţinut. În primul rând, s-a renunţat la folosirea noţiunilor de „infracţiune" şi „infractor" în favoarea celor de „faptă prevăzută de legea penală" şi de „făptuitor" întrucât activitatea de înfăptuire a justiţiei este împiedicată inclusiv prin sprijinirea unei persoane care a comis o faptă interzisă de legea penală dar care ar putea în concret să nu angajeze răspunderea penală datorită unor cauze care fac imposibilă întrunirea trăsăturilor esenţiale ale infracţiunii (de pildă minoritatea sau eroarea de fapt). Aceasta deoarece verificarea condiţiilor de existenţă sau inexistenţă a responsabilităţii penale a unei persoane se face în cadrul unui proces penal şi nu în raport de aprecierea făcută de favorizator. În acest sens sunt şi art. 378 alin.(4) din codul penal italian şi art. 453 din codul penal spaniol. În acelaşi timp, s-a renunţat la favorizarea reală, ca modalitate de comitere a acestei infracţiuni, acţiunile respective fiind prevăzute în conţinutul infracţiunii de tăinuire.

2.63. *Tăinuirea (art. 268).* În proiectul codului penal infracţiunea de tăinuire este reglementată în cadrul infracţiunilor contra înfăptuirii justiţiei şi nu în cel al infracţiunilor contra patrimoniului întrucât prin conţinutul său această faptă afectează în primul rând desfăşurarea actului de justiţie prin îngreunarea sau împiedicarea identificării ori a recuperării bunurilor tăinuite şi, în plus, nu toate bunurile care formează obiectul tăinuirii provin din comiterea unor infracţiuni contra patrimoniului ceea ce face dificil de explicat cum poate fi considerată tăinuirea infracţiune contra patrimoniului în cazul în care aceasta ar privi de exemplu o sumă de bani primită de tăinuitor în schimbul ascunderii unor acte de identitate false ori a unor mari sume de bani provenite din traficul de droguri sau de persoane. În acest sens era şi reglementarea din codul penal Carol al II-lea unde tăinuirea era considerată un delict contra administrării justiţiei.

În privinţa conţinutului, s-a subliniat în mod explicit că fapta constituie infracţiune nu numai în cazul în care tăinuitorul a cunoscut proveniența ilicită a bunurilor dar şi atunci când din împrejurările concrete acesta a putut în mod rezonabil să prevadă că bunurile provin dintr-o faptă prevăzută de legea penală. De

altfel doctrina este unanimă în susţinerea acestei soluţii însă practica judiciară a manifestat unele rezerve. În acest sens este şi art. 231 din codul penal portughez.

În plus, este suficientă reprezentarea că bunul provine din comiterea unei fapte interzise de legea penală fără să fie necesară cunoaşterea naturii acesteia (furt, tâlhărie, înşelăciune etc.).

2.64. *Spălarea de bani (art. 269).* Pornind de la modul în care au fost transpuse în legislaţia penală dispoziţiile referitoare la spălarea banilor din Convenţia europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea şi confiscarea produselor infracţiunii încheiată la Strasbourg în 08.11.1990 dar şi de la experienţa practicii judiciare, s-a considerat necesară o intervenţie a legiuitorului pentru a clarifica atât conţinutul infracţiunii de spălare de bani cât şi delimitarea acestei fapte de conţinutul infracţiunii de tăinuire. Mai precis, s-a constatat că dispoziţiile convenţiei europene în această materie nu au fost transpuse ci doar traduse şi adoptate, fără a se ţine seama că o parte a acestor dispoziţii se regăseau deja în legislaţia naţională sub o altă formă. Textul propus a fost inspirat de reglementările similare ale unor legislaţii europene precum art. 648 bis din codul penal italian, § 261 din codul penal german, art. 324-1din codul penal francez, art. 301 din codul penal spaniol şi Capitolul 32 - Secţiunea 6 din codul penal finlandez

În noua reglementare a infracţiunii de spălare de bani, se subliniază cu claritate distincţia dintre infracţiunea de spălare de bani şi cea de tăinuire prin eliminarea din cuprinsul incriminării a actualei lit.c) a art. 23 din Legea nr. 656/2002 privind prevenirea spălării banilor, care se suprapune cu conţinutul infracţiunii de tăinuire.

De asemenea este lămurită definitiv şi o altă dispută privitoare la posibilitatea reţinerii infracţiunii de spălare de bani în sarcina autorului sau a participantului la comiterea infracţiunii principale din care provine bunul, soluţia propusă pledând pentru un răspuns afirmativ, aflat în deplină concordanţă cu dispoziţiile europene în materia spălării banilor.

În acelaşi timp s-a dat eficienţă dispoziţiilor art. 6 alin.(2) lit.c) din Convenţia europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea şi confiscarea produselor infracţiunii, potrivit cărora cunoaşterea provenienţei ilicite a bunului se poate deduce şi din împrejurările concrete ale comiterii faptei.

2.65. *Obstrucţionarea justiţiei (art. 270).* Infracţiunea de obstrucţionare a justiţiei reprezintă o incriminare nouă iar reglementarea este justificată de realităţile practicii judiciare care nu de puţine ori s-a confruntat cu o lipsă de cooperare din partea persoanelor cărora li se solicită sprijinul de către autorităţile judiciare. Prin această infracţiune este sancţionată persoana care, în mod nejustificat şi după ce a fost avertizată asupra consecinţelor faptei sale, împiedică efectuarea unui act procedural ori refuză să pună la dispoziţia autorităţilor judiciare datele, informaţiile, înscrisurile sau bunurile deţinute, care au fost solicitate în condiţiile legii, în vederea soluţionării unei cauze. Prin această reglementare se urmăreşte în primul rând prevenirea comiterii faptelor incriminate şi numai în cazul în care mijloacele nepenale se dovedesc ineficiente să se aprecieze asupra oportunităţii recurgerii la mijloace de natură penală.

Preocuparea pentru asigurarea autorităţii justiţiei şi a desfăşurării în cele mai bune condiţii a procedurilor judiciare, inclusiv prin mijloace penale, este întâlnită şi în diferite legislaţii penale europene precum art. 366 din codul penal italian, art. 463 din codul penal spaniol, art. 434-15-1 din codul penal francez, art. 192 - 193 din codul penal olandez şi în Capitolul 17 - Secţiunea 13 alin.(2) din codul penal suedez, care conţin reglementări similare.

2.66. *Influenţarea declaraţiilor (271).* Reprezintă o incriminare nouă ce porneşte de la actuala reglementare a infracţiunii de încercare de determinare a mărturiei mincinoase pe care însă o dezvoltă valorificând unele reglementări similare întâlnite în codurile penale europene.

Reglementarea vizează atât încercarea de a determina cât şi determinarea unei persoane, indiferent de calitatea acesteia, nu numai să dea declaraţii mincinoase dar şi să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declaraţii, să îşi retragă declaraţiile ori să nu prezinte probe, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară. Scopul urmărit prin această incriminare este acela de a întări garantarea accesului liber la justiţie prin protejarea libertăţii oricărei persoane de a se adresa justiţiei şi de a da declaraţiile ori de a

înfăţişa probele pe care le consideră necesare în raport de interesele sale, independent de orice formă de presiune exercitată din partea vreunui terţ, fie asupra sa, fie asupra membrilor de familie.

Importanţa şi necesitatea incriminării unor asemenea fapte sunt pe deplin justificate de fenomenul actual al criminalităţii şi de presiunile asupra celor care pot contribui la înfăptuirea justiţiei, dreptul comparat subliniind că legislaţiile europene au introdus, unele destul de recent, reglementări similare în codurile lor penale. Aici avem în vedere § 160 din codul penal german, art. 464 din codul penal spaniol, art. 377bis din codul penal italian (introdus prin Legea nr. 63 din 1 martie 2001 privind corectitudinea procesuală), art. 434-5, art. 434-8, art. 434-15 din codul penal francez (texte introduse prin Ordonanţa nr. 2000-916 din 19 septembrie 2000 în vigoare de la 1 ianuarie 2002) şi Capitolul 15 - Secţiunea 9 din codul penal finlandez (introdus prin Legea 563 din 1998).

2.67. *Răzbunarea pentru ajutorul dat justiţiei (art. 273).* Prin această nouă reglementare, aflată în strânsă corelare cu infracţiunea de influenţare a declaraţiilor, se urmăreşte de asemenea protejarea libertăţii de voinţă a persoanelor care sprijină activitatea de înfăptuire a justiţiei prin sancţionarea mai severă a actelor de răzbunare comise prin săvârşirea unor infracţiuni împotriva unei persoane ori a unui membru de familie al acesteia pe motiv că a sesizat organele de urmărire penală, a dat declaraţii ori a prezentat probe într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară.

2.68. *Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri (art. 274).* Pornind de la realităţile practicii judiciare infracţiunea de reţinere sau distrugere de înscrisuri a suferit unele completări prin adăugarea unor noi modalităţi normative de comitere a infracţiunii şi extinderea obiectului material, în scopul asigurării unei reglementări mai eficiente în ceea ce priveşte securitatea şi integritatea mijloacelor materiale de probă sau înscrisurilor prin a căror sustragere, distrugere, reţinere, ascundere sau alterare este împiedicată aflarea adevărului într-o cauză penală, ori a mijloacelor de probă sau a înscrisurilor aflate dintr-un dosar penal. Dispoziţii similare conţin art. 434-4 din codul penal francez şi art. 189 alin.(1) pct. 2 din codul penal olandez.

În acelaşi timp, ţinând seama că, în majoritatea covârşitoare a cazurilor, la înscrisurile sau mijloacele de probă dintr-o cauză penală au acces în mod nemijlocit persoane cu atribuţii judiciare în realizarea actului de justiţie, infracţiunea conţine o formă agravată când este comisă de către de un avocat, expert, interpret, poliţist, grefier, procuror sau judecător.

2.69. *Presiuni asupra justiţiei (art. 275).* Introducerea acestei incriminări are drept principală raţiune asigurarea şi protejarea imparţialităţii şi libertăţii judecătorilor şi organelor de urmărire penală în exercitarea atribuţiilor judiciare conferite de lege faţă de încercările de intimidare sau influenţare a acestora.

Faptele incriminate sunt inspirate din realităţile practicii judiciare dar mai ales de frecvenţa, intensitatea şi modul de manifestarea a acestor fapte în ultimii ani, constând în încercările de influenţare sau intimidare din partea părţilor sau a reprezentanţilor acestora, sub forma defăimărilor publice pe durata desfăşurării unui proces, obţinându-se astfel o atmosferă de natură să vicieze grav imparţialitatea judecătorilor sau procurorilor, atmosferă care poate fie să profite celor ce recurg la asemenea mijloace în cazul obţinerii efectului scontat, fie să-i dezavantajeze prin obţinerea unei atitudini ostile din partea magistraţilor.

2.70. *Compromiterea intereselor justiţiei (art. 276).* Reglementarea acestei noi infracţiuni urmăreşte în primul rând creşterea gradului de exigenţă faţă de funcţionarii care îşi desfăşoară activitatea în domeniul administrării justiţiei în legătură cu modul de gestionare a unor date şi informaţii pe care le obţin în cursul unui proces penal, care pot influenţa semnificativ aflarea adevărului ori dreptul la un proces echitabil al persoanei cercetate sau judecate. Practica judiciară a dovedit fără echivoc că reglementările actuale nepenale sunt insuficiente şi ineficiente astfel că folosirea mijloacelor penale pentru atingerea scopului urmărit este justificată şi apare ca singura soluţie viabilă.

Astfel, incriminarea faptei de divulgare, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă în cursul urmăririi penale, de către un funcționar care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, are drept scop împiedicarea scurgerilor de informații, dar nu orice fel de informații privitoare la urmărirea penală ci doar a acelora care pot împiedica sau îngreuna administrarea unei probe (de pildă divulgarea identității unui suspect ale cărui mijloace de comunicație sunt interceptate, dezvăluirea unei operațiuni sub acoperire preconizată ori aflată în desfășurare, divulgarea datelor din conținutul unei autorizații de percheziție care nu a fost încă efectuată, dezvăluirea de informații privind data și locul în care urmează să se realizeze o prindere în flagrant etc.).

În același timp, în scopul de a întări garanțiile privind dreptul la un proces echitabil și în special prezumția de nevinovăție, consacrate în art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a fost incriminată fapta de dezvăluire, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționarea definitivă a cauzei, de către un funcționar care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției. Potrivit Convenției, statele semnatare au, pe lângă obligația negativă de a se abține de la orice încălcare a drepturilor în afara limitelor permise, și obligația pozitivă de a lua măsurile necesare să asigure garantarea acestor drepturi împotriva încălcării lor de către orice altă persoană astfel că încălcarea prezumției de nevinovăție angajează responsabilitatea statului în cazul încălcării oricăreia dintre cele două obligații arătate. Prin această reglementare se urmărește împiedicarea funcționarilor să prezinte public mijloace de probă (declarații de martori, expertize, înregistrări audio-video, procese verbale de redare a conținutului unor convorbiri înregistrate etc.) dintr-un proces penal în curs de desfășurare în scopul de a nu transforma prezumția de nevinovăție într-o prezumție provizorie de vinovăție până la soluționarea cauzei. În plus, aprecierea unei probe, indiferent de conținutul acesteia, poate duce adesea la concluzii eronate atâta timp cât nu este evaluată în raport de întregul probator al dosarului pentru a-i stabili astfel legalitatea, relevanța și forța probatorie (de pildă o interceptare telefonică din conținutul căreia rezultă cu certitudine comiterea unei infracțiuni poate fi declarată nelegală dacă pe parcursul procesului se dovedește că nu a fost autorizată sau că este falsificată; o mărturie care ulterior este dovedită ca fiind mincinoasă etc.) dar odată adusă la cunoștința publicului, o probă aparent incriminatoare, va induce în mod inevitabil ideea de vinovăție, iar uneori aceasta nu mai poate fi schimbată nici măcar prin prezentarea verdictului oficial de nevinovăție constatat de autoritățile judiciare.

Pe de altă parte s-a urmărit ca reglementarea să nu permită ascunderea sub motivarea protejării intereselor justiției a unor manifestări contrare acestor interese comise de autorități, considerent pentru care a fost prevăzută o cauză justificativă potrivit căreia divulgarea ori dezvăluirea de acte sau activități ilegale comise de autorități într-o cauză penală nu intră în sfera ilicitului penal.

Preocuparea pentru protejarea prezumției de nevinovăție prin mijloace penale se observă și în legislațiile occidentale, reglementări similare fiind în art. 226-13 și 434-7-2 din codul penal francez, art. 379bis din codul penal italian, art. 466 din codul penal spaniol, art. 371 din codul penal portughez, art. 293 din codul penal elvețian și Capitolul 20 din codul penal suedez.

2.71. *Sfidarea instanței (art. 277).* Reprezintă o infracțiune nouă prin care sunt incriminate manifestările jignitoare sau obscene efectuate în timpul unei proceduri ce se desfășoară în fața instanței în scopul de a proteja solemnitatea ședințelor de judecată și respectul datorat autorității judiciare, reglementarea fiind justificată având în vedere renunțarea la incriminarea faptelor de insultă și calomnie. În același timp scopul incriminării este acela de a proteja solemnitatea și buna desfășurare a procedurilor judiciare în fața instanței de judecată și nu neapărat onoarea sau reputația reprezentanților autorității judiciare. Tocmai datorită acestei abordări sunt sancționate manifestările jignitoare îndreptate împotriva oricărei persoane aflate în sala de judecată, indiferent că aceasta participă sau nu la desfășurarea procedurii (de pildă jignirile adresate publicului din sală) ori când acestea sunt adresate judecătorului, procurorului sau avocatului pe durata procedurii. Infracțiunea de sfidare a instanței nu poate fi comisă de către judecătorul care prezidează ori participă la ședința de judecată întrucât acesta are calitatea de subiect pasiv secundar în raport de conținutul

faptelor incriminate însă în cazul comiterii unor asemenea fapte de către judecător în timpul procedurii acesta va răspunde pentru săvârşirea infracţiunii de purtare abuzivă.

2.72. *Ultrajul judiciar (art. 278).* Infracţiunea de ultraj judiciar reprezintă o formă agravată a infracţiunii de ultraj şi urmăreşte protejarea persoanelor cu atribuţii judiciare importante în realizarea actului de justiţie împotriva manifestărilor de violenţă psihică sau fizică pe durata exercitării acestor atribuţii. Justificarea incriminării distincte a infracţiunii de ultraj judiciar faţă de infracţiunea de ultraj constă în aceea că, prin voinţa legii, judecătorul, procurorul sau avocatul au atribuţiile judiciare cele mai importante, iar de modul de îndeplinire a acestora depinde decisiv buna desfăşurare a cursului unui proces şi rezultatul acestuia, astfel că asigurarea unei protecţii sporite împotriva oricărei forme de violenţă exercitată asupra lor este, din această perspectivă, justificată. Această distincţie este întâlnită şi în codul penal italian (art. 341 şi art. 343).

2.73. *Asistenţa şi reprezentarea neloială (art. 283).* Constituie de asemenea o reglementare nouă şi urmăreşte sancţionarea fraudelor judiciare provocate cu intenţie de persoanele chemate să reprezinte sau să apere interesele unei persoane în cadrul unei proceduri judiciare, comise fie prin înţelegeri oculte cu adversarii celor pe care îi reprezintă în cadrul unei procedurii judiciare. În asemenea cazuri interesele persoanelor reprezentate sunt adesea grav afectate iar uneori ireparabile (de exemplu avocatul care asistă o persoană într-o cauză civilă o induce în eroare comunicându-i că nu poate ataca o hotărâre cu apel deşi legea prevedea acest drept, ori îl sfătuieşte pe adversarul din proces ce diligenţe poate depune pentru a avea câştig de cauză în faţa propriului client).

Textul incriminării este inspirat de reglementările similare ale art. 467 din codul penal spaniol, art. 371 din codul penal portughez, art. 380 din codul penal italian şi art. § 356 din codul penal german.

2.74. *Neexecutarea sancţiunilor penale (art. 287).* Această incriminare a fost introdusă pentru a sancţiona nerespectarea unei pedepse complementare ori accesorii (de pildă interdicţia impusă condamnatului de a se afla în anumite locuri, de a intra în legătură cu anumite persoane etc.) ori a măsurii de siguranţă constând în interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie sau de a exercita o profesie, o meserie ori o altă activitate, în măsura în care încălcarea acestor interdicţii impuse condamnatului nu constituie o infracţiune mai gravă (spre exemplu ieşirea frauduloasă din ţară a condamnatului căruia i s-a interzis exercitarea dreptului de a părăsi acest teritoriu intră sub incidenţa infracţiunii de trecere frauduloasă a frontierei – art. 260 – întrucât limitele de pedeapsă prevăzute de lege în acest caz sunt mai mari).

Pe de altă parte a fost incriminată sustragerea de la executarea unei măsuri educative privative de liberate (internarea într-un centru educativ sau de detenţie) întrucât s-a urmărit stabilirea unui regim sancţionator mai blând decât cel pentru infracţiunea de evadare.

În fine, tot în cuprinsul acestei infracţiuni este incriminată neexecutarea pedepselor complementare care pot fi aplicate acelor persoane juridice pe care legea penală le exceptează de la dizolvare ori suspendare (partide politice, persoanele juridice din domeniul presei etc.) pentru că aceasta este singura modalitate prin care respectivele persoane juridice pot fi sancţionate pentru neexecutarea obligaţiilor menţionate mai sus.

TITLUL V - Infracţiuni de corupţie şi de serviciu

Titlul V „Infracţiuni de corupţie şi de serviciu" este structurat în trei capitole: primul capitol cuprinde infracţiunile de corupţie, al doilea capitol pe cele de serviciu, iar al treilea capitol este consacrat infracţiunilor care aduc atingere intereselor financiare al Comunităţilor Europene.

2.75. În *Capitolul I,* la stabilirea conţinuturilor infracţiunilor de corupţie s-au avut în vedere, pe de o parte, reglementarea acestor fapte în Codul penal în vigoare, iar pe de altă parte, dispoziţiile din Legea nr. 78/2000 cu modificările şi completările ulterioare, inclusiv cele produse prin Legea nr. 161/2003, fără a fi aduse modificări semnificative de fond.

Luarea de mită, în proiect, este incriminată într-o variantă tip, care are un conţinut apropiat de cel din Codul penal în vigoare

Într-un alineat distinct este incriminată luarea de mită când este săvârşită de către o persoană care exercită o profesie de interes public, dar numai în ipoteza comiterii acestei fapte în scopul de a nu îndeplini, a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în scopul de a nu face un act contrar acestor îndatoriri. Prin această dispoziţie se rezolvă mult controversata problemă dacă notarul public, executorul judecătoresc sau alte persoane care execută o funcţie de interes public, pentru care este necesară o abilitate specială a autorităţilor publice, poate fi sau nu autor al luării de mită.

Pentru realizarea în condiţii mai bune a prevenţiei generale, în cazul normei de incriminare a luării de mită, s-a prevăzut ca pedeapsă complementară interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică sau de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta.

În privinţa infracţiunii de primire de foloase necuvenite s-a prevăzut că această reglementare nu este susceptibilă a fi comisă de către persoanele fizice care exercită o profesie de interes public în condiţiile art. 175 alin.(2), întrucât acestea au dreptul conform legii la un onorariu negociabil ceea ce exclude prin ipoteză realizarea condiţiilor prevăzute în norma de incriminare.

Infracţiunea de cumpărare de influenţă a fost adusă în proiect prin preluarea ei din Legea nr. 78/2000, modificată şi completată prin Legea nr. 161/2003, la care s-a prevăzut aplicarea obligatorie a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. Din aceeaşi lege a fost preluată şi infracţiunea de abuz de funcţie, reglementată în art. 292.

În sfârşit, acest capitol cuprinde un text general (art. 294) preluat din Legea nr. 78/2000 modificată şi completată, în care se prevede că dispoziţiile cuprinse în capitolul „infracţiuni de corupţie" se aplică în mod corespunzător faptelor de corupţie săvârşite de către funcţionarii străini ori în legătură cu activitatea acestora.

De asemenea, ca urmare a ratificării de către România a Protocolului adiţional la Convenţia penală a Consiliului Europei privind corupţia (Legea nr. 260/2004) s-a impus completarea cadrului infracţiunilor de corupţie cu o prevedere referitoare la extinderea normelor penale respective în privinţa faptelor de dare şi luare de mită comise de persoanele implicate în soluţionarea litigiilor pe cale de arbitraj intern sau internaţional (art. 2 - 4 din Protocol).

2.76. *Capitolul al II- lea*, cuprinde incriminări cu privire la faptele de serviciu, săvârşite fie numai de funcţionari, fie de către aceştia şi de către persoane fizice care exercită o profesie de interes public. În această subdiviziune a proiectului s-au păstrat toate infracţiunile de serviciu prevăzute în Codul penal în vigoare al căror conţinut însă a fost modificat sau completat, dar au fost aduse în cuprinsul acestui capitol şi alte infracţiuni prevăzute în unele legi speciale sau în alte subdiviziuni ale Codului penal în vigoare. Nu în ultimul rând, au fost propuse mai multe incriminări noi, menite să ofere soluţii unor probleme evidenţiate de practica ultimilor ani.

În primul rând, trebuie subliniat că infracţiunile de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, contra intereselor publice şi prin îngrădirea unor drepturi au fost unificate într-un singur text (art. 297), reglementare ce simplifică modul de aplicare a dispoziţiilor legale în materie.

Neglijenţa în păstrarea informaţiilor şi-a păstrat conţinutul din Codul penal în vigoare cu unele modificări determinate de necesitatea corelării acestui text cu legea specială privind clasificarea informaţiilor, dar şi cu alte texte care au fost introduse în grupul infracţiunilor de serviciu.

2.77. O altă categorie de infracţiuni de serviciu incluse în Capitolul II al Titlului V al părţii speciale a proiectului Codului penal o constituie delapidarea, folosirea abuzivă a funcţiei în scop sexual, uzurparea funcţiei, divulgarea informaţiilor secrete de stat, divulgarea informaţiilor secrete de serviciu sau nepublice, obţinerea ilegală de fonduri şi deturnarea de fonduri.

Delapidarea, în Codul penal în vigoare face parte din infracţiunile contra patrimoniului, în proiect această faptă a fost adusă acolo unde îi era locul, în grupul infracţiunilor de serviciu pentru că prin comiterea ei, se vătăma, mai întâi relaţia socială de serviciu şi în secundar se afectează patrimoniul unei persoane juridice. Pedeapsa închisorii prevăzută în proiect pentru delapidare este mai redusă decât cea existentă în norma de incriminare din Codul penal în vigoare, iar în plus se prevede aplicarea obligatorie a interzicerii exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică, cu titlu de pedeapsă complementară. Soluţia includerii

infracțiunii de delapidare în această categorie este tradițională în dreptul nostru, ea fiind consacrată și de Codul penal din 1936 (art. 236). Aceeași este situația și în alte legislații, cum este cazul art. 432 C. pen. spaniol, art. 314 C. pen. italian, 432-15 C. pen. francez.

Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual este o incriminare nouă, creată pornind de la infracțiunea de hărțuire sexuală din reglementarea actuală, cuprinzând atât așa-numita hărțuire verticală, prin abuz de autoritate, cât și ipoteze noi de incriminare. Incriminarea se justifică prin aceea că faptele de acest gen sunt de natură să afecteze îndeplinirea corectă de către funcționarul a atribuțiilor sale de serviciu. Această faptă se deosebește de hărțuirea sexuală din categoria infracțiunilor contra libertății sexuale prin obiectul juridic special și elementul material, deși la ambele fapte subiectul activ nemijlocit poate fi și un funcționar. În redactarea textului au fost avute în vedere și dispozițiile art. 443 C. pen. spaniol.

Uzurparea funcției este o incriminare nouă și se apropie, prin conținut, de uzurparea de calități oficiale, dar prezintă, în raport cu aceasta, deosebiri esențiale care justifică incriminarea. Dacă uzurparea de calități oficiale aduce atingeri autorității de stat, uzurparea funcției, afectează relațiile de serviciu, pentru că autorul este un funcționar care îndeplinește un act ce excede atribuțiunilor de serviciu sau continuă să exercite funcția publică dar alta decât cea care implică exercițiul autorității de stat. Pentru incriminări parțial similare, a se vedea art. 432-3 C. pen. francez, art. 347 alin.(2) C. pen. italian, art. 358 lit.c) C. pen portughez.

Divulgarea informațiilor secrete de stat, deși are unele elemente comune cu divulgarea secretului care periclitează securitatea națională (obiectul material, subiectul activ nemijlocit) se deosebește de aceasta din urmă pentru că prin comiterea acțiunii incriminate se afectează interesele sau activitatea unei persoane juridice de drept public, ceea ce justifică incriminarea în grupul infracțiunilor de serviciu.

Divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice constituie o incriminare nouă numai sub aspectul caracterului autonom al reglementării întrucât în privința conținutului aceasta reunește în linii mari actualele reglementări prevăzute în art. 298 (divulgarea secretului economic) și art. 20 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor. Având în vedere ca faptele pot fi comise numai de

Deturnarea de fonduri, în Codul penal în vigoare, face parte din grupul de infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice. În proiect această faptă a fost transferată în Capitolul II al Titlului V întrucât are toate caracteristicile unei infracțiuni de serviciu: autorul este un funcționar, iar prin comiterea acesteia sunt aduse atingeri activității autorităților publice sau instituțiilor publice, prin tulburarea activității normale a acestora.

2.78. *Capitolul al III- lea* cuprinde infracțiunile prin care se aduce atingere intereselor financiare ale Comunităților Europene. Textele propuse de proiect reiau incriminările în materie introduse în legislația noastră prin dispozițiile Legii nr. 161/2003, incriminări preluate din Convenția privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene.

Textele propuse nu conțin modificări de fond, ci doar unele reformulări menite să înlăture câteva imperfecțiuni ale traducerii inițiale a respectivelor texte, regăsite în cuprinsul Legii nr. 161/2003.

TITLUL VI este consacrat **infracțiunilor de fals**, în conținutul său regăsindu-se cu unele modificări și completări incriminările din Titlul VII al codului penal în vigoare.

2.79. În *Capitolul I*, privind falsificarea de monede și alte valori, au fost separate în două texte distincte prevederile referitoare la falsul de monedă și respectiv falsificarea titlurilor de credit și altor instrumente de plată. Soluția, promovată și de alte legislații, se justifică prin pericolul diferit al celor două fapte, reflectat și în pedepsele asociate acestora.

De asemenea, în cazul infracțiunii de punere în circulație a valorilor falsificate s-a prevăzut explicit că și autorul infracțiunii de falsificare poate fi subiect activ al acestei fapte (nu însă și al faptei de deținere în vederea punerii în circulație sau al celorlalte modalități introduse în text) și, de asemenea, s-a revenit la soluția tradițională în dreptul nostru (art. 389 C. pen din 1936) și consacrată și de alte legislații (art. 442-7 C. pen. francez, art. 242 C. pen. elvețian, art. 386 alin.(2) și 389 alin.(2) C. pen. spaniol, art. 457 C. pen. italian, art. 265 alin.(2) C. pen. portughez), potrivit căreia repunerea în circulație a unei valori falsificate de către o

persoană care a primit-o fără să ştie iniţial acest lucru, constituie infracţiune, dar se sancţionează mai puţin sever decât prima punere în circulaţie.

În cazul infracţiunii de deţinere de instrumente în vederea falsificării de valori a fost consacrată o cauză de nepedepsire, incidentă atunci când autorul faptei predă aceste instrumente autorităţilor sau încunoştinţează autorităţile de existenţa lor, înainte de a se fi trecut la comiterea faptei de falsificare. Dispoziţia se impune din considerente de politică penală, fiind în interesul general ca aceste instrumente, fabricate sau deţinute, să fie anihilate înainte de a fi fost efectiv folosite in vederea comiterii unei infracţiuni (a se vedea în acelaşi sens, art. 271 alin.(3) C. pen. portughez, § 149 alin.(2) C. pen. german, § 240 C. pen. austriac, cu referire la § 239 C. pen. austriac).

De asemenea, pentru a asigura transpunerea în dreptul intern a dispoziţiilor Deciziei-cadru nr. 2000/383/JAI a Consiliului Uniunii Europene, privind întărirea, prin sancţiuni penale, a prevenirii falsificării de monedă, textele din acest capitol au fost completate cu noi modalităţi normative şi au fost introdusă o nouă incriminare. Astfel, în cuprinsul infracţiunii de falsificare, a fost inclusă şi modalitatea falsificării unei monede deja emise, înainte de punerea efectivă în circulaţie (art. 5 din Decizia-cadru). Tot astfel, în cazul infracţiunilor de punere în circulaţie de monedă falsificată şi al deţinerii de instrumente în vederea falsificării au fost introduse noi modalităţi de comitere (art. 3 din Decizia-cadru). În fine, a fost prevăzută o nouă incriminare, *emiterea frauduloasă de monedă*, ce va opera atunci când emiterea s-a făcut chiar prin folosirea instalaţiilor sau materialelor în mod legal pentru emitere de monedă, dar fără acordul autorităţile competente ori cu încălcarea condiţiilor stabilite de acestea. Incriminarea este cerută de art. 4 din Decizia-cadru.

2.80. În *Capitolul al II - lea,* privind falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcare, textele legale au fost restructurate. Astfel, în art. 321 a rămas incriminată doar falsificarea unor instrumente de marcare, sigilii sau ştampile de care se folosesc persoanele juridice menţionate în art. 175. Dispoziţii similare erau prevăzute şi de art. 395 al Codului penal din 1936.

Folosirea unei ştampile falsificate aparţinând unei alte persoane juridice decât autorităţile publice se va analiza în domeniul infracţiunilor de fals în înscrisuri.

2.81. *Capitolul al III- lea* - falsuri în înscrisuri - cuprinde, la rândul său, o serie de modificări faţă de legea în vigoare. Astfel, infracţiunea de fals intelectual a fost completată cu o nouă dispoziţie, incidentă atunci când fapta nu a fost săvârşită de un funcţionar. În acest caz, bineînţeles, nu mai este vorba de un înscris oficial, ci de un înscris sub semnătură privată. Incriminarea se impunea, datorită faptului că, pe baza textelor existente în legea în vigoare, era dificilă încadrarea juridică a unor fapte, devenite din ce în ce mai frecvente, comise în sfera raporturilor comerciale (spre exemplu, facturi care consemnează date neconforme realităţii). A se vedea în acelaşi sens, art. 441-1 C. pen. francez, art. 256 alin.(1) lit.b) C. pen. portughez, art. 392 C. pen. spaniol, art. 251 C. pen. elveţian, § 267 alin. 3 pct. 4 C. pen. german.

O altă incriminare nou introdusă este falsificarea unei înregistrări tehnice. În condiţiile în care în viaţa socială contemporană tot mai multe documente atestând o anumită împrejurare şi care pot produce efecte juridice sunt eliberate automat, fără intervenţia nemijlocită a unui funcţionar, se impune o protecţie penală a veridicităţii acestor atestări, în condiţiile în care falsificarea lor nu poate fi încadrată pe baza textelor existente. Astfel, fie prin intervenţii frauduloase asupra aparatelor de măsură sau înregistrare, fie prin folosirea lor frauduloasă, se pot obţine atestări neconforme cu realitatea privind viteza cu care circulă un vehicul, concentraţia de alcool în aerul expirat, concentraţia diferitelor componente în gazele de eşapament, greutatea unui bagaj înregistrat automat într-un aeroport etc. De aceea, textul propus de proiect, similar cu incriminări regăsite şi în alte legislaţii (§ 268 C. pen. german, art. 258 C. pen. portughez), propune incriminarea atât a falsificării unei asemenea înregistrări, cât şi a folosirii atestării astfel obţinute, această din urmă variantă fiind o normă specială în raport cu uzul de fals.

O altă modificare propusă de proiect priveşte falsul privind identitatea. Prin noua reglementare s-a tranşat disputa privind necesitatea utilizării unor documente de identitate pentru comiterea acestei infracţiuni, pornindu-se de la premisa că funcţionarul în faţa căruia autorul se prevalează de o identitate falsă nu trebuie să dea crezare simplelor afirmaţii ale acestuia, el dispunând de mijloacele necesare identificării persoanei. De

asemenea, s-a introdus o diferenţiere sub aspectul regimului sancţionator între ipoteza recurgerii la o identitate fictivă şi cea a utilizării frauduloase a identităţii aparţinând altei persoane, în acest din urmă caz existând riscul angajării unor consecinţe juridice în sarcina persoanei respective. A se vedea în dreptul comparat, art. 261 C. pen. portughez, art. 401 C. pen. spaniol, § 273 alin.(1) pct. 2 C. pen. german, cap. 15 § 11 C. pen. suedez.

TITLUL VII reglementează **infracţiunile contra siguranţei publice** şi este structurat pe 3 capitole.

2.82. *Capitolul I* are ca obiect de reglementare infracţiunile contra siguranţei pe căile ferate, cu reţinerea, în mare parte, a denumirilor marginale şi a conţinuturilor existente în Codul penal în vigoare la care, însă, au fost operate unele modificări.

Prima modificare a avut în vedere sistematizarea incriminărilor şi îmbunătăţirea conţinutului unora dintre acestea. În proiect, diferit de Codul penal în vigoare, s-a dat prioritate în reglementare infracţiunilor intenţionate săvârşite de angajaţii căilor ferate în raport cu cele din culpă. Totodată la infracţiunile: neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă; părăsirea postului şi prezenţa la serviciu sub influenţa alcoolului sau a altor substanţe; distrugerea sau semnalizarea falsă, în ipoteza în care prin săvârşirea acestora s-a produs o catastrofă de cale ferată, nu mai constituie o variantă agravată, ci se aplică regulile concursului de infracţiuni între aceste fapte şi cele privitoare la persoană sau patrimoniu, după caz. Aceasta este şi raţiunea pentru care nu s-a mai definit "catastrofa de cale ferată".

A doua modificare vizează transformarea urmării imediate la infracţiunile prevăzute în art. 333 - 336, dintr-o urmare "de pericol" într-o urmare de "de rezultat" prin înlocuirea sintagmei "ar fi putut pune în pericol" sau "ar fi putut expune" cu "pune în pericol" sau "se creează un pericol". S-a considerat ca justificată o asemenea modificare pentru a da faptei caracter penal numai dacă a avut un astfel de rezultat.

2.83. *Capitolul al II- lea* este consacrat reglementării infracţiunii contra circulaţiei pe drumurile publice. La formularea conţinuturilor acestor infracţiuni s-au avut în vedere prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 care în Capitolul VI "Infracţiuni şi pedepse" incriminează faptele săvârşite prin încălcarea regimului circulaţiei pe drumurile publice şi prevede şi pedepsele corespunzătoare. Acestor incriminări, în proiect, li s-au adus mai multe modificări sau completări.

S-au stabilit titlurile marginale la toate infracţiunile la regimul circulaţiei pe drumurile publice; la unele variante tip sau atenuate ale acestor fapte s-a prevăzut pedeapsa amenzii ca pedeapsă alternativă. Conţinutul legal al infracţiunilor de conducere a unui vehicul sub influenţa alcoolului, refuzul sau sustragerea de la recoltarea probelor biologice şi consumul de alcool sau alte substanţe după producerea accidentului, au fost îmbunătăţite ţinând seama şi de observaţiile Institutului Naţional de Medicină Legală, cât şi de alte modificări determinate, mai ales, de realizarea unor corelări cu alte incriminări cuprinse în proiectul Codului penal.

Ca element de noutate, trebuie menţionat că determinarea concentraţiei de alcool în sânge relevantă pentru reţinerea infracţiunii prevăzute la art. 340 se face la momentul prelevării probelor biologice, fără posibilitatea unei recalculări ulterioare.

2.84. *Capitolul al III- lea* - "Nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare şi al materialelor explozive"- este rezervat incriminării faptelor care se săvârşesc prin încălcarea regimului juridic al acestor domenii şi care pun în pericol alte valori sociale fundamentale dintre cele mai importante.

Codul penal în vigoare incriminează aceste fapte într-o subdiviziune distinctă dar alături de alte fapte care privesc nerespectarea unor regimuri juridice stabilite de lege. Proiectul, în capitolul pe care îl comentăm, cuprinde infracţiunile la cele trei regimuri (arme, muniţii, materiale nucleare, materii explozive) al căror conţinut are mai multe elemente de noutate.

Un prim element de noutate se referă la reformularea conţinutului infracţiunii de nerespectare a regimului armelor şi al muniţiilor. Dacă această faptă, în Codul penal în vigoare, este incriminată într-o variantă tip, una asimilată şi două agravate şi are ca obiect material armele şi muniţiile aşa cum acestea au

fost clasificate prin Legea nr. 17/1996, fără să se ţină seamă de faptul că regimul armelor şi al muniţiilor reglementat de Legea nr. 295/2004, dă o altă clasificare armelor şi muniţiilor (arme şi muniţii interzise; arme şi muniţii letale; arme şi muniţii neletale), în proiect, la stabilirea incriminărilor la regimul armelor şi al muniţiilor, s-a avut în vedere această nouă reglementare promovată de legea specială în vigoare. De aceea nerespectarea regimului armelor şi muniţiilor, în varianta tip, propusă în proiect, vizează incriminarea anumitor acţiuni care au ca obiect, arme şi muniţii letale, mecanisme sau dispozitive ale acestora, iar varianta asimilată presupune nepredarea armei sau muniţiilor letale pentru că numai acestea sunt supuse autorizării. În sfârşit, fapta realizează conţinutul variantei agravate dacă are ca obiect arme interzise sau muniţii, mecanisme ori dispozitive ale acestora.

De asemenea, s-a apreciat că se impune incriminarea, ca o variantă distinctă, a nerespectării regimului armelor şi al muniţiilor, fapta de sustragere a armelor sau muniţiilor letale, pentru că prin săvârşirea acestora se vatămă, în principal, relaţiile sociale privitoare la regimul armelor şi muniţiilor şi numai în secundar, pe cele cu caracter patrimonial.

Prin noul conţinut al normelor de incriminare a faptelor la regimul armelor şi al muniţiilor s-a urmărit armonizarea acestora cu Directiva nr. 91/477 C.E.E., Convenţia Drepturilor Omului, Convenţia Schengen şi Convenţia Europeană cu privire la controlul achiziţionării armelor de foc de către particulari.

Un alt element de noutate priveşte conţinutul infracţiunii "nerespectarea regimului materialelor nucleare sau a altor materii radioactive".

Dacă în conţinutul variantei tip cât şi al sustragerii sau distrugerii materialelor nucleare sau a altor materii radioactive nu s-au operat modificări, în celelalte variante au avut loc modificări. Au fost aduse într-o variantă distinctă de incriminare împrejurările prin care săvârşirea faptei de nerespectarea regimului materialelor nucleare sau a altor materii radioactive, ori sustragerea sau distrugerea acestora, au avut ca urmare punerea în pericol a altor persoane sau bunuri, o vătămare corporală a uneia sau a mai multor persoane, iar într-o alta, când faptele au avut ca urmare moartea uneia sau a mai multor persoane. Aceasta pentru a păstra ierarhia valorilor sociale dând prioritate celor privitoare la integritatea corporală sau viaţa persoanei.

Faptele prevăzute în art. 279 alin.(6) şi (7) din Codul penal în vigoare, nu au mai fost reţinute în conţinutul art. 349 din proiect pentru că acestea au fost cuprinse deja în conţinutul incriminărilor din art. 47 din Legea nr. 111/1996 cu modificările şi completările ulterioare, putând constitui fapte de terorism nuclear.

Unele elemente de noutate distingem şi la infracţiunea de nerespectare a regimului materiilor explozive în ceea ce priveşte, pe de o parte, limitele pedepselor, care în proiect sunt mai reduse, iar pe de altă parte, variantele agravate ale acestei infracţiuni au fost mai bine formulate ţinând seama de ierarhia valorilor sociale care pot fi vătămate prin săvârşirea acestor fapte.

Faptele prevăzute în alin.(6) şi (7) ale art. 280 Cod penal în vigoare nu au mai fost reţinute în proiect întrucât acestea pot constitui, când sunt săvârşite în anumite condiţii, infracţiuni de terorism.

2.85. *Capitolul al IV- lea* - "Infracţiuni privitoare la regimul stabilit pentru alte activităţi reglementate de lege"- include acele fapte care se comit prin încălcarea altor regimuri juridice decât cele la care ne-am referit în capitolele I - III. Unele dintre aceste infracţiuni sunt prevăzute şi în Codul penal în vigoare; altele sunt prevăzute în Legea nr. 90/1996 privind protecţia muncii, iar camăta constituie o incriminare nouă.

Camăta, sub o formulare nouă, este adusă din nou în sfera ilicitului penal. Codul în vigoare, la adoptare, avea incriminată camăta sub denumirea marginală "specula", constând în fapta de a da bani cu dobândă ca îndeletnicire. Prin Legea nr. 12/1990 această faptă a fost dezincriminată. Se consideră justificată incriminarea cametei întrucât aceasta prezintă pericol specific infracţiunii iar realitatea a demonstrat că prin săvârşirea acestui gen de fapte, ce pot aduce mari venituri, se eludează legislaţia fiscală dar se pot produce şi consecinţe, uneori grave, pentru interesele unei persoane.

2.86. *Capitolul al V- lea*- "Infracţiuni contra sănătăţii publice". S-a considerat că acest grup de infracţiuni, care în Codul penal în vigoare face parte din Titlul IX "Infracţiuni care aduc atingere unor relaţii

privind convieţuirea socială", să fie aduse în categoria infracţiunilor care vizează siguranţa publică, cu păstrarea, în principal, a conţinutului acestora însă cu unele modificări.

O primă modificare se referă la fapta de contaminare venerică şi transmiterea sindromului imunodeficitar dobândit. Dacă această faptă în Codul penal în vigoare este incriminată în acelaşi articol, în proiect, se incriminează contaminarea venerică distinct de transmiterea sindromului imunodeficitar dobândit. Această soluţie este cerută atât în doctrina penală cât şi de practica judiciară pentru că trebuie făcută distincţia între transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficitar dobândit – SIDA - de către o persoană care ştie că suferă de această boală, de transmiterea acestui sindrom, prin orice mijloace, de o altă persoană decât cea care suferă de această boală. Această din urmă împrejurare este mult mai gravă decât prima prin prisma pericolului social evident mai ridicat.

De asemenea, s-a instituit o variantă agravată a faptei de transmitere a sindromului imunodeficitar dobândit în oricare din modalităţile normative, dacă s-a produs moartea victimei.

A doua modificare se referă la introducerea, ca o variantă agravată la infracţiunea de falsificare sau substituire de alimente ori alte produse, a faptei de preparare, oferire sau expunere spre vânzare de medicamente falsificate sau substituite care sunt vătămătoare sănătăţii ori şi-au pierdut în tot sau în parte eficienţa terapeutică. Această incriminare este justificată de realitatea socială care a scos în evidenţă, mai ales, oferirea sau expunerea spre vânzarea de medicamente vătămătoare sănătăţii.

A treia modificare are în vedere incriminarea distinctă a faptei de comercializare de produse alterate, respectiv alimente, băuturi, carne sau produse din carne, medicamente, cunoscând că sunt alterate şi vătămătoare sănătăţii.

De precizat că, în ipoteza în care, prin falsificarea de alimente sau produse ori comercializarea de produse alterate, s-au produs vătămări ori aceste fapte au avut ca urmare moartea unei persoane, s-a adoptat soluţia concursului de infracţiuni şi nu a unor infracţiuni complexe praeterintenţionate.

TITLUL VIII este consacrat **infracţiunilor privitoare la convieţuirea socială**. În conţinutul acestui titlu au fost regrupate, în mai multe capitole, incriminări existente în codul penal în vigoare, incriminări care în prezent se aflau dispersate în diverse legi speciale, dar şi incriminări noi, ce vin să răspundă unor necesităţi evidenţiate de practica ultimilor ani.

2.87. *Capitolul I* cuprinde infracţiunile contra ordinii şi liniştii publice.

În privinţa grupărilor infracţionale, proiectul propune renunţarea la paralelismul existent astăzi între textele care incriminează acest gen de fapte (grup infracţional organizat, asociere în vederea săvârşirii de infracţiuni, complot, grupare teroristă) în favoarea instituirii unei incriminări cadru – constituirea unui grup infracţional organizat – cu posibilitatea menţinerii ca incriminare distinctă a asociaţiei teroriste, dat fiind specificul acesteia.

În categoria incriminărilor noi din acest capitol, trebuie menţionată *încercarea de a determina comiterea unei infracţiuni*, incriminare necesară în condiţiile renunţării la reglementarea, în partea generală, a instigării neurmate de executare. Fiind o ipoteză de excepţie, această incriminare nu priveşte decât faptele grave, sancţionate cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau cu închisoarea mai mare de 10 ani.

Totodată au fost aduse în secţiunea de faţă textele de incriminare aflate în prezent în legislaţia specială (Legea nr. 61/1991 şi respectiv Legea nr. 60/1991) şi care prin obiectul lor juridic se încadrează în această categorie. De asemenea, au fost introduse unele incriminări noi, legate în special de libertatea de întrunire, menite fie să contribuie la respectarea obligaţiei pozitive a statului în privinţa asigurării condiţiilor de exercitare a acestei libertăţi – fiind astfel incriminată împiedicarea desfăşurării unei adunări publice – fie să protejeze ordinea publică în cazurile de exercitare abuzivă a libertăţii în cauză (tulburarea ordinii publice prin adunări neautorizate). Incriminări similare conţine art. 513-514 C. pen. spaniol, art. 431-3 şi urm. C. pen. francez, art. 302-304 C. pen. portughez, art. 260 C. pen. elveţian, § 125-126 C. pen. german, § 284-285 C. pen. austriac, cap. 16 § 4 C. pen. suedez. De asemenea, a fost introdusă ca incriminare distinctă alarmarea falsă, în condiţiile multiplicării continue în ultimii ani a numărului acestor fapte, fiind evident că sancţiunile

contravenţionale sunt insuficiente. Incriminări similare conţine art. 306 C. pen. portughez, art. 258 C. pen. elveţian, § 349 C. pen. norvegian, § 145 C. pen. german, cap. 16 § 15 C. pen. suedez.

Prin reglementarea infracţiunii de pornografie infantilă s-a urmărit eliminarea suprapunerilor în reglementare determinate în prezent de existenţa a trei acte normative care conţin incriminări în materie (Legea nr. 678/2001, Legea nr. 161/2003 şi Legea nr. 196/2003). Elementele constitutive ale incriminărilor din aceste texte au fost sintetizate în textul propus de proiect, text care a avut în vedere şi dispoziţiile Deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2004/68/JAI din 22 decembrie 2003 privind lupta împotriva exploatării sexuale a copiilor şi pedo-pornografiei. Dispoziţii similare se regăsesc în art. 197 C. pen. elveţian, art. 189 alin.(1) lit.b) C. pen. spaniol, § 184 alin.(3) C. pen. german, § 207a C. pen. austriac, cap. 16 §10a C. pen. suedez, § 211 alin. final C. pen. norvegian.

Infracţiunea de ultraj contra bunelor moravuri a fost, la rândul ei reformulată, prin separare de infracţiunea de tulburare a ordinii şi liniştii publice, inclusă într-un text distinct al acestui capitol. Astfel, infracţiunea de ultraj contra bunelor moravuri urmează a acoperi situaţiile de expunere în public a unor imagini ce prezintă o activitate sexuală explicită, dar şi cele de comitere în public a unor acte de exhibiţionism sau acte sexuale explicite, indiferent de natura acestora (raporturi sexuale, acte sexuale orale sau anale, acte cu caracter zoofil etc.). Dispoziţii similare se regăsesc şi în alte legislaţii, ca § 183-183a C. pen. german, § 218-220 C. pen. austriac, cap. 16 § 11 C. pen. suedez, § 376-377 C. pen. norvegian.

2.88. În *Capitolul al II - lea*, consacrat infracţiunilor contra familiei, au fost incluse, în plus faţă de incriminările existente astăzi, incestul şi o incriminare nouă – împiedicarea accesului la învăţământul general obligatoriu. Aceasta reprezintă o necesitate, în condiţiile creşterii alarmante a ratei abandonului şcolar de către elevi de vârstă tot mai mică. Bineînţeles, textul nu vizează situaţiile în care acest abandon este determinat de o situaţie materială precară, caz în care statul trebuie să intervină prin alte mijloace, ci situaţiile în care părintele acţionează în mod abuziv, retrăgându-l pe minor de la studii sau împiedicându-l să le urmeze, deşi ar fi avut toate condiţiile pentru aceasta. O reglementare similară, care a inspirat textul propus, se regăseşte în § 195 C. pen. austriac.

2.89. *Capitolul al III- lea* cuprinde incriminarea faptelor prin care se aduce atingere libertăţii cultelor şi respectului datorat morţilor.

Faţă de textele astăzi în vigoare, incriminările existente au fost completate cu noi ipoteze şi au fost incriminate noi fapte a căror comitere a fost semnalată în ultima perioadă. Astfel, s-a prevăzut, ca ipoteză distinctă, obligarea unei persoane, prin violenţă sau ameninţare, la efectuarea unui act interzis de cultul căreia îi aparţine (spre exemplu, obligarea unei persoane să consume alimente interzise de religia sa). De asemenea, a fost incriminată distinct fapta de profanare a lăcaşurilor şi obiectelor de cult. Reglementări similare regăsim şi în alte legislaţii, cum ar fi § 166-167 C. pen. german, § 188-189 C. pen. austriac, art. 522-524 C. pen. spaniol, art. 251-252 C. pen. portughez, art. 261 C. pen. elveţian, § 142 C. pen. norvegian.

În privinţa infracţiunii de profanare de morminte, au fost separate ipotezele de profanare a unui cadavru de cele referitoare la profanarea unui mormânt sau monument funerar, intensitatea atingerii aduse valorii sociale ocrotite şi ecoul social al faptei fiind în mod evident diferite în cele două situaţii. Reglementările în materie propuse de proiect, sunt asemănătoare celor consacrate de § 190-191 C. pen. austriac, § 167a-168 C. pen. german, art. 225-17 şi 225-18 C. pen. francez, art.526 C. pen. spaniol, art. 254 C. pen. portughez, art. 262 C. pen. elveţian, cap. 16 § 10 C. pen. suedez, § 143 C. pen. norvegian.

TITLUL IX – Infracţiuni electorale

2.90. Titlul IX a fost consacrat infracţiunilor electorale, fapte regăsite în prezent în mai multe legi speciale. Astfel, la ora actuală infracţiuni electorale se regăsesc în Legea nr. 3/2000 privind organizarea referendumului, în Legea nr. 67/2004 privind alegerea autorităţilor publice locale şi în Legea nr. 373/2004 pentru alegerea Camerei deputaţilor şi Senatului. La rândul său, art. 27 din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Preşedintelui României face trimitere la textele de incriminare din Legea pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi Senatului.

În aceste condiții, s-a considerat preferabilă regruparea infracțiunilor electorale într-un titlu distinct al Codului penal, pentru a asigura o mai mare stabilitate acestor texte dar şi pentru a elimina paralelismele existente în prezent în reglementare.

În legislația în vigoare, deşi faptele incriminate de diferitele legi sunt în mare măsură similare, s-au strecurat şi necorelări sau diferențe în reglementare, care nu îşi găsesc rațiunea de a exista. Aşa de pildă, infracțiunea de împiedicare a liberului exercițiu al drepturilor electorale are, potrivit art. 103 din Legea nr. 67/2004 şi o formă agravată, dar în art. 100 din Legea nr. 373/2004 aceasta nu se mai regăseşte.

Textele propuse de proiect aduc şi o mai bună sistematizare a incriminărilor în această materie, având în vedere obiectul juridic al acestora. În acelaşi timp, au fost restructurate unele dintre incriminări, în scopul unei mai corecte individualizări legale. Astfel, în cazul infracțiunii de violare a confidențialității votului au fost create două forme, cu sancțiuni distincte, în considerarea diferenței evidente de periculozitate între situația în care violarea se face de către un membru al biroului secției de votare ori de către o altă persoană. În prezent ambele variante se regăsesc în cuprinsul aceluiaşi text de incriminare şi atrag aceeaşi sancțiune.

De asemenea, au fost înlăturate câteva erori de reglementare strecurate în textele din legislația specială. Spre exemplu, art. 102 alin.(3) din Legea nr. 373/2004 prevede sancționarea tentativei în cazul infracțiunii de corupere a alegătorilor, constând în „promisiunea, oferirea sau darea de bani, bunuri ori alte foloase în scopul ...". Aceasta este însă o infracțiune cu consumare anticipată, astfel încât ea nu este susceptibilă de tentativă.

TITLUL X - Infracțiuni contra securității naționale

2.91. În cazul acestui titlu au fost menținute în linii generale incriminările din actuala reglementare fiind însă operate unele modificări de natură terminologică dar şi prin redefinirea conținutului anumitor infracțiuni.

Privitor la modificările de ordin terminologic, s-a renunțat la expresia „siguranță națională" în favoarea celei de „securitate națională", aceasta din urmă fiind consacrată expres în diferite texte constituționale [art. 31 alin.(3) şi art. 119].

Între elementele de noutate aduse de proiect în această materie se află modificarea conținutului infracțiunii de atentat care pune în pericol securitatea națională (art. 396), textul propus sancționând numai atentatul contra vieții unei persoane care deține o funcție de demnitate publică cu pedeapsa detențiunii pe viață sau cu închisoarea de la 15 la 25 de ani.

De asemenea, infracțiunea de acțiuni împotriva ordinii constituționale a fost regândită astfel încât noul său conținut reuneşte atât infracțiunea de subminare a puterii de stat cât şi pe cea de acțiuni împotriva ordinii constituționale din actuala reglementare care, luate separat, în anumite cazuri creează paralelisme nedorite iar în alte cazuri cele două texte apar ca fiind incomplete. Astfel, o acțiune armată cu manifestări de violență prin care se urmăreşte schimbarea ordinii constituționale dar care, prin durată, este şi de natură să slăbească puterea de stat, va face discutabilă încadrarea acesteia în oricare dintre cele două texte în cauză având în vedere că realizează deopotrivă condițiile ambelor infracțiuni. Pe de altă parte, o acțiune armată fără manifestări de violență prin care se urmăreşte schimbarea ordinii constituționale, dar prin care nu este slăbită puterea de stat, nu constituie infracțiunea de subminare a puterii de stat întrucât lipseşte urmarea cerută de norma de incriminare dar nici infracțiunea de acțiuni împotriva ordinii constituționale pentru că fapta nu a fost comisă prin violență. Prin noua reglementare aceste neajunsuri sunt evitate.

Un alt element de noutate priveşte introducerea infracțiunii de propagandă pentru război (art. 401) în cadrul infracțiunilor contra securității naționale, renunțându-se la menținerea acesteia în rândul infracțiunilor contra păcii şi omenirii din actuala reglementare, întrucât acestea din urmă au fost modificate substanțial prin punerea de acord cu Statutul Curții Penale Internaționale (CPI), ratificat de către România prin Legea nr. 111/2002, în cuprinsul căruia nu este reglementată infracțiunea de propagandă pentru război.

În fine, a fost adusă în codul penal, ca infracțiune contra securității naționale, infracțiunea de constituire de structuri informative ilegale, reglementată în prezent în Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, pentru a asigura un cadru unitar reglementărilor în această materie ținând seama de legătura evidentă a acestei incriminări cu anumite infracțiuni reglementate în prezentul titlu.

TITLUL XI - Infracțiuni contra capacității de luptă a forțelor armate -, în proiect este structurat pe două capitole.

2.92. Primul capitol cuprinde infracțiunile care pot fi săvârşite numai de militari fără a mai face deosebirea dacă acestea se comit contra ordinii sau disciplinei militare, pe câmpul de luptă ori sunt specifice aviației şi marinei militare.

În Capitolul al II- lea sunt incluse infracțiunile care pot fi săvârşite de militari sau de civili.

În stabilirea conținutului normelor de incriminare a faptelor contra capacității de apărare s-a ținut cont de prevederile art. 55 şi art. 73 alin.(3) lit. f) din Constituția României revizuită, de cele ale Legii nr. 395/2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu şi trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat, cât şi de propunerile Ministerului Apărării.

În principiu, s-au păstrat denumirile marginale ale normelor de incriminare a faptelor contra capacității de apărare, precum şi conținutul acestora cuprinse în Codul penal în vigoare, dar s-au operat modificări.

Unele infracțiuni,precum sustragerea de la rechiziții militare, neprezentarea la încorporare sau concentrare şi sustragerea de la recrutare în timp de pace, nu au mai fost reținute în proiect fie pentru faptul că îşi găsesc locul în alte incriminări, fie că nu mai constituie infracțiuni datorită noilor reglementări în materia serviciului militar.

De asemenea, în toate textele de incriminare expresia „în timp de război", a fost înlocuită cu expresia „în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență", iar expresia „împotriva duşmanului" cu expresia „împotriva inamicului".

În conținutul textelor de incriminare a faptelor săvârşite de militari, în proiect, s-au operat mai multe modificări pe care le menționăm în continuare.

„Absența nejustificată", în proiect, constituie infracțiune dacă este săvârşită de orice militar, dar numai în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, nu şi în timp de pace, ca în Codul penal în vigoare.

La „încălcarea de consemn", varianta tip, au fost scoase din sfera ilicitului penal situațiile în care sunt încălcate regulile serviciului de gardă ori cele de însoțire, lăsând să opereze răspunderea disciplinară, însă, va constitui infracțiune dacă s-au încălcat regulile serviciului de intervenție. La varianta agravată a acestei infracțiuni care viza încălcarea de către santinela de la frontieră a consemnului, nu a mai fost reținută ca infracțiune contra capacității de apărare.

La infracțiunea de insubordonare expresiile „de un militar angajat", şi „în fața trupei adunate", au fost înlocuite cu expresiile „de un soldat sau un gradat voluntar" şi „în fața formației adunate".

Sub denumirea marginală „lovirea superiorului ori a inferiorului" au fost incriminate două fapte prevăzute distinct în Codul penal în vigoare: lovirea superiorului şi lovirea inferiorului, dar numai când faptele sunt comise în exercitarea atribuțiunilor de serviciu ori pentru acte îndeplinite în legătură cu aceste atribuții.

În cazul infracțiunii de „neluarea măsurilor necesare în operațiunile navale"s-au operat unele modificări, mai ales, în ceea ce priveşte reformularea textului şi înlocuirea termenului „duşman" cu „inamic" şi limitele speciale ale pedepsei au fost reduse.

Infracțiunea de „coborâre a pavilionului" îşi menține conținutul avut în Codul penal în vigoare, dar s-a procedat la reevaluarea pericolului social abstract, renunțându-se la pedeapsa detențiunii pe viață, ca pedeapsă alternativă iar limitele speciale ale pedepsei închisorii au fost reduse.

Textul de incriminare al faptei „Coliziunea" a fost modificat. Dacă în Codul penal în vigoare este incriminată, mai întâi, coliziunea când este săvârşită din culpă şi apoi când este comisă cu intenție, în proiect, s-a inversat această ordine pentru a păstra o unitate în privința tehnicii legislative în materie penală şi s-a renunțat la modalitatea normativă „dacă fapta a avut alte urmări grave", considerându-se neclară, prea generală, putând opera, dacă este cazul, regulile concursului de infracțiuni.

„Sustragerea de la serviciul militar în timp de război", constituie o reglementare nouă prin care este incriminată fapta persoanei care, în timp de război sau pe durata stării de asediu, îşi provoacă vătămări

integrității corporale sau sănătății, simulează o boală sau o infirmitate, folosește înscrisuri false sau orice alte mijloace, în scopul de a se sustrage de la serviciul militar.

De asemenea „sustragerea de la luarea în evidența militară", potrivit proiectului, constituie o nouă infracțiune în cadrul celor care pot fi comise de civili. Această faptă este pedepsită diferit după cum este comisă în timp de pace sau în timp de război, sau pe durata stării de asediu.

„Neprezentarea la încorporare sau concentrare", în proiect, are un conținut modificat, mai ales, în cazul variantei tip care constă în „Neprezentarea la încorporare, concentrare sau mobilizare, în timp de război sau pe durata stării de asediu, în termenul prevăzut în ordinul de chemare". Această infracțiune are și o variantă asimilată care presupune „neprezentarea celui încorporat sau concentrat la unitatea la care a fost repartizat, precum și a celui care, exercitând potrivit legii, serviciul alternativ, nu se prezintă în termen la angajator".

TITLUL XII reglementează într-o formă complet revizuită, **infracțiunile de genocid, contra umanității și de război.**

2.93. Conform art. 17 din Statutul Curții Penale Internaționale (CPI), jurisdicția Curții este una complementară față de cea a instanțelor naționale ale statelor ce au ratificat Statutul. În consecință, ca urmare a ratificării Statutului de către România prin Legea nr. 111/2002, este necesară alinierea legislației penale române la standardele Statutului CPI, în scopul facilitării exercitării propriei competențe.

Acesta este de altfel, principalul scop al prezentului titlu – asigurarea unei compatibilități depline între prevederile Statutului de la Roma și cele ale noului Cod penal român. Acest imperativ a fost dealtfel recunoscut și de alte state ce au ratificat Statutul și care, fie au recurs la modificarea codurilor penale, fie au creat un Cod al infracțiunilor internaționale, așa cum s-a întâmplat în dreptul german (a se vedea *Gesetz zur Einfuhrüng des Völkerstrafgesetzbuches (VStG)*, publicat în Bundesgesetzblatt nr. 42/29.06.2002). Această din urmă reglementare a servit ca model pentru sistematizarea dispozițiilor din prezentul titlu.

Textele în materie propuse de proiect nu se limitează la o traducere a dispozițiilor Statutului, operându-se, după modelul reglementării germane, unele modificări de fond și formă. Astfel, precizăm că, în plus față de textul Statutului Curții, au fost avute în vedere și alte elemente:

a) încorporarea suplimentară a prevederilor unor acte normative de drept internațional (în special Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva și a Protocolului II din 1999 la Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat din 1954);

b) raportarea la *Elementele infracțiunilor* (conform art. 9 din Statut), act aprobat de Comisia Preparatorie la data de 30 iunie 2000;

c) raportarea la jurisprudența instanțelor internaționale ulterioară anului 1998, ce nu a putut fi încorporată în Statut.

2.94. *Capitolul I* cuprinde infracțiunea de genocid și infracțiunile contra umanității, optându-se pentru includerea acestora în același capitol datorită legăturii strânse existente între elementele lor constitutive.

În privința infracțiunii de genocid, în considerarea obligațiilor asumate de România prin ratificarea Convenției cu privire la prevenirea și combaterea genocidului din 9 decembrie 1948, textul propus reia practic, fără modificări de substanță, textul actualului art. 356 C. pen. Modificările propuse vizează doar forma, pentru o mai bună corelare cu art. 6 din Statutul CPI. Astfel, a fost înlocuită noțiunea de „colectivitate" cu cea de „grup", preferată în actele normative internaționale recente, și s-a precizat în cazul lit.c) posibilitatea ca distrugerea grupului să fie totală sau parțială. Forma actuală a textului – „(...) de natură să conducă la distrugerea fizică" – este echivocă, putând sugera că doar distrugerea totală determină reținerea infracțiunii.

În plus față de prevederile Statutului, conform proiectului sunt incriminate înțelegerea [alin.(3)] și incitarea [alin.(4)] la săvârșirea infracțiunii de genocid, incriminări cerute de prevederile art. 3 lit.b) și c) din Convenția din 1948.

2.95. Referitor la infracțiunile contra umanității, textul propus reia, într-o formă adaptată, prevederile art. 7 din Statutul CPI, valorificând, astfel, definițiile anterioare promovate de art. 6 lit. c) din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nuremberg, art. II nr. 1 c) a Legii nr. 10 a Consiliului de Control, de art. 5 lit.c) din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Orientul Îndepărtat, respectiv mai actualele art. 5 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie și art. 3 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Ruanda.

Infracțiunile contra umanității formează un grup distinct de acte infracționale, ce pot fi comise atât în timp de pace, cât și de război. În cadrul textului, au fost sistematizate – după modelul german – 12 modalități normative. Urmând același model, s-a renunțat la definirea termenilor în finalul articolului, fără a aduce astfel atingere principiului *lex certa*, noțiunile fiind explicate în mod suficient în cadrul fiecărei secțiuni.

Față de forma art. 8 din Statut, s-a renunțat la precizarea ca faptele să fie comise „(...) în cunoștință de acest atac". Necesitatea ca atacul să fie *lansat* contra unei populații civile implică automat existența cel puțin a intenției eventuale, făcând, astfel, inutilă ultima teză care relua doar aceasta. Mai mult, dacă este necesar să existe o intenție directă în privința inițierii atacului, este în schimb suficientă intenția eventuală în raport de integrarea actelor ulterioare în atacul în curs de desfășurare.

Cele 12 ipoteze reglementate reiau, fără modificări de fond, prevederile similare din Statut. În ceea ce privește ipoteza de la lit. b) - supunerea unei populații sau părți a acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică, totală sau parțială, a acesteia sau *exterminarea* cum este denumită în Statut – ea pare, la o primă analiză, a se suprapune cu conținutul infracțiunii de genocid. Concursul de norme este, însă, doar unul aparent, căci, deși sub aspectul laturii obiective, cele două infracțiuni sunt asemănătoare, conduita incriminată în ipoteza genocidului, privește doar anumite grupuri, individualizate pe baza unor criterii expres prevăzute (rasial, etnic, religios etc.). În schimb, în cazul infracțiunilor contra umanității, grupul sau grupurile vor fi, de regulă, individualizate pe baza unor criterii politice sau sociale.

În cazul lit.d) – *transferul forțat* -, urmând modelul german, nu s-a prevăzut condiția ca transferul să vizeze o populație. Astfel, fapta se va putea reține și în cazul unor persoane individuale, respectându-se astfel *Elementele crimelor*, care prevăd posibilitatea reținerii faptei și chiar în cazul unei singure persoane. În evaluarea faptului dacă persoana în cauză se află legal pe teritoriul respectiv, nu va fi luată în considerare norma de drept intern care contravine regulilor de drept internațional.

În cadrul lit.f), textul este modificat formal față de corespondentul său din Statut, fiind introdusă noțiunea de agresiune sexuală. Aceasta deoarece, în capitolul infracțiunilor privind inviolabilitatea sexuală, alături de viol este reglementată expres și agresiunea sexuală. Nu s-a preluat din textul Statutul sintagma „sclavaj sexual", ce nu are un sens clar în contextul legislației noastre.

În cadrul lit.g), tot după modelul reglementării germane, a fost inclusă o modalitate de comitere a faptei ce nu se regăsește enumerată expres în Statut, și anume, *vătămarea integrității fizice sau psihice*. Astfel, vor fi evitate controversele legate de a ști dacă distrugerea grupului include și simpla vătămare a indivizilor membri, definiția oferită de Statut (art. 7 par. 2 lit.b) nefiind suficient de explicită.

2.96. *Capitolul al II- lea* conține, în principal, infracțiunile reglementate, sub denumirea „infracțiuni de război", de art. 8 din Statutul CPI. Au fost însă incluse aici și anumite dispoziții de drept internațional ce decurg din Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva, respectiv din Protocolul II din 1999 al Convenției pentru protecția proprietății culturale în situații de conflict armat din 1954. În orice caz, dispozițiile suplimentare reprezintă consacrarea legislativă a unor norme din dreptul internațional cutumiar, fiind pe deplin acceptate în practica internațională și în literatura de specialitate.

Față de dispozițiile art. 8 Statutul CPI, capitolul este sistematizat într-o manieră diferită, operându-se cu distincția între infracțiuni de război contra persoanelor (art. 432), contra proprietății și altor drepturi (art. 433), infracțiuni de război contra operațiunilor umanitare și emblemelor (art. 434), utilizare de metode interzise în operațiunile de luptă (art. 435) și respectiv utilizare de mijloace interzise în operațiunile de luptă (art. 436). Avantajul acestei metode de sistematizare este crearea unor texte mai accesibile, atât pe fond – fiind scoasă în evidență valoarea protejată, respectiv conduita incriminată – cât și sub aspectul formei,

normele fiind de o întindere mult mai restrânsă. De asemenea, se evită o repetiție inutilă în text a acelor fapte care pot fi comise atât în cadrul unui conflict armat fără caracter internațional, cât și cu caracter internațional și care sunt enumerate în Statut atât la art. 8 par. 2 lit.a), cât și la lit. b) sau c), după caz.

Inspirată de modelul german, metoda de sistematizare aleasă ia în considerare tendința actuală a instanțelor penale internaționale de a pune semnul egalității între infracțiunile de război comise într-un conflict, indiferent dacă are sau nu caracter internațional. Distincția după caracterul conflictului armat este totuși făcută acolo unde ea se dovedește necesară, în sensul că există particularități ale uneia sau alteia dintre categoriile de conflicte menționate.

2.97. Textul referitor la *infracțiunile de război contra persoanelor* cuprinde în alin. 1 în principal acele fapte care sunt prevăzute de art. 3 comun Convențiilor de la Geneva și regăsite în Statut în cadrul art. 8 par. 2 lit. a). În mod firesc, persoana protejată nu mai este acum prizonierul de război sau populația civilă, ci persoana protejată de dreptul internațional umanitar, ce include toate Convențiile de la Geneva, conform alin. 5 lit.a) – c).

Suplimentar față de textul corespondent din Statut – ce face referire doar la experiențe medicale neconsimțite și nemotivate de un tratament medical -, alin.(1) lit.g) detaliază aceste aspecte și adaugă elemente de protecție suplimentară a persoanei și anume: prelevarea de țesuturi sau organe (pct. 2), respectiv supunerea la metode de tratament nerecunoscute medical (pct. 3). Aceste elemente sunt preluate din art. 11 par. 2 lit.b) și c) din Protocolul Adițional nr. I la Convențiile de la Geneva (ratificat de România prin Decretul nr. 224/1990). Deși acesta se referă doar la protecția victimelor conflictelor armate internaționale, în considerarea evoluției dreptului internațional cutumiar, sfera protecției s-a extins și la victimele conflictelor internaționale, fapt recunoscut de prevederile Statutului CPI - art. 8 par. 2 lit.e) pct. (xi).

Corespunzător prevederilor art. 8 par. 2 lit.b) pct. (vi), respectiv art. 85 par. 3 lit.e) din Protocolul Adițional nr. I, în cadrul alin. 2 s-a incriminat expres „rănirea, în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional, a unui membru al forțelor armate inamice sau a unui combatant al părții inamice după ce acesta s-a predat fără condiții, sau care a fost scos din luptă în orice mod". Protecția oferită este mai largă atât din perspectiva conflictului – nu doar cu caracter internațional cum prevede Statutul CPI – cât și a persoanei, care nu trebuie să se fi predat obligatoriu necondiționat, poate chiar să nu se fi predat, dacă este *scos din luptă.*

În cadrul alin.(4) se face distincția deja amintită în funcție de caracterul internațional al conflictului, existând anumite măsuri care nu își au sensul în cazul unui conflict fără caracter internațional, ca de exemplu întârzierea repatrierii etc.

În cadrul incriminării *infracțiunilor de război contra proprietății și altor drepturi* au fost integrate prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xvi) și (xiii), respectiv lit.e) pct. (v) și (xii) din Statut. Textul de lege are ca obiectiv protecția dreptului de proprietate [alin.(1)], precum și a acțiunilor în justiție [alin.(2)].

Fapta prevăzută de la alin.(2) este posibilă doar în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional, vizând resortisanții părții inamice. Intră în aria de aplicare a normei orice măsură sau restricție legală cu caracter discriminatoriu privind exercitarea unui drept în justiție.

Incriminarea *infracțiunilor de război contra operațiunilor umanitare și emblemelor* (art. 444) are ca obiectiv protejarea acestora și asigurarea desfășurării unor astfel de operațiuni cu respectarea Cartei ONU.

Prevederile alin.(1) lit.a) își găsesc corespondent în cuprinsul art. 8 par. 2 lit.b) pct. (iii) și lit.e) pct. (iii) din Statut, ce codifică astfel dreptul internațional cutumiar, precum și voința Consiliului de Securitate, exprimată în numeroase rezoluții (a se vedea, cu titlu de exemplu, Rezoluția nr. 1258/1999). Dacă atacul este îndreptat contra unor obiective militare (determinate astfel potrivit art. 51 - 52 din Protocolul Adițional nr. I), fapta nu se va încadra în dispozițiile prezentului articol.

Ipoteza declanșării atacului asupra bunurilor enumerate la alin. 1 lit.b) corespunde dispozițiilor art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xxiv) și lit. e) pct. (ii) din Statutul CPI.

În cazul faptei de la alin. 2 este incriminată utilizarea fără drept a anumitor embleme (ca de exemplu, semnele distinctive prevăzute de Convențiile de la Geneva), în conformitate cu dispozițiile art. 8 par. 2 lit.b) pct. (vii) din Statut, respectiv art. 85 par. 3 lit.f) din Protocolul Adițional nr. I. Fără recunoașterea și

respectarea unanimă a anumitor semne distinctive, operaţiunile umanitare şi protecţia persoanelor care participă la ele ar fi imposibilă, motiv pentru care se impune protejarea acestor embleme şi sancţionarea faptei de a le utiliza fără drept, profitând de „scutul" oferit de ele.

Pentru toate faptele incriminate de acest articol, nu prezintă relevanţă faptul că este vorba de un conflict cu sau fără caracter internaţional.

Fapta de *utilizare de metode interzise în operaţiunile de luptă* reia în alin.(1) – aplicabil în cazul unui conflict cu sau fără caracter internaţional – mai multe prevederi ale art. 8 par. 2 din Statut. Astfel, incriminarea de la lit.a) – declanşarea atacului prin mijloace militare contra populaţiei civile sau unor civili care nu participă direct la ostilităţi – corespunde art. 8 par. 2 lit.b) pct. (i) şi lit.e) pct. (i) Statutul CPI, precum şi art. 85 par. 3 lit.a) din Protocolul Adiţional nr. I. Fapta se va distinge de cea prevăzută la art. 432 alin.(1) lit.a) prin faptul că atacul trebuie declanşat prin *mijloace militare*.

Textul de la lit. b) – corespondent art. 8 par. 2 lit. b) pct. (ii), (v) şi (ix), precum şi lit. e) pct. (iv) şi art. 85 par. 4 lit. d) din Protocolul Adiţional nr. I - vizează protecţia anumitor bunuri (în special clădiri consacrate cultului religios, învăţământului, artei, ştiinţei, acţiunilor caritabile, a monumentelor istorice, spitalelor, locurilor unde bolnavii sau răniţii sunt adunaţi, precum şi a oraşelor, satelor, locuinţelor sau clădirilor neapărate ori a zonelor demilitarizate etc.), cuprinzând în sfera sa de aplicare bunurile prevăzute de art. 359 C. pen. din codul în vigoare.

Prevederile de la lit. c) incriminează atacul prin mijloace militare, ştiindu-se că vor fi provocate pierderi umane în rândul civililor, vădit disproporţionate în raport cu avantajul militar previzibil în mod direct. Potrivit Statutului CPI - art. 8 par. 2 lit.b) pct. (iv) şi art. 85 par. 3 lit.b) lit.c) din Protocolul Adiţional nr. I, protecţia vizează doar conflictele cu caracter internaţional. Textul propus extinde însă această protecţie, dat fiind că atât Curtea Internaţională de Justiţie (în raportul său despre utilizarea şi ameninţarea cu utilizarea de arme nucleare, 1996), cât şi Tribunalul Penal Internaţional pentru fosta Iugoslavie (decizia *Kupreskic şi alţii*, IT-95-16-T), au stabilit că dreptul internaţional cutumiar nu face distincţie între tipul conflictului, protecţia fiind necesară în ambele situaţii.

Conform lit. d) este interzisă utilizarea unei persoane protejate pe post de „scut uman" pentru a asigura apărarea anumitor zone militare, iar potrivit lit. e) se interzice purtarea războiului prin înfometarea deliberată a civililor, privându-i de bunurile indispensabile supravieţuirii, sau împiedicând, cu încălcarea dispoziţiilor dreptului internaţional umanitar, primirea ajutoarelor destinate acestora. Textul Statutului incriminează aceste fapte doar dacă sunt comise în cadrul unui conflict cu caracter internaţional – art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xxiii), respectiv pct. (xxv) – dar evoluţia şi interpretarea dreptului cutumiar internaţional justifică acordarea acestei protecţii suplimentare şi civililor dintr-un conflict fără caracter internaţional (în acelaşi sens a se vedea reglementarea din dreptul german). Reglementarea propusă are în vedere atât practica Tribunalului Penal Internaţional pentru fosta Iugoslavie (raportat la prevederile lit. d), cât şi numeroasele documente adoptate la nivelul ONU care solicită permiterea accesului populaţiei civile la ajutoarele umanitare în conflictele fără caracter internaţional (Rezoluţia nr. 1265/1999 privind protecţia populaţiei civile în timp de conflict armat, precum şi situaţiile din Sudan, Congo şi Afganistan).

Preluând prevederile art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xii) şi lit. e) pct. (x) din Statut, în cadrul lit.f) este incriminată fapta de a declara sau a ordona că nu va exista îndurare pentru învinşi. Faţă de forma prevăzută de Statut, unica modificare constă în adăugarea în text a verbului *a ordona*. Urmând precizările *Elementelor infracţiunilor*, cât şi modelul german, elementele constitutive ale infracţiunii vor fi îndeplinite doar dacă declararea sau ordonarea este realizată de o persoană cu o anumită autoritate, ce are printre atribuţiile sale cele de comandă.

În fine, potrivit lit.g) este incriminată fapta de a ucide sau răni, prin viclenie, un membru al forţelor armate inamice sau un combatant al forţelor inamice, corespondent prevederilor art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xxv) şi lit.e) pct. (ix) din Statutul CPI. Fapta a fost incriminată încă din 1907, prin prevederile art. 23 al Convenţiei de la Haga privind regulile şi obiceiurile de purtare a războiului.

Potrivit alin.(2) al art. 435, este incriminat atacul desfăşurat în condiţiile în care se cunoaşte că el va cauza mediului înconjurător daune extinse, de durată şi grave, care ar fi vădit disproporţionate în raport cu ansamblul avantajului militar concret şi direct aşteptat. Incriminarea vizează doar conflictul armat cu caracter

internațional, dreptul internațional cutumiar nefiind încă suficient consolidat pentru a extinde sfera protecției și la alte conflicte.

În cadrul incriminării *utilizării de mijloace interzise în operațiunile de luptă*, la lit.a) se regăsește utilizarea otrăvii sau armelor cu substanțe otrăvitoare. Față de dispozițiile similare ale art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xvii) din Statut, interdicția este aplicabilă și conflictelor fără caracter internațional. Aceasta deoarece utilizarea unor astfel de arme constituie o gravă încălcare a dreptului internațional umanitar încă din 1907, momentul apariției Convenției de la Haga privind regulile și obiceiurile de purtare a războiului.

Potrivit lit.b) este interzisă utilizarea de gaze asfixiante, toxice sau asimilate, precum și de orice lichide, materii sau procedee similare. Spre deosebire de prevederile în materie ale Statutului CPI – art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xviii) – ce incriminează fapta doar dacă a fost comisă în cadrul unui conflict cu caracter internațional, textul proiectului nu conține această limitare. Extinderea domeniului de incidență al incriminării este justificată atât de numeroasele acte normative existente la nivel internațional (privind interzicerea armelor biologice, chimice etc.) ce incriminează fapta indiferent de caracterul conflictului, cât și de practica Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, care a decis că interdicția utilizării armelor chimice este aplicabilă conflictelor armate cu sau fără caracter internațional (decizia *Tadic*, IT-94-AR72).

Conform lit.c), este interzisă utilizarea așa-numitelor gloanțe *dum-dum*. Deși art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xix) din Statut incriminează doar fapta comisă în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional, extinderea incriminării se justifică prin evoluția dreptului internațional cutumiar, fiind general recunoscută interdicția încă din anul 1899 (prin a doua Declarație de la Haga).

2.98. În privința sistemului sancționator prevăzut de proiectul codului penal pentru incriminările din acest titlu, se observă că el este pe deplin compatibil cu prevederile art. 77 din Statut. Potrivit acestui articol atunci când faptele sunt judecate de Curte, se poate aplica o pedeapsă cu închisoarea de cel mult 30 de ani [alin.(1) lit.a)], sau o pedeapsă cu detențiunea pe viață, dacă gravitatea extremă a infracțiunii și situația personală a condamnatului o justifică [alin.(1) lit.b)].

De asemenea, potrivit alin.(2), potrivit Statutului CPI este posibilă și aplicarea cumulativă a unei amenzi, care poate fi stabilită (conform Regulamentului de procedură și de probe, Regula nr. 146), potrivit sistemului zilelor-amendă. Potrivit proiectului, o astfel de aplicare cumulativă a amenzii este posibilă în condițiile art. 62 C. pen. (dacă s-a urmărit un folos patrimonial prin comiterea infracțiunii), iar ziua-amendă este modalitatea de stabilire a acesteia, conform art. 61 C. pen.

3. Alte informații

La elaborarea soluțiilor legislative ale noului Cod penal al României au fost avute în vedere instrumente normative naționale și internaționale, dintre care amintim următoarele:

- Constituția României, republicată;
- Codul penal al României, în vigoare;
- Codul penal francez;
- Codul penal italian;
- Codul penal german;
- Codul penal austriac;
- Codul penal spaniol;
- Codul penal portughez;
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Convenția de la Viena din 1969 pentru dreptul tratatelor.

Secțiunea a 3-a
Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

1. Impactul macro-economic

Proiectul nu are un astfel de impact.

2. Impactul asupra mediului de afaceri

Proiectul nu are un astfel de impact.

3. Impactul social

Prin obiectul său de reglementare şi caracterul normelor sale, adresând-se tuturor persoanelor care pot fi implicate în raporturi juridice de drept penal substanţial, proiectul are un puternic impact social.

4. Impactul asupra mediului

Proiectul nu are un astfel de impact.

5. Alte informaţii

Nu este cazul.

Secţiunea a 4-a
Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât şi pe termen lung (5 ani)

Pentru a fi puse în aplicare, soluţiile legislative propuse prin proiectul Codului penal trebuie să fie dublate de acţiuni eficiente de ordin administrativ-organizatoric din partea executivului, de natură să permită desfăşurarea în condiţii optime a procedurilor în faţa instanţei de judecată, comunicarea eficientă a actelor de procedură şi facilitarea accesului cetăţenilor la justiţie. Impactul măsurilor preconizate prin proiect necesită o abordare globală, bazată pe o analiză aprofundată privind punerea efectivă în aplicare a noilor norme substanţiale, revenind, aşa cum este firesc, în sarcina viitoarei legi pentru punerea în aplicare a Codului să prevadă impactul financiar al acestuia.

Secţiunea a 5-a
Efectele proiectului de act normativ asupra legislaţiei în vigoare

1. Proiecte de acte normative suplimentare

Adoptarea proiectului noului Cod penal impune promovarea unei legi pentru punerea în aplicare a acestuia. Legea pentru punerea în aplicare a Codului penal va avea ca obiect de reglementare, în esenţă, pe de o parte, măsuri de ordin legislativ vizând corelarea, modificarea, completarea şi/sau abrogarea dispoziţiilor legilor speciale cu incidenţă în materia dreptului penal substanţial, iar, pe de altă parte, măsuri de ordin financiar, organizatoric, logistic şi de asigurare a personalului. De asemenea, legea de aplicare va trebui să fie aceeaşi şi pentru noul Cod de procedură penală, astfel încât aceste două importante acte normative – corelate între ele – să intre în vigoare în acelaşi moment.

2. Compatibilitatea proiectului de act normativ cu legislaţia comunitară în materie

La elaborarea soluţiilor legislative cuprinse în proiectul noului Cod penal, au fost avute în vedere o serie de instrumente juridice comunitare, dintre care amintim următoarele:

- Decizia-cadru 2000/383/JAI a Consiliului din 29 mai 2000 privind consolidarea, prin sancțiuni penale și de altă natură, a protecției împotriva falsificării, cu ocazia introducerii monedei euro, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 140 din 14 iunie 2000;

- Decizia-cadru 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de persoane, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 203 din 1 august 2002;

- Decizia-cadru 2004/68/JAI a Consiliului din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 13 din 20 ianuarie 2004;

- Decizia-cadru 2003/568/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 192 din 31 iulie 2003;

- Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 68 din 15 martie 2005;

- Decizia-cadru 2005/222/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind atacurile împotriva sistemelor informatice, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 69 din 16 martie 2005;

- Decizia-cadru 2002/475/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 164 din 22 iunie 2002;

- Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene.

3. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente

Nu este cazul.

4. Evaluarea conformității

Proiectul nu are astfel de implicații.

5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente

A se vedea secțiunea a 5-a, pct. 2.

Secțiunea a 6-a
Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ

1. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate

În cadrul procesului de elaborare a proiectului noului cod penal a existat o foarte bună colaborare cu judecătorii și procurorii de la instanțe și parchete, care prin criticile și sugestiile formulate asupra reglementărilor propuse în proiect au influențat semnificativ opțiunea finală în favoarea anumitor soluții prezente în proiect.

Etapa I – primirea și analiza observațiilor și propunerilor formulate în urma afișării proiectului noului Cod penal pe site-ul Ministerului Justiției

În scopul asigurării unor consultări publice cât mai eficiente, proiectul noului Cod penal a fost trimis instanțelor și parchetelor în perioada decembrie 2006 – februarie 2007, fiind primite din partea acestora observații și propuneri pe marginea proiectului.

De asemenea, au fost primite observaţii asupra proiectului noului Cod penal de la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române.

Toate observaţiile şi propunerile primite cu ocazia acestei prime etape a dezbaterii publice au fost centralizate şi analizate în cadrul lucrărilor plenului Comisiei pentru elaborarea noului Cod penal, fiind efectuate modificările şi completările corespunzătoare pe textul proiectului, în vederea definitivării acestuia.

Forma astfel rezultată a fost din nou adusă la cunoştinţa publicului prin afişarea proiectului pe site-ul Ministerului Justiţiei, începând cu data de 2 martie 2007.

Etapa a II-a - întâlniri de lucru cu reprezentanţi ai categoriilor profesionale interesate în aplicarea legislaţiei procesual penale, precum şi cu instanţele judecătoreşti

Concomitent cu analiza observaţiilor şi propunerilor primite în etapa I, în lunile aprilie – septembrie 2007, au avut loc întâlniri cu reprezentanţi ai instanţelor şi parchetelor din ţară, în cadrul cărora au fost discutate anumite aspecte punctuale din proiectul noului Cod penal, raţiunile şi argumentele care fundamentează reglementările propuse în Proiect, fiind analizată, totodată, şi situaţia legislaţiei penale în dreptul românesc actual, având în vedere existenţa, în prezent, a unui Cod penal în vigoare - cel republicat în Monitorul Oficial nr. 65 din 16 aprilie 1997, cu modificările şi completările ulterioare, a Legii nr. 301/2004 – noul Cod penal, care are termenul de intrare în vigoare prorogat pentru data de 1 septembrie 2009, precum şi proiectul de Cod penal.

Întâlnirile de lucru mai sus amintite au avut loc astfel:

- la Bucureşti, în data de 26.04.2007, pentru judecătorii şi procurorii din raza de competenţă teritorială a Curţilor de Apel, respectiv a Parchetelor de pe lângă Curţile de Apel din Braşov, Constanţa, Craiova, Ploieşti şi Piteşti;
- la Cluj-Napoca, în perioada 31.05 – 01.06.2007, pentru judecătorii şi procurorii din raza de competenţă teritorială a Curţilor de Apel, respectiv a Parchetelor de pe lângă Curţile de Apel din Alba Iulia, Cluj, Oradea, Timişoara şi Târgu Mureş;
- la Iaşi, în perioada 07 – 08.06.2007, pentru judecătorii şi procurorii din raza de competenţă teritorială a Curţilor de Apel, respectiv a Parchetelor de pe lângă Curţile de Apel din Bacău, Galaţi, Iaşi şi Suceava;
- la Bucureşti, în perioada 21 – 22.06.2007, pentru judecătorii şi procurorii din raza de competenţă teritorială a Curţii de Apel, respectiv a Parchetului de pe lângă Curtea de Apel din Bucureşti;
- la Bucureşti, în data de 03.07.2007, pentru judecătorii şi procurorii de la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, inclusiv D.N.A;
- la Bucureşti, în data de 24.09.2007, pentru procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, inclusiv D.N.A. şi pentru reprezentanţii Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Drepturilor Copilului (A.N.P.D.C.).

Etapa III – primirea şi analiza observaţiilor şi propunerilor formulate în urma afişării formei modificate a proiectului noului Cod penal pe site-ul Ministerului Justiţiei

În urma întâlnirilor organizare cu reprezentanţii instanţelor şi parchetelor menţionate, au fost analizate observaţiile formulate de către aceştia, astfel încât, în 24 ianuarie 2008 a fost afişată pe site-ul Ministerului Justiţiei forma modificată a proiectului, în conformitate cu modificările şi completările propuse de judecători şi procurori.

Ulterior datei de 24 ianuarie 2008 au fost primite şi analizate observaţii de la următoarele instituţii ale statului:

- Inspectoratul General al Poliţiei Române;
- Institutul Naţional de Medicină Legală *„Mina Minovici”;*
- Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România;

- Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse, Agenţia Naţională pentru Protecţia Familiei.

2. Fundamentarea alegerii organizaţiilor cu care a avut loc consultarea, precum şi a modului în care activitatea acestor organizaţii este legată de obiectul proiectului de act normativ

A se vedea secţiunea a 6-a, pct. 1.

3. Consultările organizate cu autorităţile administraţiei publice locale, în situaţia în care proiectul de act normativ are ca obiect activităţi ale acestor autorităţi, în condiţiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităţilor administraţiei publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative

Proiectul nu are astfel de implicaţii.

4. Consultările desfăşurate în cadrul consiliilor interministeriale în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente

5. Informaţii privind avizarea de către:

Consiliul Legislativ a avizat favorabil proiectul de lege, prin avizul nr.1556/4.12.2008.

6. Alte informaţii

Este necesar avizul Consiliului Superior al Magistraturii.

Secţiunea a 7-a
Activităţi de informare publică privind elaborarea şi implementarea proiectului de act normativ

1. Informarea societăţii civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ

A se vedea secţiunea a 6-a pct. 1.

2. Informarea societăţii civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum şi efectele asupra sănătăţii şi securităţii cetăţenilor sau diversităţii biologice

Proiectul nu are astfel de implicaţii.

Secţiunea a 8-a
Măsuri de implementare

1. Măsuri de punere în aplicare a proiectului de act normativ de către autorităţile administraţiei publice centrale şi/sau locale – înfiinţarea unor noi organisme sau extinderea competenţelor instituţiilor existente

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul de Lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare.

PRIM – MINISTRU

CĂLIN POPESCU-TĂRICEANU